

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สไบทอง กันนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2556

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
สไบทอง กันนะ
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

อาจารย์.....จตุรนต์ ชมพันธ์.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.จตุรนต์ ชมพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

รองศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร.จำลอง โพธิ์บุญ)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.อภิศักดิ์ โพธิ์ปิ่น)

อาจารย์.....จตุรนต์ ชมพันธ์.....กรรมการ
(ดร.จตุรนต์ ชมพันธ์)

รองศาสตราจารย์..........คณบดี
(ดร.พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต)

๑ ตุลาคม 2556

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิง ท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
ชื่อผู้เขียน	นางสาวสไบทอง กั้นนะ
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
ปีการศึกษา	2556

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี 2) ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 3) แนวทางในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในพื้นที่ ร่วมกับการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ จากปัจจัยดังนี้ 1) มีสภาพอากาศดีอากาศเย็น และธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ 2) ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และ 3) การเปิดให้เช่าพื้นที่อย่างเป็นทางการของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี นอกจากนี้จากการศึกษานโยบายภาครัฐพบว่า จังหวัดราชบุรีมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแต่ขาดนโยบายส่งเสริมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ขาดการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ขาดมาตรการในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และขาดหน่วยงานเข้ามาดูแลรับผิดชอบอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านทรัพยากรกายภาพ ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำในแหล่งน้ำผิวดินซึ่งมีปริมาณลดลงและมีการสร้างฝายกั้นน้ำทำให้ความสามารถในการระบายน้ำลดลง 2) ด้านทรัพยากรชีวภาพ ส่งผลกระทบต่อจำนวนของความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ทรัพยากรป่าไม้ พืชพรรณและสัตว์ป่าเฉพาะถิ่นมีจำนวนลดลง 3) ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์ ส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเนื่องจากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อนำมาใช้เพิ่มขึ้น ส่วนระบบสาธารณสุขปภคส่งผลกระทบต่อปริมาณไฟฟ้าเนื่องจากมีความต้องการใช้ไฟฟ้า

(4)

เพิ่มขึ้นแต่กำลังการผลิตไฟฟ้าเท่าเดิม เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำประปาเพิ่มมากขึ้น มีปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้น และมีการจราจรติดขัดในช่วงเทศกาล 4) ด้านคุณภาพชีวิต ส่งผลกระทบต่อด้านบริการสาธารณสุขจากการที่มีอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้น แต่ส่งผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจ/สังคม เนื่องจากประชาชนมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 1) ภาครัฐ ควรแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองที่ดิน มีการออกกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ 2) ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ควรพัฒนาสถานประกอบการที่พักตากอากาศให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ มีคุณภาพได้มาตรฐานใส่ใจสิ่งแวดล้อม 3) ประชาชนควรให้ความใส่ใจแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น มีการสร้างเครือข่ายประชาชนเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม พัฒนาการทำการเกษตรกรรมให้เกิดความยั่งยืนและ 4) นักท่องเที่ยวควรเลือกท่องเที่ยวหรือพักในสถานประกอบการที่พักตากอากาศที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

ABSTRACT

Title of Thesis	Environmental Impact of Tourism Land Use Change in Suan Phung District, Ratchaburi Province
Author	Sabaitong Kanna
Degree	Master of Science (Environmental Management)
Year	2013

The research aimed to investigate: 1) causes of tourism land use change in Suan Phung District, Ratchaburi Province; 2) land-use change's impact on the environment; 3) measure to control the impact on the environment and appropriate tourism land use in the area. The research is a qualitative research. Data were collected by semi-structured interviews with local stakeholders and investigation of relevant documents.

It was found that the tourism land use change in this area was due to the increase of the resorts as 1) climate which is similar to that of the North of Thailand, and its abundant nature; 2) its close-to-Bangkok location; and 3) opening of a formal land lease by The Regional Treasury Office. In addition, governmental policies showed that the state is promoting tourism but lacked policies for the promotion of environmental management, concrete form of tourism, measures for control of land use, and a governmental unit directly responsible for land use for tourism. The environmental effects were as follows: 1) in terms of physical resources, there was a reduction in water from surface water resources. The construction of dams also caused drainage problems; 2) in terms of biological resources, it was found that the land biological diversity decreased, and so did forests, plants, and wildlife; 3) in terms of the value of land use, there was also a change in the use of land that caused an increase in water supply shortage and an increase in electricity needs while the ability to produce electricity remained the same. Moreover, there was an increase in garbage as well as traffic congestion during holidays; and 4) in terms of quality of life, the tourism land use change affected public health services of an accident increases. However, there

(6)

was a positive economic and social effect since the people in the area had more jobs and a higher income, as there were more tourists visiting the area.

The measures to control the impact on the environment and the tourism land use appropriate for Suan Phung District, Ratchaburi Province are as follows. 1) The government find a solution to the problems of land possessory rights, that explicit laws and regulations concerning land use be passed, that the people be allowed to participate in legislating related to laws and regulations. 2) The resort entrepreneurs develop their resorts appropriate for the area, keeping in mind the importance of quality, standards, and environmental friendliness. 3) the local people be concerned about environmental problems in the area, build networks of people that care for the environment and develop agriculture for sustainability. And 4) tourists patronize only businesses that are environmentally friendly and strictly obey the rules and regulations of the tourist sites.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยคำปรึกษา การถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีคุณค่ายิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยถือ โอกาสนี้ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง โพธิ์บุญ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ โพธิ์ปั้น ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และช่วยตรวจสอบ แนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ถ่ายทอดความรู้วิทยาการอันมีค่ายิ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและดำเนินชีวิตของผู้วิจัย และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ ในสาขาการวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนงานวิจัยชิ้นนี้จนแล้วเสร็จ

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน คุณไพศาล บุญหล่อ คุณพิเชฐ โสภณแพทย์ คุณศรีสมภพ กองสุขและ คุณพันธ์ศิริ ป้อมบุบผา ที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมาจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในกัลยาณมิตรทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยให้ความรัก ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนทุกอย่างในชีวิตของผู้วิจัยเสมอมา

สไบทอง กันนะ

ตุลาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 คำถามการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	7
2.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว	23
2.3 การท่องเที่ยว/ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	30
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43

บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีวิจัย	48
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	48
3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย	51
3.3 แหล่งข้อมูลในการวิจัย	51
3.4 วิธีการเก็บข้อมูล	52
3.5 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	53
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการศึกษา	56
4.1 สภาพพื้นที่ทั่วไปของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	56
4.2 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	65
4.3 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	75
4.4 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	104
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	120
5.2 ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก แบบสัมภาษณ์เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	148
ประวัติผู้เขียน	176

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	สรุปจำนวนที่ดินที่มีปัญหาพิเศษ	9
2.2	การเปรียบเทียบพื้นที่ดินที่มีการใช้ไม่เหมาะสมแยกตามภาค (หน่วย : ล้านไร่)	10
2.3	การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของระดับประเทศไทย และระดับจังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2545 กับปี พ.ศ. 2554	19
2.4	สรุปประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเทศไทยปี พ.ศ. 2551/2552	20
3.1	รหัสผู้ให้สัมภาษณ์	53
4.1	ข้อมูลการเกษตรอำเภอสวนผึ้งระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555	60
4.2	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรอำเภอสวนผึ้ง พ.ศ. 2555	61
4.3	รายชื่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2556	63
4.4	รายชื่อสถานประกอบการที่พักตากอากาศ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2556	64
4.5	สรุปผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	111

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	33
2.2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	40
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	49
4.1 แผนที่การใช้ที่ดิน จังหวัดราชบุรีปี 2552	59
4.2 กราฟเปรียบเทียบการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรมอำเภอสวนผึ้ง ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555	60
4.3 กราฟเปรียบเทียบพื้นที่การเกษตรกรรมกับพื้นที่อื่น ๆ อำเภอสวนผึ้ง พ.ศ. 2555	61
4.4 กราฟเปรียบเทียบจำนวนครัวเรือนทั้งหมดกับจำนวนครัวเรือนเกษตรกร อำเภอสวนผึ้ง พ.ศ. 2555	62
5.1 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน เชิงท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	137

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

การดำรงชีวิตของมนุษย์ปัจจุบันต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบกัน และปัจจัยที่สำคัญหนึ่งในนั้นก็คือที่ดิน เนื่องจากที่ดินที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายเป็นทั้งที่อยู่อาศัย แหล่งผลิตอาหาร นอกจากนี้ที่ดินยังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ประเทศเกิดการพัฒนาและสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้า สร้างความทัดเทียมกับนานาประเทศ สร้างความมั่นคงให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศสามารถแข่งขันกับนานาประเทศด้านต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้านทั้งด้านอุตสาหกรรม ด้านการเกษตรกรรมและด้านการท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันพบว่าการใช้ที่ดินในประเทศประสบปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท ไม่เหมาะสมตามคุณสมบัติของดินหรือศักยภาพของดิน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนา เช่น การสร้างโรงงาน อุตสาหกรรม หรือแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ที่เหมาะสมทางการเกษตรหรือพื้นที่ป่า ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (แชนวัญ พันธุ์แจ่ม, 2549: 1) ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมตามคุณสมบัติของที่ดินอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณสมบัติของดินหรือสภาพแวดล้อมในพื้นที่ได้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เหล่านั้น จากการวิเคราะห์การใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าประเทศไทยมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมตามคุณสมบัติของดิน หรือตามศักยภาพของดินและจากการซ้อนทับแผนที่ดินกับแผนที่การใช้ที่ดินในสองช่วงเวลาคือ พ.ศ. 2523 และพ.ศ. 2535 พบว่าพ.ศ. 2523 มีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมรวม 30 ล้านไร่ มากที่สุดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 ล้านไร่ ส่วนพ.ศ. 2535 พบว่ามีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมถึง 35.6 ล้านไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้นเป็น 21.2 ล้านไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, ม.ป.ป.)

จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อ พ.ศ. 2548 พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรอยู่ร้อยละ 40.62 เป็นเนื้อที่ป่าไม้ร้อยละ 32.66 และเนื้อที่ไม่ได้จำแนกร้อยละ 26.72 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ (จันทวัน เบ็ญจวรรณ, ม.ป.ป.)

แต่เมื่อปี พ.ศ. 2504 ประเทศเริ่มเข้าสู่การพัฒนา การพัฒนาประเทศนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างไม่ว่าจะเป็น คน เครื่องจักร และทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ และที่ดินส่งผลให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป และจากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่ารายได้ของประเทศจากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเมื่อปีพ.ศ. 2541 ประเทศไทยได้มีการจัดโครงการอะเมซิ่งไทยแลนด์(Amazing Thailand) ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ได้รับความสนใจจากธุรกิจท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ผลจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจท่องเที่ยว คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณที่มีธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวทำให้ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในพื้นที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย (รัฐติการ คำบุศย์, 2548)

นโยบายของภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยประเทศไทยได้เริ่มมีการนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และเริ่มมีการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างจริงจังในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ส่งผลให้การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยรายได้จากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ จากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ในปี พ.ศ. 2545 จาก 323.5 พันล้านบาท เป็น 547.8 พันล้านบาท และ 592.8 พันล้านบาท ในปีพ.ศ. 2550 และพ.ศ. 2553 ตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวยังส่งผลให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจและการบริการต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจ โรงแรมและเกสต์เฮาส์ ที่พัก อาหาร และจากการขยายตัวของธุรกิจและการบริการต่าง ๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปถึงภาคเกษตรกรรม ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ป่าไม้ลดจำนวนลงของตามมา

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพที่ควรแก่การรักษาไว้ พื้นที่ป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารและแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ป่า เนื่องจากพื้นที่อำเภอสวนผึ้งติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าและเชื่อมต่อกับจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นป่าผืนใหญ่ สัตว์ป่าสามารถเดินข้ามไปหาอาหารถึงกันได้ หากพื้นที่ป่าอำเภอสวนผึ้งถูกทำลายลง วงจรชีวิตของสัตว์ป่าจะถูกตัดขาดออกจากกัน เนื่องจากไม่สามารถข้ามถึงกันได้ส่งผลให้

ความหลากหลายทางชีวภาพของสายพันธุ์พืชและสัตว์จะถูกจำกัดและลดจำนวนลงได้ นอกจากนี้พื้นที่ป่าไม้ในอำเภอสวนผึ้งยังมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เพราะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร หากพื้นที่ป่าไม้หรือสภาพแวดล้อมในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งถูกทำลายลงไปก็จะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง

นอกจากนี้อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ยังเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เริ่มมีการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น การสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทำในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเกิดจากนายทุนเข้าไปซื้อที่ดินจากประชาชนในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์รวมถึงการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สภาพพื้นที่เป็นป่าไม้และภูเขา มีที่ราบตามไหล่เขาและที่ราบตอนกลางของพื้นที่ใช้สำหรับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ จึงเป็นที่สนใจของนายทุนในการที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ นอกจากนี้พื้นที่อำเภอสวนผึ้งยังถูกบุกรุกจากนายทุนเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ บุกรุกพื้นที่ป่าไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้มีสภาพเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งช่วงที่ผ่านมาพบว่าพื้นที่ในอำเภอสวนผึ้งได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้นทั้งด้านเกษตรกรรมและด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่ปี ทำให้พื้นที่ป่าสมบูรณ์ลุ่มน้ำชั้น 1A ผังซ้ายแม่น้ำลำภาชีถูกบุกรุกแผ้วถางไปกว่าร้อยละ 80 (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2553)

การขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในรูปแบบของสถานประกอบการที่พักตากอากาศจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง และยังส่งผลเชื่อมโยงไปยังสาเหตุของการลดจำนวนลงของพื้นที่ป่าไม้ในอำเภอสวนผึ้ง หากไม่มีมาตรการควบคุมหรือแนวทางในการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมกับพื้นที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตามมา ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พร้อมทั้งศึกษาแนวทางควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในอำเภอสวนผึ้งเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอสวนผึ้ง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนจากการใช้ทรัพยากรในอนาคตสืบไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มาจากอะไร

1.2.2 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

1.2.3 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.3.2 เพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จะทำการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งมีการสร้างแหล่งท่องเที่ยว และเน้นศึกษาในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหนาแน่น เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร การศึกษาครอบคลุมถึงประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ศึกษา

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2555 - เดือนตุลาคม 2556

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.5.2 ทราบถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.5.3 ทราบถึงแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การนำที่ดินมาใช้ในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว และอื่น ๆ ซึ่งอาจทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือเหมือนเดิมแต่มีรูปแบบหรือเกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเกษตรไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง

การใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว หมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยว เช่น การสร้างที่พักตากอากาศ ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก สวนสนุก รวมไปถึงการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานฯ เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจจัดเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ใช้ทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ ไปเป็นการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เช่น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมไปสร้างเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว หมายถึง ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว หรือจากการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสถานที่ท่องเที่ยว หรือสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่

เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นได้ทั้งผลกระทบทั้งทางตรงหรือทางอ้อม อาจเป็นผลกระทบทางด้านบวกหรือด้านลบ

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ใหม่ ๆ หรือสถานที่เดิม เพื่อการพักผ่อนหรือการหาประสบการณ์แปลกใหม่ให้ชีวิต มีการทำกิจกรรมระหว่างการเดินทาง ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว นั้น การเดินทางไปท่องเที่ยว นั้นอาจไปเป็นหมู่คณะหรือไปเพียงลำพัง ตามความต้องการของตนเอง อาจเป็นการพักผ่อนหรือหรือเพียงชั่วคราว เช่นการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวเลือก

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ หมายถึง ผู้ที่ให้บริการที่พักอาศัย อาหาร และบริการหรือกิจกรรมอื่น ๆ แก่นักท่องเที่ยว อาจเป็นการพักผ่อน โดยส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดที่มีความน่าสนใจ เช่น พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ หรือพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยขนาดของสถานประกอบการจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประกอบการนั้น ๆ ในการศึกษา นี้คือ ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้เรียบเรียงลำดับและนำเสนอเป็นลำดับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 2.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
- 2.3 การท่องเที่ยว/ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1.1 ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายตามความต้องการของเจ้าของที่ดินที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านนั้น ๆ ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีหลายท่านให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

อุธร สุทธิมิตร (2534: 7) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ที่ดินเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน เป็นต้น

บุญเกียรติ แสงวัฒน์ (2535 อ้างถึงใน พรพรรณ จันทร์แจ้ง, 2549: 20) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ที่ดินของมนุษย์เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตามความต้องการของมนุษย์โดยมีขอบเขต ขนาดของที่ดินในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้สภาพพื้นที่เดิมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การเกษตร พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม บ้านเรือนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ และพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น

กรมพัฒนาที่ดิน (2547) ให้ความหมายของว่า ที่ดิน (Land) หมายถึง ที่ดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันอาจใช้ประโยชน์สนองความต้องการของมนุษย์ในทางต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นเป็นประการสำคัญความแตกต่างของ "ที่ดิน" และ "ดิน" คือ ที่ดิน เป็นอสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่ง หรือเป็นพื้นที่บริเวณ หนึ่งบนผิวโลก ซึ่งมีการแบ่งอาณาเขตตามที่มนุษย์กำหนดไว้ ส่วน ดิน เป็นเทวดัตถุธรรมชาติอย่างหนึ่ง ประกอบกันขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของภูมิประเทศหรือของที่ดิน

นงคราญ วงศ์ตะวัน (2549: 5-6) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันหรืออนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย

ธีรกานต์ ศรีไทยรักษ์ (2549: 7) ได้ให้ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดินว่า หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีการกระทำขึ้นบนที่ดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการและการท่องเที่ยว และสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

เจริญวิษณุ หาญแก้ว และคณะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้เพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงพื้นที่ ที่มีการใช้ประโยชน์อย่างไม่เต็มที่ เช่น พื้นที่รกร้าง พื้นที่น้ำท่วมขัง

จากความหมาย สามารถสรุปได้ว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเจ้าของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ ด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ความต้องการของเจ้าของพื้นที่ ลักษณะสภาพภูมิประเทศ เศรษฐกิจ-สังคม

2.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ปัญหาจากการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นมีแตกต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่และสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากรายงานผลการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรที่ดิน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) มีดังนี้

1) ปัญหาทางกายภาพ

ปัญหาทางกายภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพดินที่เปลี่ยนแปลงไปจากการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ของมนุษย์และการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินทางกายภาพมีดังนี้

(1) ความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติต่ำเนื่องจากวัตถุดิบกำเนิดดินมีแร่ธาตุอาหารพืชเป็นองค์ประกอบต่ำ ประกอบกับประเทศไทยอยู่ในเขตที่มีฝนตกชุก แร่ธาตุต่าง ๆ เปลี่ยน

สภาพและถูกชะล้างไปกับน้ำได้รวดเร็ว อีกทั้งพื้นที่ที่ทำการเกษตรกรรมถูกใช้มาเป็นเวลานานโดยไม่มี การบำรุงดูแลรักษา

(2) ดินมีปัญหาพิเศษ ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินได้ทำการศึกษาพบว่า ดินที่มีปัญหาเป็น ดินบนพื้นที่ภูเขาคิดเป็นเนื้อที่ร้อยละ 52.80 ของจำนวนเนื้อที่ดินที่มีปัญหาทั้งหมด สำหรับดินที่มี ปัญหาประเภทต่าง ๆ มีดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สรุปจำนวนที่ดินที่มีปัญหาพิเศษ

ดินที่มีปัญหา	จำนวนเนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ดินเค็ม (Salt Affected Soils)	21,718,774	11.92
1.1 ดินเค็มชายทะเล (Coastal Saline Soils)	3,611,567	1.98
1.1.1 ดินเค็มชายทะเลที่มีความเปรี้ยวแฝง (Coastal Saline Soils, Potentially Acid)	2,885,081	1.58
1.1.2 ดินเค็มชายทะเลที่ไม่มีความเปรี้ยวแฝง (Coastal Saline Soils, Non-potentially Acid)	726,486	0.39
1.2 ดินเค็มนอกพื้นที่ชายทะเล (Inland Saline/Sodic Soils)	18,107,207	9.94
1.2.1 ดินเค็มมาก	1,771,223	0.97
1.2.2 ดินเค็มปานกลาง	3,690,249	2.03
1.2.3 ดินเค็มน้อย	12,645,735	6.94
2. ดินทรายจัด (Sandy Soils)	7,127,085	3.91
2.1 ดินทรายจัดที่ไม่มีชั้นดานอินทรีย์	6,613,157	3.63
ดินทรายจัดที่มีชั้นดานอินทรีย์	513,928	0.28
3. ดินเปรี้ยวจัด (Acid Sulphate Soils)	5,326,786	2.92
4. ดินอินทรีย์ (Organic Soils)	505,184	0.28
5. ดินตื้น (Shallow Soils)	51,291,143	28.16
5.1 ดินปนลูกรังและดินปนกรวด	31,796,205	17.46
5.2 ดินปนเศษหิน	17,327,596	9.51
5.3 ดินปนปูนมาร์ล	2,167,342	1.19
6. ดินบนพื้นที่ภูเขา (Slope Complex Soils)	96,158,205	52.80
ผลรวมดินที่มีปัญหาทั้งหมด	182,127,177	100.00

แหล่งที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2547.

หมายเหตุ: 1. แผนที่ดินระดับภาค มาตรฐาน 1:500,000 ของกองสำรวจและจำแนกดิน

2. ข้อมูลดินเค็มได้จากโครงการสำรวจดินเค็มของฝ่ายปรับปรุงดินเค็ม กองอนุรักษ์ดิน และน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน

(3) สภาพภูมิอากาศไม่อำนวย เนื่องจากการเพาะปลูกส่วนใหญ่ในประเทศไทยอาศัยน้ำฝนธรรมชาติเป็นหลัก (Rain Fed Cultivation) ช่วงการกระจายของฝนไม่สม่ำเสมอทำให้พืชผลที่ปลูกได้รับผลกระทบกระเทือน หรือเสียหายเนื่องจากฝนตกมากเกินไป หรือฝนทิ้งช่วงทำให้พืชขาดแคลนน้ำได้

(4) การชะล้างพังทลายของดินทำให้ดินเสื่อมโทรมรุนแรงที่สุดและเป็นปัญหาที่สำคัญที่จะต้องแก้ไขเพื่อรักษาคุณภาพของดินให้เหมาะสมและให้ใช้ประโยชน์ได้เป็นเวลานาน ๆ การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย ที่ต้องการการดูแล ป้องกันและรักษาไว้มีจำนวนมากถึง 134.54 ล้านไร่ หรือเท่ากับร้อยละ 41.95 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547)

2) ปัญหาการจัดการที่ดิน

ปัญหาการจัดการที่ดินเกิดจากการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ นั้นมีหลายสาเหตุประกอบกันดังนี้

(1) การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพของดิน จากการวิเคราะห์การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมตามคุณสมบัติของดิน หรือตามศักยภาพของดิน โดยการทับซ้อนของแผนที่ดินกับแผนที่การใช้ที่ดิน ในสองช่วงเวลา คือ พ.ศ. 2523 พบว่ามีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมรวม 30 ล้านไร่ มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 ล้านไร่ ต่อมาใน พ.ศ. 2535 พบว่ามีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมถึง 35.6 ล้านไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้นเป็น 21.2 ล้านไร่ รายละเอียดดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การเปรียบเทียบพื้นที่ดินที่มีการใช้ไม่เหมาะสมแยกตามภาค (หน่วย : ล้านไร่)

ภาค	พื้นที่ที่มีการใช้ไม่เหมาะสม	
	2523	2537
ภาคเหนือ	5	6.2
ภาคกลาง	5	3.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12	21.2
ภาคตะวันออก	6	0.8
ภาคใต้	2	4.3
รวม	30	35.6

แหล่งที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2547.

(2) การใช้ที่ดินโดยปราศจากการบำรุงรักษา พื้นที่เกษตรกรรมได้ถูกใช้มาเป็นเวลานาน ทำให้ธาตุอาหารพืชซึ่งแต่เดิมมีน้อย ถูกพืชดูดใช้ไปในการเจริญเติบโตเสียเป็นส่วนใหญ่ สรสิทธิ์ วัชรโรทยาน (2535 : 167-168) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผลผลิตของข้าวหนึ่งตันจะทำให้ดินสูญเสียปุ๋ยไนโตรเจน (N) จากนาข้าวไป 20 กิโลกรัม หรือปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 4,000 กิโลกรัม จึงจะสมดุลกับที่สูญเสียไป แต่เกษตรกรได้ใส่ปุ๋ยทดแทนในอัตราที่ต่ำมาก จึงมีผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ในขณะเดียวกัน ในกรณีของพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ 4 ชนิด คือ ข้าว อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ในปีพ.ศ. 2519 ได้ดูดซึมปุ๋ยในดินติดไปกับผลผลิตจากพื้นที่เพาะปลูก 68.8 ล้านไร่ จำนวน 549,900 ตันของธาตุอาหาร (N + P₂O₅ + K₂O) ที่สูญเสียไปมีจำนวนรวม 707,700 ตัน แต่เกษตรกรใส่ปุ๋ยชดเชย เพียง 253,500 ตันเท่านั้น หรือชดเชยในอัตราส่วน 1:2.79 ซึ่งต่ำกว่าอัตราส่วนการใส่ปุ๋ยชดเชย จึงทำให้พื้นที่การเกษตรเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

(3) การใช้ที่ดินไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยพื้นที่ การเกษตรส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังคงอาศัยน้ำฝน พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรได้รับน้ำชลประทานเพียงร้อยละ 20 ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดิน นอกเขตชลประทาน ไม่ยังเกิดประโยชน์สูงสุด ที่ดินจะถูกใช้ในฤดูฝนเท่านั้น ส่วนฤดูแล้งจะถูกทิ้งให้ว่างเปล่า ไม่มีการประโยชน์เนื่องจากขาดน้ำและราคาผลผลิตตกต่ำ

3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคม

ปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินมีหลายปัจจัยประกอบกันดังนี้

(1) ความกดดันจากการเพิ่มของประชากร ทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่า ขยายพื้นที่เพาะปลูก แม้ว่าพื้นที่นั้น ๆ จะไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตรก็ตาม

(2) การถือครองที่ดินและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากเกษตรกรมีการถือครองที่ดินน้อยเกินไป จนไม่สามารถเลือกใช้เฉพาะบริเวณที่มีศักยภาพทางการเกษตรได้ นอกจากนั้นแล้วเกษตรกรบางรายยังไม่มีสิทธิในที่ดินที่ทำการเกษตร เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรได้มาโดยผิดกฎหมาย เช่น การบุกรุกป่าสงวน การใช้ที่สาธารณะประโยชน์ ฯลฯ ทำให้ไม่สนใจที่จะดูแลรักษา หรือทำนุบำรุงที่ดินนั้น ๆ ให้คงสภาพที่ดีตลอดไป

(3) กฎหมายหรือมาตรการในการควบคุมและป้องกันไม่มีประสิทธิภาพ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้ เช่น การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ ป่าสงวน และต้นน้ำลำธาร จึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่เข้มงวดและจริงจังในการแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า

4) ปัญหาทางด้านบริหารของรัฐ

ปัญหาด้านบริหารของรัฐที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินมีหลายปัจจัยประกอบกัน ดังนี้

(1) นโยบายของรัฐ นโยบายในการบริหารงานมักจะเปลี่ยนไปเมื่อเปลี่ยน คณะรัฐบาล ทำให้การบริหารงานหยุดชะงัก ขาดขั้นตอน หรือต้องเปลี่ยนนโยบายรัฐจำเป็นต้องกำหนดนโยบาย ในการวางแผน การใช้ที่ดินให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการกระทำที่ต่อเนื่อง

(2) การปฏิบัติงานซ้ำซ้อน งานหลายอย่างที่มืองค์กรของรัฐหลายองค์กรเข้าร่วมปฏิบัติงาน ทำให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ

(3) การขัดแย้งในกฎหมาย พระราชบัญญัติหรือ มติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความยุ่งยากสับสน ควรมีการแก้ไขกฎหมาย หรือกำหนดขอบเขตเสียใหม่ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงกับสภาพปัจจุบัน

(4) การกระจายงบประมาณไปตามหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเหตุผลบางประการ ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทำให้ผลงานที่ได้รับไม่มีความสอดคล้องหรือเชื่อมโยงกัน ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม หากรัฐมีนโยบายในการใช้งบประมาณที่ชัดเจน คาดว่าผลที่ได้รับจะมีประโยชน์มากขึ้น

5) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในหลายท้องที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน ส่งผลให้ได้ผลผลิตไม่คุ้มกับการลงทุน พื้นที่เกิดความเสื่อมโทรมลง มีการชะล้างพังทลายของดินสูง จนไม่สามารถทำการเกษตรได้อีก ก่อให้เกิดปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานไปบวกรุกทำลายป่าเพื่อหาที่ทำกินต่อไป นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์ที่ดินต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ในช่วงเวลา 5 - 6 เดือนต่อปี ทำให้เวลาที่เหลือที่ดินจะถูกปล่อยทิ้งไว้ว่างเปล่าถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินจึงเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

(1) ความกดดันในเรื่องพื้นที่ที่ทำกิน เกษตรกรจึงไม่สามารถเลือกใช้เฉพาะแต่บริเวณที่มีศักยภาพทางการเกษตร

(2) ขาดความรู้ความเข้าใจ ในการเลือกพื้นที่เพราะปลูกให้เหมาะสมกับชนิดของพืชที่ปลูก

(3) ไม่มีการกำหนดขอบเขตการวางแผนการใช้ที่ดินของรัฐ พร้อมทั้งมีกฎหมายหรือมาตรการควบคุมและป้องกันที่ได้ผล

2.1.3 ผลกระทบจากปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) ดังนี้

1) การใช้ที่ดินไม่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ

ก่อให้เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และรายได้ของเกษตรกร ปัญหาความเสื่อมโทรมของดินที่สำคัญของประเทศ มีดังนี้

(1) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ทั้งประเทศ ทำให้หน้าดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูญหายไปทำให้ผลผลิตลดลงเรื่อย ๆ ตะกอนดินที่ถูกชะล้างพังทลายจะตกตะกอนตามแหล่งน้ำ ทำให้ต้นทุนต้องปรับแก้ไข

(2) ปัญหาดินขาดอินทรีย์วัตถุ ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก

(3) ปัญหาที่เกิดจากสภาพธรรมชาติของดินร่วมกับการกระทำของมนุษย์ เช่น ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินพรุ และดินทรายจัดเป็นต้น

2) ผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินก่อให้เกิดทรัพยากรดินและที่ดินเกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและที่ดินสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

(1) ผลกระทบด้านกายภาพ ความเสื่อมโทรมของดินเกิดจากการจัดการที่ดินไม่เหมาะสมขาดการป้องกันที่ไม่ถูกต้อง ทำให้มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินที่เป็นส่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์หมดไป หน้าดินที่ถูกชะล้างจะตกลงไปเป็นตะกอนตามแหล่งน้ำต่าง ๆ ก่อให้เกิดการต้นทุนของแหล่งน้ำ ทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขุดลอกตะกอนตามแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(2) ด้านเศรษฐกิจ ความเสื่อมโทรมของดินส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลผลิตทางการเกษตร และกระทบต่อเกษตรกร 34 ล้านคน (ร้อยละ 60 ของประชากรทั้งประเทศ) ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจะได้รับผลผลิตต่ำเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำยากจน และมีรายได้ต่ำกว่าประชกรนอกการเกษตรถึง 11 เท่า

(3) ด้านสังคม การที่เกษตรกรมีรายได้ต่ำ มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ขยายพื้นที่ทำกินเพื่อให้มีรายได้เพียงพอหรืออพยพเข้าเมืองถิ่นฐาน มาหางานทำในเมือง ซึ่งทั้ง 2 ทางเลือกนี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อประเทศชาติทั้งสิ้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ ละเลยการมองปัญหาพื้นฐานของมนุษย์คือ ดินและที่ดินนั่นเอง

2.1.4 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1.4.1 นิยามความหมายของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินคือการที่สภาพของที่ดินถูกทำเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ซึ่งมีหลายฝ่ายได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้ ดังนี้

ยุทธนา ตระบันพฤกษ์ (2540: 23) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ การเปลี่ยนแปลงที่ดินจากพื้นป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่เกษตรที่ดีกว่าการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรเป็นที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม

สุพรรณิ ทักษิณสัมพันธ์ (2547: 4) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงจากประเภทหนึ่งไปเป็นอีกประเภทหนึ่ง เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสภาพป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม จากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นที่อยู่อาศัย และแหล่งน้ำ

สมเจตน์ จันทรวัฒน์ (2524 อ้างถึงใน จันทรจิรา จิระราชวโร, 2548: 11) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในชนบทโดยจำแนกการเปลี่ยนแปลงออกเป็น ดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงที่ดินอย่างเข้มข้น คือ การนำที่ดินในชนบทมาพัฒนาเป็นเมือง เป็นแหล่งอุตสาหกรรม การสร้างสนามบินและถนน การสร้างอ่างเก็บน้ำ
- 2) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมีอาณาเขตกว้างขวาง คือ การนำที่ดินในชนบทมาใช้เพื่อเป็นพื้นที่ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- 3) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เป็นพื้นที่การเกษตรเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการสร้างการขนส่ง ใช้เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนหรือสถานที่ออกกำลังกาย ที่อยู่อาศัย ที่ตั้ง โรงงาน อุตสาหกรรมและกิจกรรมอื่น ๆ

จากความหมายที่หลายท่านได้ให้ไว้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การนำที่ดินนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.1.4.2 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

สุริรัตน์ ฌ นคร (2526: 173) พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน คือ การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานในรูปแบบของระบบการคมนาคมทางถนน การเพิ่มจำนวนประชากร การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและที่พักอาศัย

อุไร อร่ามวงศ์ตระกูล (2529: 136) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการตั้งถิ่นฐานการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร พบว่า สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมาจากหลายสาเหตุได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานในรูปแบบของระบบการคมนาคมทางบก การเพิ่มจำนวนประชากร และการขยายตัวของอาคารที่พักอาศัย

สายัณห์ มั่นมะโน (2533 อ้างถึงใน วิระณี แสงจันทร์, 2542:33) ได้กล่าวว่าสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมาจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของเมือง การใช้ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ การพัฒนาโครงการต่าง ๆ และการขาดการควบคุมการใช้ที่ดินที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น การขาดสาธารณูปโภค การใช้ที่ดินไม่คุ้มค่า

ยุทธนา ตระบันพฤกษ์ (2540: 17) ได้กล่าวถึง สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไว้หลากหลายประการ ดังนี้

- 1) การเพิ่มจำนวนของประชากร
- 2) การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน
- 3) การขยายตัวของที่อยู่อาศัย
- 4) การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและการค้า
- 5) การขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตร

จากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมีสาเหตุดังนี้

1) การเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้เกิดความต้องการในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และต้องมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อรองรับกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย หรือแหล่งอาหาร

2) การขยายตัวหรือการพัฒนาตัวของเมือง ทำให้เกิดการพัฒนาคอนกรีตขั้นพื้นฐานตามมา ไม่ว่าจะเป็นระบบคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ซึ่งมีส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ทั้งสิ้น

3) ขาดการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างรวดเร็ว และไม่เป็นระเบียบ เช่น การนำพื้นที่ที่เหมาะสมด้านการเกษตร มาสร้างเขตอุตสาหกรรม ศูนย์การค้า

2.1.4.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นจากหลากหลายปัจจัยประกอบกัน ซึ่งมีหลายฝ่ายได้ศึกษาถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้แตกต่างกัน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง พฤติกรรมของเจ้าของที่ดินล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน (รัฐติการ คำบุศย์, 2548: 23) ดังนี้

- 1) การหวังเก็งกำไร ผู้ที่ให้ราคาที่ดินสูงสุดอาจจะเป็นผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินแปลงนั้นตามความต้องการของตนเอง
- 2) สาเหตุทางการเมืองต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก
- 3) ลักษณะทำเลที่ตั้งของที่ดินแต่ละแปลง ลักษณะที่ดิน การระบายน้ำ
- 4) ปัจจัยด้านเวลาและการพัฒนาปรับปรุงที่ดินของเจ้าของที่ดิน
- 5) ลักษณะการเข้าถึง การคมนาคมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 6) การขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญทางสังคมทั่วไป
- 7) การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินการแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ราตรี สมพงษ์ (2543: 42) กล่าวว่า จำนวนประชากรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมากที่สุด ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงนี้มีสามเหตุจากปัจจัยหลายอย่างด้วยกันคือ

- 1) จากการที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการขยายตัวของเมืองรวมทั้งกิจกรรมต่างๆ จึงมีความต้องการพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต
- 2) การขยายพื้นที่การเกษตรกรรม และการขาดการควบคุมการใช้ที่ดินที่ถูกต้อง โดยการบุกรุกเขตป่าไม้ เพราะว่ามีเหตุจูงใจด้านการเกษตร เช่น ราคาผลิตสูงขึ้น
- 3) จากการที่พื้นที่มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลมากขึ้น รวมทั้งโครงการพัฒนาในพื้นที่เช่น การสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 4) นโยบายของภาครัฐและการที่เกษตรกรมีความรู้มีการศึกษาที่สูงขึ้น ย่อมทำให้พื้นที่เกษตรถูกเปลี่ยนแปลงอยู่ในรูปเขตการเพาะปลูกเพื่อการค้าขายเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลและตลาดสินค้าของเอกชน

มานพ พงศทัต (2524 อ้างถึงใน จันทร์จิรา จิระราชวโร, 2548: 12) กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยจากการ

เพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรตามความเจริญของสังคม ปัจจัยสำคัญรองลงมาคือ การให้บริการด้านคมนาคม เมื่อมีเส้นทางคมนาคมขนาดใหญ่มารวมกันสถานที่นั้นสถานที่นั้นจะเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมในเมือง และปัจจัยสุดท้ายคือ ราคาที่ดินเนื่องจากราคาที่ดินสูงจะได้ผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมสูงตามขึ้นด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้มาจากหลายปัจจัยประกอบกัน (นงคราญ วงศ์ตะวัน, 2549: 7) ดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประกอบด้วยหลายปัจจัยดังนี้

- (1) การมีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน
- (2) ขนาดการถือครองที่ดิน ผู้ที่มีการถือครองที่ดินมากสามารถนำที่ดินของตนไปใช้ประโยชน์ตามความต้องการได้มาก เช่น การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
- (3) รายได้ครัวเรือน ผู้ที่มีรายได้ครัวเรือนมากส่วนหนึ่งมาจากการมีขนาดการถือครองที่ดินมาก

2) ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยทางด้านสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประกอบด้วยหลายปัจจัย

- (1) การเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้ความต้องการพื้นที่ในการประกอบอาชีพและอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมีการบุกรุกพื้นที่ป่า
- (2) การอพยพย้ายถิ่นของราษฎร ส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น
- (3) ระดับการศึกษา ประชากรที่ขาดการศึกษาจะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ถูกต้อง

ธีรกานต์ ศรีไทยรักษ์ (2549: 96) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้และชาติพันธุ์ โดยราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้และชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน

จากความคิดเห็นของทั้งหมดนั้นจะสอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เกิดจากปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการของเจ้าของที่ดิน การขยายตัวของเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของประชากร ระดับการศึกษา ขนาดการถือครองที่ดิน ลักษณะของพื้นที่ ความสามารถในการเข้าถึงนโยบายของภาครัฐ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.1.4.4 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินนั้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ (สุวัฒนา คหิณฑพงศ์, 2548: 20-25) ดังนี้

1) ผลกระทบต่อด้านเกษตรกรรม

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินนั้นส่งผลให้พื้นที่เกษตรกรรมมีจำนวนลดลง ซึ่งส่วนจากการซื้อที่ดินของนายทุนเพื่อเก็งกำไร โดยไม่นำมาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งการลดลงของพื้นที่เกษตรกรรมนั้นจะส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรมีจำนวนลดลง

(2) เกิดปัญหาการไร้ที่ทำกินของเกษตรกร

(3) เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้ในการทำการเกษตรกรรม

2) ผลกระทบต่อเจ้าของที่ดินและชุมชน

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินส่งผลให้คนในชุมชนมีพื้นที่เพื่อใช้ประกอบอาชีพลดลง หรือบางคนอาจไม่มีที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกินส่งผลให้ต้องอพยพออกจากพื้นที่เพื่อหาอาชีพใหม่ เช่น การอพยพเข้าพื้นที่เมือง ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

สุรรัตน์ ณ นคร (2526: 173) พบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินก่อให้เกิดปัญหาสำคัญแก่สิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) ปัญหาการบริการโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ

2) ปัญหาการใช้ที่ดินปะปนกัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ เกิดความขัดแย้งระหว่างการใช้ที่ดิน

3) ปัญหาเศรษฐกิจสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1.5 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าเมื่อปีพ.ศ. 2527 ประเทศไทยมีประชากร 50 ล้านคน และอีก 12 ปีต่อมาจะมีประชากร 60 ล้านคน จากนั้นได้มีการคาดประมาณว่าในอีก 23 ปีข้างหน้า คือปีพ.ศ. 2562 จะมีประชากร 70 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) และจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าประเทศไทยนั้นมีเนื้อที่ทั้งหมด 320, 696,888 ไร่ การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยนั้นมีหลายประเภท เช่น การเกษตร ที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม และอื่น ๆ การใช้ประโยชน์ที่ดินเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และความเสื่อมโทรมแก่ที่ดินและหากไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบก็อาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศได้

การใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทยโดยรวมทั้งประเทศ ระหว่างปีพ.ศ. 2545 และปีพ.ศ. 2553 พบว่า พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ถือครองทางการเกษตร และที่อยู่อาศัยนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ระดับประเทศไทย และระดับจังหวัด ระหว่างปีพ.ศ. 2545 กับปี พ.ศ. 2554

ภาค/ จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร					
		ปี พ.ศ. 2554		ปี พ.ศ. 2545			
		เนื้อที่ป่าไม้	เนื้อที่ใช่ ประโยชน์ทาง การเกษตร	เนื้อที่ใช่ ประโยชน์ นอกพื้นที่ การเกษตร	เนื้อที่ ป่าไม้	เนื้อที่ใช่ ประโยชน์ ทาง การเกษตร	เนื้อที่ใช่ ประโยชน์ นอกพื้นที่ การเกษตร
รวมทั้ง ประเทศ	320,696,888	107,241,030	149,246,428	64,209,430	106,319,188	151,029,285	63,348,415
ภาคเหนือ	106,027,680	59,421,715	32,492,657	14,113,308	60,168,938	32,880,887	12,977,855
ตะวันออกเฉียงเหนือ	105,533,963	17,222,214	63,848,091	24,463,658	16,579,250	64,489,488	24,465,225
ภาคกลาง	64,938,253	18,913,105	31,133,750	14,891,398	18,687,625	31,641,139	14,609,489
ภาคใต้	44,196,992	11,683,996	21,771,930	10,741,066	10,883,375	22,017,771	11,295,846
ราชบุรี	3,247,789	1,097,367	1,245,396	905,026	1,042,188	1,529,025	676,576

แหล่งที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555.

2.1.6 ประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย

ไพฑูรย์ คดีธรรม และคณะ (2542: 98) ได้กล่าวว่า ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง ชนิดหรือระบบการใช้ที่ดินที่กล่าวถึงชนิดของพืช ลักษณะการดำเนินการ และสภาพการผลิตในการใช้ที่ดินด้านกายภาพและสภาพเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันมีความหลากหลายตามความต้องการของเจ้าของที่ดิน ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินได้มีการแบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้ (กรมพัฒนาที่ดิน ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2553) ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ย่านอุตสาหกรรมและคมนาคม

- 2) พื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ นาไร่ นาข้าว พืชไร่ ไม้ยืนต้น ไม้ผล พืชไร่หมุนเวียน สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอื่น ๆ (พืชสวน, ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์, พืชน้ำ)
- 3) พื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าไม้ผลัดใบเสื่อมโทรม ป่าเบญจพรรณและอื่น ๆ
- 4) พื้นที่น้ำ ได้แก่ แม่น้ำลำธาร บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา
- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด ได้แก่ ทุ่งหญ้า พื้นที่ลุ่ม เหมือนแรม

ตารางที่ 2.4 สรุปประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเทศไทยปี พ.ศ. 2551/ 2552

สัญลักษณ์	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	15,111,800	4.71
	พื้นที่เกษตรกรรม	171,585,556	53.51
	นาไร่	1,340,914	0.42
	นา	78,619,362	24.52
	พืชไร่	38,679,371	12.06
A	ไม้ยืนต้น	32,464,276	10.12
	ไม้ผล	12,526,963	3.91
	พืชไร่หมุนเวียน	3,607,916	1.12
	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2,694,372	0.84
	อื่น ๆ (พืชสวน, ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์, พืชน้ำ)	1,652,382	0.52
	พื้นที่ป่าไม้	113,170,136	35.29
F	ป่าสมบูรณ์	102,983,513	32.11
	ป่ารอสภาพฟื้นฟู	10,186,623	3.18
W	พื้นที่น้ำ	8,812,352	2.75
	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	12,017,043	3.74
M	พื้นที่ทิ้งร้าง	9,179,624	2.86
	พื้นที่ลุ่ม	1,833,783	0.57
	อื่น ๆ (เหมือนแรม, บ่อลูกรัง, บ่อทราย)	1,003,636	0.31
	รวม	320,696,887	100

แหล่งที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2553.

2.1.7 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย

การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรดินอย่างมีระบบ และเป็นระเบียบ โดยอาศัยสมบัติที่คล้ายคลึงกันเป็นเกณฑ์ การจัดหมวดหมู่นี้อาจใช้คุณสมบัติทางชีวภาพของดินเพียงประการเดียวหรือใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินพิจารณาร่วมในการจำแนก ครรชณี เอ็มพันท์ (2531 อ้างถึงใน กิติชัย รัตนะ, 2547: 2-12) โดยหลักในการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นจะดำเนินการไปใน 2 แนวทางด้วยกัน คือ

1) การจำแนกลักษณะตามกายภาพของพื้นที่ (Physical Classification of Land) ซึ่งเป็นการจำแนกตามลักษณะทางกายภาพของที่ดิน เช่น จำแนกดินตามลักษณะของดิน จำแนกที่ดินตามลักษณะธรณีสัณฐาน (Landform) จำแนกตามลักษณะของพืชพรรณ เป็นต้น

2) การจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ เป็นการจำแนกที่ดินโดยอาศัยการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นเป้าหมายสำคัญในการจำแนก เช่น การจำแนกการใช้ที่ดินในปัจจุบัน การจำแนกตามสมรรถนะของที่ดินในการใช้ประโยชน์ และการจำแนกตามความเหมาะสมของที่ดิน

สำหรับการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทยได้มีการจำแนก หรือกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือเขตความเหมาะสมในการใช้ที่ดินในหลายลักษณะด้วยกัน (กิติชัย รัตนะ, 2547: 2-14) ดังนี้

1) การจำแนกลักษณะพื้นที่ โดยทั่วไปประเทศไทยจำแนกลักษณะพื้นที่ออกเป็น 3 เขตด้วยกัน

(1) ที่ลุ่ม หมายถึง พื้นที่ที่ราบในระดับต่ำ สามารถใช้ทำการเกษตรได้ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการเกษตรใช้น้ำมาก เช่น นาข้าว

(2) ที่ดอน หมายถึง พื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เกิน 20 องศา หรือประมาณร้อยละ 45 มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางไม่เกิน 700 เมตร สามารถทำการเกษตรได้แต่ต้องมีมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(3) ที่สูง หมายถึง พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตั้งแต่ 700 เมตร ซึ่งมักมีความลาดชันมากกว่า 20 องศา ควรสงวนไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

2) การจำแนกความเหมาะสมของดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ เป็นการจำแนกที่ดินในพื้นที่ลุ่มและพื้นที่ดอน โดยการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นการจัดหมวดหมู่ของที่ดินตามความเหมาะสมของดินเมื่อนำมาปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยใช้เกณฑ์ความเหมาะสมของดินมาพิจารณาได้แก่

(1) การจำแนกความเหมาะสมของที่ดิน ประกอบด้วย ลักษณะเนื้อดิน ความลึก ความสามารถในการซึมน้ำ ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน ชนิดของแร่ดินเหนียว โครงสร้างของดินชั้นล่าง ความลาดเทของพื้นที่ และการชะล้างพังทลายของดิน

(2) จำแนกตามความรุนแรงของข้อจำกัด หรืออัตราเสี่ยงต่อความเสียหาย ถ้านำมาปลูกพืชที่ระบุไว้

(3) ไม่ใช้การระบุอัตราการให้ผลผลิตของพืชแต่ละชนิด ทั้งนี้การให้ผลผลิตต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย

(4) ใช้คุณสมบัติของดินในช่วงฤดูฝน มาพิจารณาเป็นหลักเพราะถือเป็นการปลูกพืชปกติ

(5) ดินแต่ละชนิดไม่จำเป็นต้องอยู่ในชั้นความเหมาะสมของดินเดิมเสมอไป หากมีมาตรการจัดการปรับปรุงดิน หรือมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำจะทำให้ความเหมาะสมของดินเปลี่ยนแปลงไป

(6) ข้อจำกัดที่นำมาพิจารณาอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม เมื่อข้อมูลของดินหรือวิทยาการทันสมัยมากขึ้น

(7) ดินที่เหมาะสมกับพืชชนิดหนึ่งอาจมาเหมาะสมกับพืชอีกชนิดหนึ่งก็ได้

(8) สภาพภูมิอากาศไม่ได้นำมาพิจารณาในการจำแนก

(9) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัจจัยสาธารณสุขปศุสัตว์ต่าง ๆ ไม่ได้นำมาพิจารณา

การกำหนดการใช้ที่ดินนั้น ได้ถูกกำหนดให้เป็นไปตามปัจจัยตัวกำหนดในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และศักยภาพของดิน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการใช้ที่ดิน (กิติชัย รัตนะ, 2547: 2-14) ได้แก่

1) ปัจจัยด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สภาพภูมิประเทศและลักษณะทางธรณี ความลาดชันของพื้นที่ สมบัติของดิน น้ำ ลักษณะทางอุตุ-อุทกวิทยาของดิน ลักษณะดังกล่าวนี้จะมีอิทธิพลต่อขีดจำกัดของสมรรถนะการรองรับในการใช้ที่ดิน

2) ปัจจัยด้านสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ และความเป็นไปของระบบสังคม บางส่วนเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และขีดจำกัดในด้านการขยายพื้นที่ ที่ทำให้เกิดความผันเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ที่ดิน จากระบบง่าย ๆ เป็นการพัฒนาการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานกับกิจกรรม ตัวแปรที่สำคัญในด้านสังคม

ได้แก่ ขนาดของจำนวนประชากร รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน เทคโนโลยีและวิทยาการในการใช้ที่ดิน ความซับซ้อนขององค์ประกอบของสังคม และปัจจัยด้านทัศนคติและการรับรู้

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นเป้าหมายของการใช้ที่ดินที่เกิดจากการตอบสนองความต้องการอย่างไม่สิ้นสุดของมนุษย์ ทั้งปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยองค์ประกอบ ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนขึ้น ทำให้ปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดิน โดยปัจจัยหลัก ๆ ได้แก่ ต้นทุนในการผลิต รายได้ รายจ่าย กลไกตลาด การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

2.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

2.2.1 ความหมายของผลกระทบ/ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.2.1.1 ความหมายของผลกระทบ

จิราวัฒน์ ใจสำราญ (2543: 12) กล่าวว่า ผลกระทบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือผลที่ตามมาจากผลงานหรือผลผลิตของแผนหรือโครงการ

Dye (1981 อ้างถึงใน จิราวัฒน์ ใจสำราญ, 2543: 26) กล่าวว่า ผลกระทบ หมายถึง ผลทั้งหมดของนโยบายที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ได้แก่ ผลกระทบที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปจากการทำกิจกรรมใด ๆ

กนกพล ทิมางกูร (2552: 2) กล่าวว่า ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ และอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และมีใช้กลุ่มเป้าหมาย หรือผลกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากนิยามความหมายสามารถสรุปได้ว่า ผลกระทบหมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งอาจเกิดเป็นผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบ

2.2.1.2 ความหมายของผลกระทบสิ่งแวดล้อม

พูนทรัพย์ สมประเสริฐ (2540 อ้างถึงใน ทรงวุฒิ ภูมรา, 2548: 22) กล่าวว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่หรือการจับกลุ่มใหม่ของสิ่งแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติมีผลทำให้สิ่งแวดล้อมเดิมหรือสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ได้รับความกระทบกระเทือนจนมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี ฟิสิกส์ หรือทางชีวภาพ ที่อาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมนั้น

2.2.2 ความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ การใช้หลักวิชาการเพื่อการคาดการณ์ผลที่ตามมาทางสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาโครงการอย่างเป็นระบบ ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความหมายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555: 6) ให้ความหมายการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมว่า เป็นการศึกษาโดยใช้หลักวิชาการเพื่อคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งในทางบวก และทางลบจากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่สำคัญ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและใช้ในการประกอบการตัดสินใจพัฒนาโครงการกิจการ ผลการศึกษาจะจัดทำเป็นเอกสารเรียกว่า “รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม” (Environmental Impact Assessment: EIA)

Wathern (1988: 3-30) กล่าวว่า การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ กายภาพ และสุขภาพ การดำเนินกิจกรรมโครงการ รวมถึงการนำเสนอข้อมูลของโครงการได้จากผู้เกี่ยวข้อง ณ เวลาที่มีผลต่อการตัดสินใจ เพื่อกำหนดการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากการดำเนินโครงการต่อไป

Hyman and Stiffler (1988); Gow (1992) (อ้างถึงใน กนกพร สว่างแจ้ง, 2549: 1) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโดยการประเมินค่า และเสนอผลต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจโครงการ เพื่อเป็นแนวทางบรรลุข้อตกลงประนีประนอมข้อโต้แย้งในประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเป้าหมายต่าง ๆ ทางสังคม

Meredith (1992: 125) กล่าวว่า การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมาย และนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

จากนิยามความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้หลักวิชาการเพื่อการคาดการณ์หรือการทำนาย ผลที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปทั้งทาง ด้านทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์ และคุณภาพชีวิต ทั้งทางบวกและทางลบ จากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ภายใต้อำนาจของกฎหมาย เพื่อเป็นการเฝ้าระวัง การกำหนดมาตรการลดผลกระทบและหาแนวทางป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

2.2.3 หลักการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในปัจจุบัน ใช้ระบบการประเมินทรัพยากรสิ่งแวดล้อม 4 ระดับ (4-Tier System) พิจารณาผลกระทบจากกิจกรรมของโครงการต่อสิ่งแวดล้อมด้านทางกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต (จำลอง โพธิ์บุญ, 2552: 134-135) การจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นนั้นจะต้องเสนอรายละเอียดของข้อมูลของโครงการแต่ละประเภท เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะที่ตั้งและการดำเนินโครงการ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ ซึ่งต้องครอบคลุมรายละเอียดทั้ง 4 ด้าน โดยมีหัวข้อสำคัญที่ต้องศึกษา (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555) ดังนี้

1) ทรัพยากรทางกายภาพ ศึกษารายละเอียด ดังนี้

(1) สภาพภูมิประเทศ เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะสภาพภูมิประเทศ ความลาดชันของพื้นที่ รูปแบบการระบายน้ำในพื้นที่ศึกษา

(2) ทรัพยากรดิน เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของดิน ศักยภาพและความอุดมสมบูรณ์ของดิน การสึกกร่อน การอัดแน่นของดิน การพังทลายของดิน การปนเปื้อนมลพิษในพื้นที่ศึกษา

(3) ธรณีวิทยา/ การเกิดแผ่นดินไหว เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ ลักษณะทางธรณีวิทยา ประวัติการเกิดแผ่นดินไหว การทรุดตัวของพื้นดินในพื้นที่ศึกษา

(4) ทรัพยากรน้ำ เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลสภาพอุทกวิทยา น้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน โดยให้ครอบคลุมพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบในอำเภอสวนผึ้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

น้ำผิวดิน ได้แก่ ลักษณะธรณีสัณฐานของแหล่งน้ำ ความลึก รูปแบบการไหล และอัตราการไหลของน้ำผิวดิน การใช้ประโยชน์ของแหล่งน้ำในพื้นที่ศึกษา

น้ำใต้ดิน ได้แก่ ลักษณะของชั้นน้ำใต้ดิน การไหลของน้ำใต้ดิน อัตราการให้น้ำ คุณภาพน้ำ ความลึกของชั้นน้ำบาดาล การใช้น้ำใต้ดินของชุมชนบริเวณใกล้เคียงในพื้นที่ศึกษา

2) ทรัพยากรทางชีวภาพ ศึกษารายละเอียดดังนี้

(1) ระบบนิเวศบนบก เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความหลากหลายและความหนาแน่นของชนิดพืชพรรณและสัตว์ โดยเน้นชนิดที่เป็นพันธุ์ที่มีสำคัญทางด้านระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิตที่หายากหรืออาจสูญพันธุ์ ให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด จำนวน สัดส่วนการกระจาย และระบบนิเวศของกลุ่มสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ศึกษา

(2) ระบบนิเวศในน้ำ เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความหลากหลายและความหนาแน่นของชนิดพืชพรรณและสัตว์ สิ่งมีชีวิตที่หายากหรืออาจสูญพันธุ์ เกี่ยวกับชนิดจำนวน สัดส่วนการกระจาย และระบบนิเวศของกลุ่มสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ศึกษา

3) คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ศึกษารายละเอียดดังนี้

(1) การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณอำเภอสวนผึ้งให้ชัดเจน พร้อมทั้งศึกษาสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของพื้นที่ แผนการใช้ที่ดินตามข้อกำหนดผังเมือง

(2) การใช้น้ำ เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งน้ำใช้ ชนิด ปริมาณการใช้น้ำของชุมชนใกล้เคียงและกิจกรรมอื่นๆ สภาพปัญหาการใช้น้ำในพื้นที่ศึกษา

(3) ระบบสาธารณูปโภค เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับปริมาณการใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาของกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนบริเวณใกล้เคียง สภาพปัญหาการใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาในพื้นที่ศึกษา

(4) การคมนาคม เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพการจราจรในปัจจุบันรวมทั้งขนาดสภาพผิวทางจราจร จำนวนช่องทางการเดินรถและปริมาณจราจรในเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ศึกษา

4) คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

(1) เศรษฐกิจ-สังคม เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในพื้นที่ศึกษาให้ชัดเจน ได้แก่ ด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม อาชีพ รายได้ ของประชาชนในชุมชนที่ศึกษา

(2) สุนทรียภาพ เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในบริเวณขอบเขตพื้นที่ศึกษาและรวมทั้งทัศนียภาพของพื้นที่ศึกษา

(3) สาธารณสุขและการบริการสาธารณะ เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ การให้บริการสาธารณสุข ได้แก่ สถานบริการทางการแพทย์ จำนวนบุคลากร ความสามารถในการเข้าถึงบริการของประชาชนในพื้นที่ศึกษา

2.2.4 ประโยชน์ของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นการคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีประโยชน์หลายด้าน (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, 2548) ดังนี้

- 1) สามารถใช้ในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและจะช่วยในการมองปัญหาต่าง ๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น
  - 2) ช่วยพิจารณาผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความรุนแรงจากการพัฒนาโครงการ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นนั้นอย่างเหมาะสมก่อนดำเนินการ
  - 3) สามารถคาดการณ์ประเด็นปัญหาสำคัญอันเกิดขึ้นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยเลือกมาตรการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติและค่าใช้จ่ายน้อย
  - 4) ช่วยเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการลงทุนหรือพัฒนาโครงการ การเตรียมแผนงาน แผนการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อมและสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นข้อมูลที่จะให้ความกระจ่างต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 5) เพื่อป้องกันความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรได้ แนวทางกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นภายหลังได้เป็นหลักประกันในการใช้ทรัพยากรที่ยาวนาน
- กมลรัช ชุนไชยา (2552: 11) สรุปว่า การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อบรรเทา ลด หรือป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันยังช่วยในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิเคราะห์ผลกระทบจึงเป็นกระบวนการที่สามารถชี้ให้เห็นมาตรการลดผลกระทบและการติดตามตรวจสอบ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การตัดสินใจถูกต้อง

2.2.5 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแม้จะมีความสำคัญหรือข้อดีที่เป็นประโยชน์มหาศาลแก่ประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง แต่ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวก็มีผลกระทบหรือข้อเสีย ต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเช่นกัน แต่ผลกระทบหรือข้อเสียของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ยังมีแนวทางแก้ไขให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งสามารถสรุปผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่มีต่อเศรษฐกิจ และสังคม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา 2548: 31) ดังนี้

- 1) ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ คือ ผลกระทบต่อราคาและค่าครองชีพ ผลกระทบต่อการจ้างงานและการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ผลกระทบต่อคุณภาพแรงงาน การแก่งแย่งผลประโยชน์ ผลกระทบต่อประโยชน์อันควรได้ของท้องถิ่น
- 2) ผลกระทบต่อระบบสังคมและการเมืองของประเทศ ผลกระทบต่อความผูกพันของครัวเรือน ผลกระทบต่อความไม่เสมอภาคของสังคม ผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของประชากรใน

ชนบท ผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรม ผลกระทบต่อนิสัยของคนในท้องถิ่น ผลกระทบต่อประเพณีวัฒนธรรม ศิลปกรรม และผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

ศรัญยา วรากุลวิทย์ (2551: 24) ได้สรุปผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยกล่าวว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังได้รับความสนใจจากทุกฝ่าย เพราะสร้างผลดีให้แก่ระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่นและประเทศ สร้างความเจริญให้แก่พื้นที่ทำให้เกิดการพัฒนา ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็สามารถสร้างปัญหาให้แก่เศรษฐกิจ สังคม และสภาวะแวดล้อมได้เช่นกัน ผลกระทบจากการท่องเที่ยวนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ

โดยผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคม ผลกระทบต่อวัฒนธรรม และผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม โดยมีรายละเอียด (ศรัญยา วรากุลวิทย์, 2551: 24-42) ดังนี้

1) ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ

(1) ผลกระทบทางบวก การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างอาชีพและการจ้างงานทำให้เกิดรายได้ (วาริชต์ มัชฌมบุรุษ, 2552: 25-29) เป็นการเพิ่มรายได้ประชาชาติและเป็นแหล่งที่มาของการลงทุน กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในสาขาการผลิตต่าง ๆ รัฐบาลได้ประโยชน์จากการเก็บภาษี และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินทรัพย์ในแหล่งท่องเที่ยว

(2) ผลกระทบทางลบ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นฤดูกาล ซึ่งในช่วงฤดูกาลที่มีนักท่องเที่ยวน้อย ส่งผลให้มีรายได้น้อยตามไปด้วย เกิดปัญหาการว่างงานของแรงงานในท้องถิ่น แต่การที่มีการท่องเที่ยวมากขึ้นนั้นส่งผลให้เกิดการเพิ่มราคาจากผู้ประกอบการ (วาริชต์ มัชฌมบุรุษ, 2552: 25-29) ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น มูลค่าของที่ดินและสิ่งก่อสร้างมีราคาแพง รายได้ส่วนใหญ่มิกระจายสู่ประชาชน

2) ผลกระทบต่อสังคม

(1) ผลกระทบทางบวก การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชนเปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมมาสู่อาชีพด้านการท่องเที่ยว เช่น ลูกจ้าง นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว สร้างความเจริญให้แก่ชุมชน เกิดการสร้างอาชีพแก่คนในชุมชน ส่งผลต่อความมั่นคงในครอบครัวของประชาชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว เข้าใจและรับรู้ต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละชาติ (วาริชต์ มัชฌมบุรุษ, 2552: 25-29) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในท้องถิ่นดีขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ทำให้ชุมชนขยายตัว ลดอัตราการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย เกิดมาตรการส่งเสริมความปลอดภัย

(2) ผลกระทบทางลบ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของคนในชุมชนแบบดั้งเดิมมาเป็นแบบสมัยใหม่ เกิดความห่างเหินในครอบครัวเนื่องจากมีงานทำ และไม่มีวันหยุดที่แน่นอนเกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม (วาริชต์ มัชฌมบุรุษ, 2552: 25-29) ปริมาณอาชญากรรมเพิ่มขึ้น เป็นแหล่งยาเสพติด การหย่าร้างเพิ่มขึ้น สังคมมีความแออัด ปริมาณของหญิงขายบริการเพิ่มขึ้น

3) ผลกระทบต่อวัฒนธรรม

(1) ผลกระทบทางบวก การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เกิดการฟื้นฟูและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นให้กลับคืนมา เพิ่มการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ทำให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง เกิดความร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน

(2) ผลกระทบทางลบ การท่องเที่ยวเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น การลอกเลียนศิลปะ การเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนในท้องถิ่นทำลายลักษณะดั้งเดิมของท้องถิ่น เกิดการทำลายวัตถุโบราณจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยว คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมลดลง

4) ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม

(1) ผลกระทบทางบวก การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อม มีการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สร้างพิพิธภัณฑ์สถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในท้องถิ่น ช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของชุมชน การรักษาสีเขียวของชุมชนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นมีการออกกฎหมายควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม

(2) ผลกระทบทางลบ การท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม การบุกรุกทรัพยากรท่องเที่ยว การบดบังทัศนียภาพ การทำลายธรรมชาติและ การเพิ่มขึ้นของมลภาวะ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ป่าไม้ลดลง น้ำเสีย เกิดการขาดแคลนทรัพยากร เช่น ทรัพยากรน้ำ เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ในท้องถิ่น

จากการรวบรวมผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนั้น มีหลายด้านด้วยกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

และผลกระทบที่เกิดขึ้นยังสามารถแบ่งออก เป็นผลกระทบทางบวก และผลกระทบทางลบของแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบทางบวก เกิดการสร้างอาชีพการจ้างงาน เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ส่วนผลกระทบทางลบ ส่งผลให้ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้น

ด้านสังคม ผลกระทบทางบวก เกิดความมั่นคงในครอบครัวประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น การอพยพย้ายถิ่นฐานลดลง ส่วนผลกระทบทางลบ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของคนในชุมชน มีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

ด้านวัฒนธรรม ผลกระทบทางบวก เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เกิดความร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ส่วนผลกระทบทางลบ เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เกิดการทำลายวัตถุโบราณ คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมลดลง

ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางบวก เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อม สร้างความตระหนักด้านคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้แก่คนในท้องถิ่น การออกกฎหมายควบคุมด้านสิ่งแวดล้อมที่เคร่งครัดขึ้น ส่วนผลกระทบทางลบ เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยใช้ดัชนีชี้วัดผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามหลักการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมรายละเอียดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรกายภาพ ด้านทรัพยากรชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งนำเสนอรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังกรอบแนวคิดหน้า 49

2.3 การท่องเที่ยว/ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวคือการเดินทางจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งความหมายของการท่องเที่ยวนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามความหมายไว้อย่างแตกต่างกัน ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 อ้างถึงใน รุ่งตะวัน เกิดโกลา, 2553: 10) ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่าเป็นการเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราวไม่ว่าจะเป็นระยะทางใกล้หรือไกล เพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่

อัมพร เต็มดี (2545: 46) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ การเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมญาติมิตร เพื่อเล่นกีฬา เพื่อประชุมสัมมนา และตลอดจนเพื่อติดต่อธุรกิจ

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2555) ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ องค์กรการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (อังกฤษ: World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

ชัยเดช ขาวอ่อน (2551: 7) กล่าวว่า ท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้องกับ โดยการเดินทางจากสถานที่หนึ่งซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ วัฒนธรรม และสถานะหรือเกียรติคุณ

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) แห่งองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวว่า การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการดังต่อไปนี้ (ศรัญญา วรากุลวิทย์, 2551: 2)

- 1) การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราว
- 2) การเดินทางนั้นผู้เดินทาง เดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
- 3) การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากทั้งหมดที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปความหมายได้ดังนี้ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ หรือถิ่นต่าง ๆ เพื่อหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ หรือเพื่อการพักผ่อน อาจไปเป็นหมู่คณะหรือไปเพียงลำพัง ตามความต้องการของตนเอง อาจเป็นการพักค้างคืนหรือเพียงชั่วคราวก็เป็นได้

2.3.2. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ไทย สามารถทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, 2543: 1-2) ดังต่อไปนี้

2.3.2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ

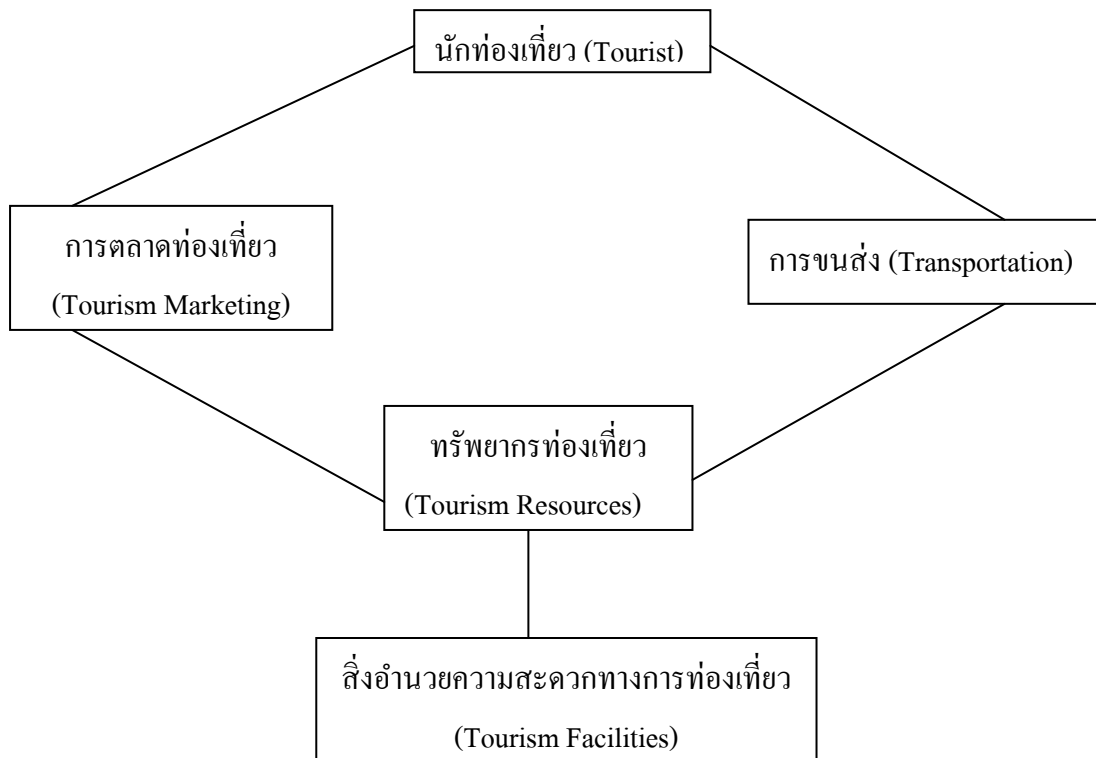
- 1) เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศจากการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ
- 2) ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากมีรายได้จากต่างประเทศเข้ามาเพิ่มขึ้น
- 3) ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงานก่อให้เกิดการกระจายรายได้ เนื่องจากเป็นการสร้างงานภายในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น
- 4) เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่นเกิดการกระตุ้นการผลิต เนื่องจากภายในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนมีความมั่นคงทางรายได้มากขึ้น มีการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนเพิ่มขึ้น

2.3.2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมของประเทศ

- 1) ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น เนื่องจากมีรายได้และอาชีพที่มั่นคงขึ้น
- 2) ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นมีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น
- 3) ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- 4) ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากในท้องถิ่นมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่อีกต่อไป
- 5) ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่าย

2.3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวประกอบด้วย 5 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเป็นวงจร (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, 2543: 2-5) ดังนี้

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

แหล่งที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2545 อ้างถึงใน โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, 2543: 2-5.

นักท่องเที่ยว (Tourist) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็นนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ค้างคืน นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ค้างคืน

การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) วิธีการที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการในแหล่งท่องเที่ยวนั้น การตลาดท่องเที่ยวอาจทำได้ 2 วิธี คือ การให้บริการข่าวสารข้อมูลนักท่องเที่ยว และการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

การขนส่ง (Transportation) คือ การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เพื่อนำส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ และการขนส่งทางเครื่องบิน

ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ และทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม

สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourism Facilities) สิ่งทีรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกสบายและปลอดภัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น การบริการ การเข้าออกประเทศ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เช่น ระบบสาธารณูปโภค ความปลอดภัยอื่น ๆ

2.3.4 รูปแบบการท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวนั้นมีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 3-2 – 3-12) ได้แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภทได้แก่

1) เทศกาลและงานประเพณี เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนมากจัดในสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นการสืบทอดความเชื่อและศรัทธาของท้องถิ่น หรือเกี่ยวข้องกับศาสนาและวิถีชีวิต มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น งานรื่นเริง งานแสดงผลผลิตทางการเกษตรและศิลปหัตถกรรมงานอื่น ๆ

2) การจัดแสดงแสง และเสียง เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการวางแผน จัดการโดยผู้ที่มีความชำนาญ ได้รับความยินยอมจากหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ อาจมีผลต่อสภาพแวดล้อมพื้นที่และความปลอดภัย มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแสดงแสงและเสียงประกอบจินตภาพ การแสดงประกอบแสงและเสียง

3) กีฬาเพื่อการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมการแข่งขัน การประกวด มีกีฬาที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีทั้งกีฬาระดับนานาชาติ ระดับท้องถิ่น กีฬาพื้นบ้าน ซึ่งจัดตามเทศกาล เช่น แข่งเรือ

4) กิจกรรมพิเศษ สามารถจัดขึ้นในวันสำคัญ โอกาสพิเศษ เทศกาล วันสำคัญที่มีเฉพาะในประเทศ เช่น กิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษา นอกจากนี้ยังรวมถึงวันสำคัญทางศาสนา ที่จัดเป็นวันสำคัญของโลก รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ (2555) ได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ 4 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ และกิจกรรมการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

(1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่ง วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เกษตรกรรม โดยได้รับความ สนุกเพลิดเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา, 2548: 9)

(2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวใน แหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทาง ทะเล

(3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติที่เป็น เพื่อความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาศาสตร์ของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์

(4) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อ การไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้น เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดู ดาวจากราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความ ประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี และการท่องเที่ยวชมวิถี ชีวิตในชนบท เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อ ประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น งานประเพณีต่าง ๆ ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความ เข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทาง วัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยว (วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ, 2555)

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ได้แก่ เป็น การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นพิเศษ ตามความถนัดหรือความสามารถของ นักท่องเที่ยว (วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ, 2555) สามารถแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี

(2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษา หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาคำความรู้ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

(3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย

(4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น เช่น ตกปลา กระดาน โด คัลลิน สกีนํ้า กอล์ฟ

(5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย หมายถึง การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ มีความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

(6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ได้ใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไป เยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

(7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ใช้ต้องการใช้ชีวิตหลังจากเกษียณอายุจากการทำงาน ต้องการมาใช้ชีวิตต่างประเทศเป็นหลัก โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศครั้งละนาน ๆ

(8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล หมายถึง การจูงใจให้แก่อำนาจลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ ในการขายสินค้านั้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้ง เป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจูงใจให้เที่ยว เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายสินค้า

(9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม คือ การจูงใจให้แก่อำนาจผู้เข้าร่วมการประชุม มีการจูงใจก่อนการประชุมและหลังการประชุม มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้บริการแก่ผู้เข้าร่วมประชุมหรือผู้ที่ร่วมเดินทางกับมากับผู้ประชุม อาจเป็นการท่องเที่ยวแบบวันเดียวหรือท่องเที่ยวแบบพักค้างคืน

4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activities) หมายถึง กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำ ระหว่างการท่องเที่ยว ตามความถนัด ตามความชำนาญที่ได้รับการฝึกมาหรือกิจกรรมที่ นักท่องเที่ยวมีความสนใจเป็นพิเศษในการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเดินป่าชมและศึกษาพรรณ ไม้ สมุนไพร การขี่จักรยานท่องเที่ยว การขี่ม้า การวาดภาพ การนวดแผนไทย การเรียนและฝึก สมาธิ

2.3.5 ประเภทของที่พักรับการท่องเที่ยว

ที่พักถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการท่องเที่ยว ประเภทของที่พักจะขึ้นอยู่กับลักษณะ ของการท่องเที่ยวซึ่งแตกต่างกันออกไป ประเภทของที่พักสำหรับการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 102-105) ดังนี้

1) ธุรกิจโรงแรม (Hotel) เป็นธุรกิจที่พักที่สร้างขึ้นเฉพาะ แบ่งเป็นห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเก็บค่าเช่าเป็นรายห้อง

2) ธุรกิจโมเต็ล (Motel) เป็นธุรกิจที่พักที่สร้างขึ้นเฉพาะ โดยเก็บค่าเช่ามีห้องพักพร้อม ที่จอดรถเฉพาะห้องพักแต่ละห้อง ปกติมักจะตั้งอยู่ริมถนนชานเมือง เพื่อนักท่องเที่ยวที่ขับรถไปเอง สามารถเข้าจอดถึงหน้าห้องพักหรือแหล่งจอดรถรวม

3) ธุรกิจเรือนแรม (Guest House) เป็นธุรกิจที่พักที่ดัดแปลงจากบ้านเก่าหรือสร้างขึ้น ใหม่ เพื่อแบ่งเป็นห้องให้นักท่องเที่ยวเข้าพักแรม โดยเก็บค่าเช่า โดยปกติจะตั้งอยู่ย่านชุมชนเมือง ใหญ่ๆที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะมาเช่านอนเฉพาะเวลากลางคืน

4) ธุรกิจบ้านพักในบ้าน (Home Stay) เป็นธุรกิจที่พักที่เจ้าของบ้านแบ่งห้องพักใน บ้านของตนเองที่จัดสร้างขึ้นหรือดัดแปลงเป็นห้องพักแรมให้นักท่องเที่ยวเข้าพักแรม โดยเก็บค่าเช่า ตามปกติมักให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่บ้าน อัตราค่า เช่าอยู่ในระดับต่ำ

5) ธุรกิจบังกะโล (Bungalow) เป็นที่พักแรมแบบบ้านเป็นหลัง ๆ ให้นักท่องเที่ยวพัก โดยเก็บค่าเช่า ตามปกติมักตั้งอยู่บริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ อัตราค่า เช่าอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

6) ธุรกิจหมู่บ้านตากอากาศ (Resort) เป็นธุรกิจที่พักที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยอาคาร หลายๆอาคาร แต่ละอาคารจะมีห้องพักจำนวนหนึ่งให้นักท่องเที่ยวเข้าพักแรม โดยเก็บค่าเช่ามีสิ่ง อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาพักได้ใช้ร่วมกัน

7) ธุรกิจที่ตั้งแคมป์ (Campground) เป็นธุรกิจที่พักที่มีการจัดบริเวณพื้นที่ไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการเช่าที่กางเต็นท์พักแรม ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะมี บริการสุขา ห้องอาบน้ำ น้ำดื่ม มีค่าเช่าในอัตราต่ำ

2.3.6 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.3.6.1 นิยามความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อรักษาเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมให้นานที่สุด

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 2) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

รัฐตะวัน เกิด โภคา (2553: 19) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ให้คุณค่าและความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตชุมชน และเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนและมุ่งเน้นการเรียนรู้และสื่อความหมายอย่างมีระบบสำหรับชุมชนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือนและสร้างความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น

วีระ ระบอบ (2549: 17) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งทุกประเภท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา ชื่นชมและเพลิดเพลินกับแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงสังคมและแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่อย่างมีความรับผิดชอบต่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานของการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการบริหารและการจัดการเพื่อก่อประโยชน์ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น และความพึงพอใจ ความประทับใจ ตลอดจนสร้างประสบการณ์ด้วยความทรงจำไม่นำสิ่งต่าง ๆ จากสถานที่ท่องเที่ยวติดตัวไปหลังการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี (2548: 30) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติทางวัฒนธรรม โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นชุมชน

ท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีผลกระทบน้อยต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ ทางสังคม และวัฒนธรรมซึ่งจากการจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวชุมชนท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์ จากการดูแลพื้นที่ทำให้เกิดการสร้างงานภายในท้องถิ่น มีลักษณะของการสร้างจิตสำนึกโดยการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว

จากนิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายท่านให้ไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พร้อมกับมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรท่องเที่ยวไว้เพื่อให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์รู้เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีภายในท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

2.3.6.2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการคือ

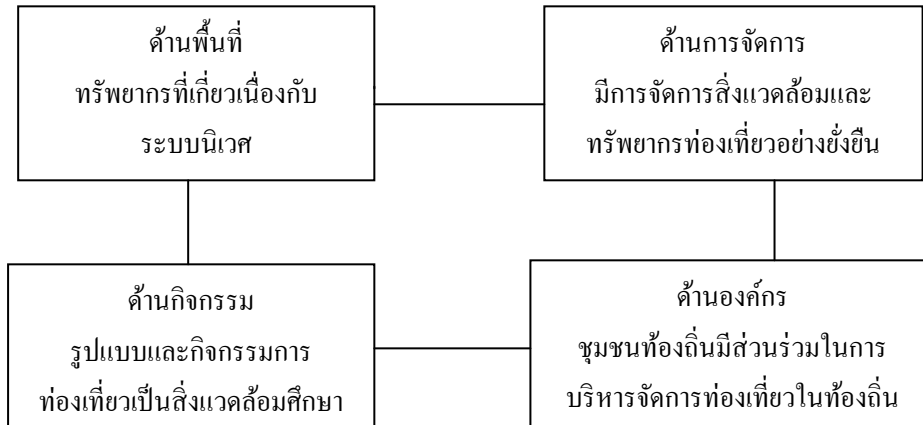
1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวจึงเป็นการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดผลประโยชน์

ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น อาจร่วมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
แหล่งที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544.

2.3.6.3 นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้ทำการศึกษาโครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ทำรายงานขั้นสุดท้ายเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2540 ในรายงานได้มีการเสนอแนะนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เสนอไว้ในรายงานมีดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

1) ต้องมีการควบคุม ดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพ เดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยง หรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกรบกวน หรือฟื้นตัวได้ยาก

- 2) ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบ และกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม
- 3) ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว
- 4) ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชน มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
- 5) ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
- 6) นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
- 7) สนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
- 8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแล และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ดักเตือน และการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
- 9) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างถูกต้อง
- 10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และการจัดการร่วมกันในทุกระดับ

2.3.7 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวน้อยที่สุด การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, 2543) ได้แก่

- 1) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

2) การตระหนักในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

4) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

หลักการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น สภาพสมดุลของระบบนิเวศ ความสามารถในการรองรับของพื้นที่การท่องเที่ยว และการดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้สรุปกระบวนการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมี 6 องค์ประกอบ (ชนินทร์ แสงถ่าย, 2550: 11-12) ดังนี้

1) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ต้องมีการแบ่งเขตพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาลังอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่มากขึ้น จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การประเมินขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยว ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในทุกด้าน ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว และการจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยการวางแผนพัฒนาโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รักษาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ พัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการควบคุมด้วยมาตรการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำผิดด้านสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบถึงความสำคัญระหว่างสิ่งแวดล้อม และมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์จนไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยว การกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน และการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

4) การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและขยายตลาดให้กว้างขึ้น

5) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและร่วมแก้ปัญหาจากการท่องเที่ยว

6) การพัฒนาจิตสำนึกของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จุฬาวดี จันทรเทวลิขิต (2547: 13-14) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะสำคัญ 6 ประการดังนี้

1) การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค โดยการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจัง และค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณสุขโลก

2) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่

3) ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญแก่ความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่

4) การใช้วัสดุและผลิตผลจากท้องถิ่น โดยการใช้ประโยชน์จากวัสดุหรือผลิตผลในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชน

5) การกระจายรายได้ สู่ชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยุติธรรม

6) การจ้างงาน ส่งเสริมการจ้างงานที่มีค่าตอบแทนสูง

จากแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นต้องประกอบไปด้วย การคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของทรัพยากรท่องเที่ยว การคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว การให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง รวมไปถึงการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยุติธรรม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธนา ทรบันพฤกษ์ (2540: 82-86) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตตำบลคลองแห อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่สำคัญได้แก่ การเพิ่มจำนวนประชากร การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน การขยายตัวของที่อยู่อาศัย การขยายตัว

ของหน่วยงานภาครัฐ การขยายตัวของพาณิชย์กรรมและบริการ และการขยายตัวของพื้นที่ทำสวน สำหรับลักษณะของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่นาลดลง โดยเปลี่ยนเป็นนาไร่สวน ที่อยู่อาศัย ถนน และแหล่งพาณิชย์กรรมและบริการ พื้นที่ป่าโปร่งหมดไปโดยเปลี่ยนเป็นสวนนา ที่อยู่อาศัย และถนน ส่วนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ที่ดินไม่เป็นระบบ ราคาที่ดินสูงขึ้นมาก ผลผลิตข้าวลดลงแต่ยางพาราสูงขึ้น และโจรผู้ร้ายมีมากขึ้น

สุรชัย อจลบุญ (2543: 64) ศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่รายรอบเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนาข้าว ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ และเป็นที่ตั้งของสุสานตามลำดับ ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของเขาสามหลันเป็นเขาหินปูน พื้นที่ลาดชันเคยมีการทำไร่เลื่อนลอยก่อนปีพ.ศ. 2524 จึงทำให้ประสิทธิภาพในการสืบต่อพันธุ์ตามธรรมชาติลดลง โดยมีไฟป่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้กล้าไม้และลูกไม้ถูกทำลาย ยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้กำลังการผลิตไม้จากป่าลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมุนไพรเริ่มหายากขึ้น บางชนิดสูญพันธุ์ไปแล้ว สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่าระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน รายได้ และขนาดพื้นที่การถือครองที่ดินของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รอบอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน

รัฐติการ คำบุศย์ (2548: 190) ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวกับการใช้และประโยชน์ที่ดินเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยแบ่งพื้นที่การศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ กลุ่มหมู่บ้านที่ประกอบกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยตรงกับกลุ่มที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนที่เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวมากกว่าในพื้นที่กลุ่มที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการใช้ที่ดินในรูปแบบภาคเกษตรกรรมมาเป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งพาณิชย์กรรม รวมทั้งอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นการใช้ที่ดินแบบผสมผสาน ส่วนผลกระทบอื่น ๆ ที่ตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้รายได้ของประชาชนสูงขึ้น ส่วนอีกด้านหนึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาทางด้านเสียง ปัญหาน้ำเสีย ปัญหายุ้ง

นิจิตรา วรรณจันทร์ (2549: 120) ศึกษาเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลบ้านบางปอ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพแวดล้อมทั่วไปบริเวณชายหาดบ้านบางปอและปากแม่น้ำลิซล มีการพัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมประมง และการท่องเที่ยว จากผลการวิจัย ด้านเคมีพบว่า คุณภาพน้ำทั่วไปมีคุณภาพน้ำค่อนข้างดี ยกเว้นบริเวณใกล้ปากแม่น้ำ

ที่ไหลลงสู่ทะเล จะมีค่าออกซิเจนละลายน้ำต่ำ มีค่าบีโอดีสูง ด้านกายภาพ พบว่า ความลาดชันมีค่าสูงบริเวณที่มีการสร้างเขื่อนกันคลื่น และพบว่าค่าสารอินทรีย์สูงบริเวณปากแม่น้ำ เมื่อนำผลการศึกษามาประมวลผลกับผลสำรวจความคิดเห็น พบว่าปัญหาที่มีความสำคัญ คือ ปัญหาการกัดเซาะพังทลาย ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง ปัญหาการรุกล้ำริมแม่น้ำ และปัญหาคุณภาพน้ำ ด้านชีวภาพ พบว่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดในภาพรวมอยู่ในระดับดี

นงคราญ วงศ์ตะวัน (2549 : 79-81) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน: กรณีศึกษาหมู่บ้านรอบตีนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ทำการศึกษาเกือบทุกแห่งยกเว้นอุทยานแห่งชาติปางสีดามีแนวโน้มลดลง โดยพื้นที่ป่าของอุทยานแห่งชาติทับลานลดลงมากที่สุด คือ 21,718 ไร่ แต่ตรงกันข้ามกับอุทยานแห่งชาติปางสีดาที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 1,252 ไร่ สำหรับผลการศึกษาค้นคว้าสัมพัทธ์ พบว่า รายได้จากภาคการเกษตรและอาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนผลศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อจำนวนครั้งของการเปลี่ยนแปลงชนิดพืช พบว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์ เมื่อทำการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการพื้นฐานของราษฎร พบว่าปัญหาสำคัญ 5 ประการที่โครงการได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วนตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ รายได้น้อยไม่เพียงพอ การตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ การสื่อสารที่ดินทำกินไม่เพียงพอ และการคมนาคม

อัญญา ชาศะวราหะ (2549: 64-65) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า คริวเรือนส่วนใหญ่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.00 ประกอบอาชีพหลัก คือ รับจ้างมีรายได้รวมของคริวเรือนเฉลี่ย 19,898.37 บาทต่อคนต่อปี ไม่ได้ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 62.10 รองลงมาคือ ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 28.60 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 28.98 ปี มีขนาดที่ดินที่ถือครองเฉลี่ย 5.44 ไร่ มีเอกสารแสดงการใช้ที่ดิน ก.บ.ท. 5 มีการพบปะเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 2.15 ครั้งต่อปี และระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าเฉลี่ย 2.7 กิโลเมตร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อาชีพหลักของคริวเรือน รายได้รวมของคริวเรือน ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์ และเอกสารสิทธิในที่ดิน

ธงชัย สีฟ้า (2550: 93) ศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการจัดการพื้นที่ชายฝั่ง: ชายฝั่งทะเลเพชรบุรี โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่บริเวณชายหาดเจ้าสำราญ และพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำเพชรบุรี พบว่า ทั้ง 2 พื้นที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างกัน โดยพื้นที่บริเวณชายหาดเจ้าสำราญ มีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ปัญหาการรุกล้ำชายหาด และปัญหาที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่สัมผัสสัตว์ทะเลมีพิษ เช่น แมงกะพรุนไฟ ส่วน

พื้นที่บริเวณปากแม่น้ำเพชรบุรี พบว่า การจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลเพชรบุรีในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และคุณภาพน้ำยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากมีชุมชนอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี ยังมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำโดยตรง จากศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวยังไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชายฝั่งทะเลเพชรบุรี โดยตรง

วิทยา เต่าสา (2552: 291-296) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการปรับตัวของเกษตรกร: กรณีศึกษาบ้านทรายมูล ตำบลหนองปรือ อำเภอบ้านสนิม จังหวัดชลบุรี พบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในระหว่างก่อน พ.ศ. 2535-2540 มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ทางการเกษตร ไปเป็นพื้นที่ไม่ใช้การเกษตร ทำให้พื้นที่เกษตรลดลงมากเนื่องจาก การขายที่ดิน แต่ระบบเกษตรยังไม่เปลี่ยนแปลง ระหว่าง พ.ศ. 2540-2545 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงน้อย แต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงระบบเกษตรให้หลากหลายและมีความเข้มข้นในการเพาะปลูกเพิ่มขึ้น และในปีพ.ศ. 2545-2550 มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ที่ไม่ใช้การเกษตรเป็นพื้นที่ทางการเกษตรเนื่องจากราคาผลผลิตทางการเกษตรให้ผลตอบแทนสูง และพื้นที่การเกษตรที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ส่วนด้านการปรับตัวของเกษตรกร พบว่า มีการสร้างความหลากหลายในการผลิต การเปลี่ยนชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ การใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนเพื่อลดต้นทุนการผลิต เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ลดขั้นตอนในการผลิต หารายได้จากกิจกรรมนอกภาคการเกษตร โดยกลุ่มเกษตรกรที่มีการปรับตัวและใช้ยุทธศาสตร์ในการดำรงชีพมากที่สุด คือ กลุ่มที่ทำการเกษตรแบบผสม และกลุ่มที่ทำการเกษตรผสมกับอาชีพนอกภาคการเกษตร ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงระบบเกษตรและการเปลี่ยนแปลงวิธีการปรับตัว และยุทธศาสตร์การดำรงชีพของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยมีปัจจัยรอง คือ ปัจจัยด้านสังคม ภายภาพ การเมืองและเทคโนโลยี ในอนาคตเกษตรกรทุกกลุ่มอาชีพมีแนวโน้มการปรับตัวทางการเกษตรให้เป็นไปตามข้อมูลจำกัดของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมากที่สุด รองลงมาเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการทางการเกษตร การทดลองทำการเกษตรรูปแบบใหม่ และการเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตร หรือเลือกใช้หลายวิธีร่วมกัน

วาสนา วงษ์จาร์พงษ์ (2554: 56-66) ศึกษาเรื่องการศึกษาถึงทัศนคติและผลกระทบการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครชั้นในต่อชุมชนจากการสนับสนุนภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประชาชนเขตพระนคร พบว่า ในความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครส่งผลกระทบต่อกรุงเทพมหานครในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม จากผลกระทบ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าหากมุ่งเน้นไปด้านเศรษฐกิจจนเกินไปไม่มองถึงสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมแล้วนั้นอาจจะนำมาซึ่งความเสื่อมถอยของแหล่งท่องเที่ยวและถูกทำลายไปในที่สุด มีการจัดการและบริหารอย่างยั่งยืนเพื่อส่งเสริมและเป็น

ประโยชน์แก่ชุมชนในระยะยาว การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นหลักเกณฑ์ที่ส่งผลดีต่อทั้งสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กล่าวคือ สร้างความสมดุลในทุกด้านดังกล่าว จึงควรมุ่งเน้นไปใส่ใจและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก เมื่อเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้วเศรษฐกิจที่ดีก็จะตามมาเอง แหล่งท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ หากมุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจ คือ หวังใช้แหล่งท่องเที่ยวสร้างความร่ำรวย กอบโกย แต่ไม่ดูแลรักษาปกป้อง เมื่อแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมหรือเสียหายลงไปแน่นอน เศรษฐกิจที่เติบโตจากการท่องเที่ยวนั้นคงเป็นไปยาก

บทที่ 3

กรอบแนวคิดและวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยที่เน้นการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว จากทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิต มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการศึกษา การรวบรวมข้อมูล การศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวิจัยและการทำวิธีวิจัย ซึ่งจะประกอบไปด้วย กรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย แหล่งข้อมูลในการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และการรวบรวมผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม			
ด้านทรัพยากร กายภาพ	ด้านทรัพยากรชีวภาพ	ด้านคุณค่าการใช้ ประโยชน์ของมนุษย์	ด้านคุณภาพชีวิต
1. สภาพภูมิประเทศ 2. อุทกวิทยา 2.1 แหล่งน้ำผิวดิน 2.2 น้ำใต้ดิน 2.3 เหตุการณ์น้ำท่วม 2.4 ความสามารถในการระบายน้ำ 3. ทรัพยากรดิน 3.1 ลักษณะของดิน 3.2 การชะล้างพังทลายของดิน	1. ความหลากหลายทางชีวภาพบนบก 2. ทรัพยากรป่าไม้ 3. พืชพรรณ/สิ่งมีชีวิตหายากเฉพาะถิ่น 3.1 พืชพรรณเฉพาะถิ่น 3.2 สัตว์เฉพาะถิ่น 4. ความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำ	1. การใช้ที่ดิน 1.1 ลักษณะการใช้ที่ดิน 1.2 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน 2. น้ำและการใช้น้ำ 2.1 ปริมาณน้ำ 2.2 การใช้น้ำ 3. ระบบสาธารณูปโภค 3.1 ไฟฟ้า 3.2 น้ำประปา 3.3 การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล 4. การคมนาคม 4.1 สภาพถนน 4.2 สภาพการจราจร	1. เศรษฐกิจ-สังคม 1.1 อาชีพ 1.2 รายได้ 2. บริการสาธารณสุข 2.1 สถานบริการทางแพทย์ 2.2 จำนวนบุคลากร 2.3 การเข้าถึงบริการของประชาชน 3. คุณภาพ/ทัศนียภาพ 3.1 พื้นที่อนุรักษ์ 3.2 แหล่งท่องเที่ยว 4. โบราณคดีและประวัติศาสตร์

แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 3.1 สามารถอธิบายประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีได้ดังนี้

ประเด็นแรก ได้แก่ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และพิจารณาถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ถึงรวมถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ศึกษาจากการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ประเด็นที่สอง ได้แก่ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ทำการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยยึดตามดัชนีชี้วัดของหลักการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ จะทำพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรทางกายภาพ ด้านทรัพยากรชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ประเด็นที่สาม ได้แก่ แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ทำการศึกษาจากการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในประเด็นที่สาม จากนั้นจึงหาแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ รวมทั้งการพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ จากลักษณะของดิน แหล่งน้ำ และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ว่าเหมาะสมที่จะใช้ประโยชน์ด้านใด จึงจะเกิดประโยชน์และเกิดความยั่งยืนอย่างสูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จากทุกฝ่ายเพื่อนำมาปรับรวมกัน

จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว และผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เพื่อหาแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยได้ทำการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรทางกายภาพ ด้านทรัพยากรชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ได้แก่ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ร่วมกับการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อเรียบเรียงและพรรณนาผลการศึกษา

3.3 แหล่งข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยประเด็นในการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

2) ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร หลักฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้อื่นได้ทำการศึกษาไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและ

แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้เกิดความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลมากที่สุด

3.4 วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พื้ตกอากาศ และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ที่มีความรู้ความเข้าใจในพื้นที่และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เป็นการพบปะถามตอบกันโดยตรง มีลักษณะการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่ครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมดของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ โดยผู้สัมภาษณ์เป็นฝ่ายซักถาม และผู้ตอบคำถามสามารถตอบได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของตนเอง แล้วผู้สัมภาษณ์เป็นฝ่ายจดบันทึกด้วยการเขียนและการบันทึกเสียง โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พื้ตกอากาศและใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กับประชาชนในพื้นที่

3.4.1 เครื่องมือและอุปกรณ์

1) แบบสัมภาษณ์โดยแบ่งเป็น 4 แบบ

- (1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชน/ ประชาชนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
- (2) แบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานราชการ/ ผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
- (3) แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่พื้ตกอากาศในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
- (4) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

2) กล้องถ่ายรูปดิจิทัล (Compact Camera) เครื่องบันทึกเสียง สำหรับการบันทึกภาพ

ในระหว่างการสำรวจ ภาคสนาม

3) สมุดบันทึกภาคสนาม/ ปากกา ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ ประเด็นข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล ในแต่ละครั้งของการเข้าไปสำรวจภาคสนามในพื้นที่ศึกษา

3.5 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ทำการสัมภาษณ์ ประชาชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พื้ตกอากาศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งดังนี้

- 1) ประชาชนในพื้นที่ทั่วไปและประชาชนในพื้นที่ที่มีสถานประกอบการที่พื้ตกอากาศหนาแน่น จำนวน 5 คน
- 2) ผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านที่มีพื้ตกอากาศหนาแน่นและมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ จำนวน 5 คน
- 3) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล จำนวน 4 คน (จากตำบลสวนผึ้ง ตำบลท่าเคย ตำบลตะนาวศรี และเทศบาลตำบลชฎีป่าหยา)
- 4) เจ้าหน้าที่จากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี จำนวน 1 คน
- 5) ผู้ประกอบการที่พื้ตกอากาศ พิจารณาจากที่ตั้ง และขนาดในพื้นที่ศึกษา จำนวน 7 คน
- 6) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) จำนวน 2 คน (ประธานกลุ่มคนรักเขากระโจมและสมาชิก)

ตารางที่ 3.1 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่	รหัสผู้ให้สัมภาษณ์
1	ประชาชนคนที่ 1 ม.2 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2	ประชาชนคนที่ 2 ม.7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
3	ประชาชนคนที่ 3 ม.7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
4	ประชาชนคนที่ 4 ม.7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
5	ประชาชนคนที่ 5 ม.3 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
6	ผู้นำชุมชนคนที่ 1 ม.1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
7	ผู้นำชุมชนคนที่ 2 ม.5 ตำบลป่าหยา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
8	ผู้นำชุมชนคนที่ 3 ม.2 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
9	ผู้นำชุมชนคนที่ 4 ม.5 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
10	ผู้นำชุมชนคนที่ 5 ม.1 ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
11	ธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่	รหัสผู้ให้สัมภาษณ์
12	ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1 ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
13	ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2 เทศบาลตำบลชัยป้าห้วย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
14	ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
15	ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
16	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
17	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 2 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
18	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 3 ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
19	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 4 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
20	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 5 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
21	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 6 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
22	ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
23	องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 1 ปรธานกลุ่มอนุรักษ์รักษ์เขากระโจม
24	องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2 สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์รักษ์เขากระโจม

3.6 วิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินใน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบที่พักตากอากาศ องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ จำแนกประเด็น และวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ที่ดินเชิงท่องเที่ยว แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงท่องเที่ยว และแนวทางการใช้ ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความยั่งยืน โดยใช้ วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการ ใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรทางกายภาพ ด้านทรัพยากร ชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต แนวทางการควบคุม

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัด
ราชบุรี

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในบทนี้จะนำเสนอผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดในบทที่ 3 เป็นหลัก ประกอบด้วยสภาพพื้นที่ทั่วไป สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ดังนี้

4.1 สภาพพื้นที่ทั่วไปของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

4.1.1 สภาพภูมิประเทศ

อำเภอสวนผึ้งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 1,073 ตารางกิโลเมตร หรือ 628,175 ไร่ (ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ, 2552)

ทิศเหนือติดต่อกับด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศใต้ติดต่อกับกิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอ MAGUI จังหวัดทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีภูเขาจำนวนมาก สภาพแวดล้อม ประกอบด้วยสภาพธรรมชาติ ป่าไม้ เทือกเขา มีที่ราบตามไหล่เขาและที่ราบตอนกลางของพื้นที่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์บ้างเล็กน้อย

4.1.2 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ อำเภอสวนผึ้งแบ่งออกเป็น 3 ฤดู เนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่สูงมีสภาพเป็นป่าเขากว้างขวาง ทำให้อำเภอสวนผึ้งมีสภาพอากาศเย็น และชื้นในทุกฤดูกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ย 10 - 15 องศาเซลเซียส ในฤดูฝน มีฝนตกชุกในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ของทุกปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 70 มิลลิเมตร

4.1.3 การปกครอง

อำเภอสวนผึ้ง แบ่งเขตการปกครองเป็น 4 ตำบล 37 หมู่บ้าน จำนวนประชากรรวม 38,794 คน จำนวนประชากรชายรวม 20,297 คน จำนวนประชากรหญิงรวม 18,497 คน ความหนาแน่นของประชากร 37.78 คน/ ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ส่วนใหญ่มาจากอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ รับจ้างในภาคการเกษตร และค้าขาย

4.1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของอำเภอสวนผึ้ง

แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำลำภาชี ลำน้ำท่าเคย เนื่องจากพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอยู่นอกเขตชลประทาน กรมชลประทาน ได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายทดน้ำ และสระน้ำ เพื่อให้ราษฎรใช้อุปโภค บริโภค

ป่าไม้ในอำเภอสวนผึ้ง ได้แก่ ไม้เต็งรัง ไม้ยาง ไม้มะค่า ไม้ไผ่ ไม้รวก เป็นต้น

ดินและแร่ธาตุ มีลักษณะเป็นดินร่วนและดินปนทราย เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ บริเวณหุบเขาและริมลำห้วยเป็นดินชุ่มชื้นเหมาะแก่การทำสวนผลไม้และปลูกพืชผัก

4.1.5 การคมนาคม

การเดินทางสู่อำเภอสวนผึ้ง โดยรถยนต์สามารถเข้าถึงได้ 2 เส้นทาง (ไพฑูรย์ คดิธรรมและคณะ, 2542: 11) ดังนี้

1) จากอำเภอจอมบึงใช้การเดินทางด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3087 ถนนสายราชบุรี – สวนผึ้งเป็นถนนสายหลัก ผ่านอำเภอจอมบึง มุ่งสู่อำเภอสวนผึ้ง อยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีเป็นระยะทาง 60 กิโลเมตร และใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3208 ซึ่งเชื่อมต่อกับชุมชนบ้านซำภูป่าห้วย ผ่านอำเภอสวนผึ้งไปทางทิศตะวันตกถึงบ้านห้วยน้ำใสใกล้กับชายแดน

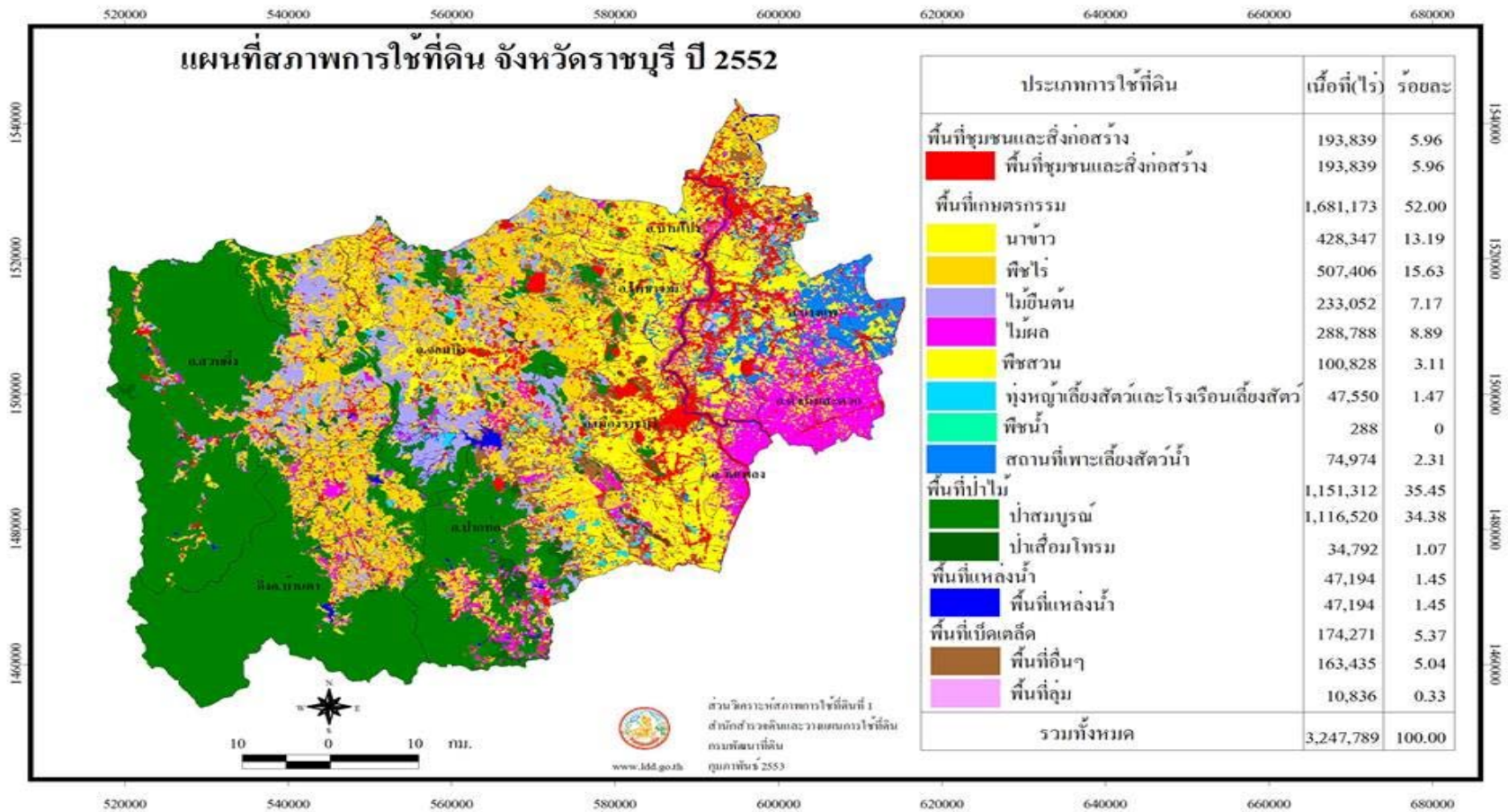
2) ใช้ทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่านพื้นที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เข้าเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3206 ผ่านบ้านโป่งกระทิงและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3313 ผ่านชุมชนอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

การเดินทางโดยรถประจำทาง สายราชบุรี – สวนฝิ่ง วันละหลายเที่ยวการติดต่อระหว่างตำบล หมู่บ้านมีถนนลาดยางและถนนลูกรัง ประชาชนทั่วไปใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์

4.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากแผนที่สภาพการใช้ที่ดิน จังหวัดราชบุรี พบว่า พื้นที่อำเภอสวนฝิ่งสวนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ รองลงมาจะเป็นพื้นที่ทางการเกษตร เช่น นาข้าว พืชไร่ พืชสวน และพื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง ดังภาพที่ 4.1

ซึ่งทรัพยากรดินในอำเภอสวนฝิ่งที่พบมากที่สุดมี 3 ลำดับ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2556ก) ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 62 เป็นกลุ่มชุดดินที่มีมากที่สุดในพื้นที่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษาสำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตร มีความลาดชันสูงมาก หากทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง บางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำลำธาร รองลงมาคือ กลุ่มชุดดินที่ 44 มีลักษณะเป็น กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก เหมาะแก่การปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ปลูกไม้ผล และกลุ่มชุดดินที่ 48 มีลักษณะเป็น กลุ่มดินต้นถึงก้อนหินหรือเศษหิน และอาจพบชั้นหินพื้นภายในความลึก 150 ซม.จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นดินต้นถึงชั้นก้อนกรวดหรือลูกรังหนามาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินง่าย ในพื้นที่ที่มีความลาดชันเหมาะแก่การปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ปลูกไม้ผล (สำนักสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน, 2556)

ภาพที่ 4.1 แผนที่การใช้ที่ดิน จังหวัดราชบุรีปี 2552
แหล่งที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2556ข.

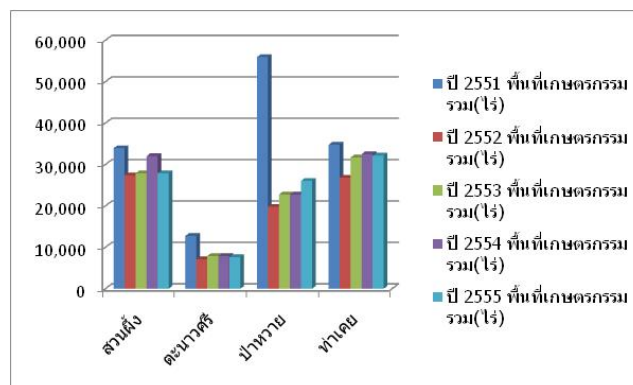
4.1.6.1 การใช้ที่ดินด้านการเกษตรกรรม

การใช้ที่ดินด้านการเกษตรกรรมของอำเภอสวนผึ้ง เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูงสลับกับพื้นที่ราบซึ่งพื้นที่ราบจะเหมาะสมกับการทำการเกษตรกรรม ในอดีตอำเภอสวนผึ้งมีการทำสัมปทานเหมืองแร่ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในเหมืองแร่ แต่เมื่อเลิกทำสัมปทานเหมืองแร่ประชาชนในพื้นที่จึงเปลี่ยนมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยข้อมูลการทำการเกษตรกรรมในอำเภอสวนผึ้งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลการเกษตรอำเภอสวนผึ้งระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555

อำเภอ	พื้นที่ถือครอง (ไร่)	ปี				
		2551	2552	2553	2554	2555
		พื้นที่ เกษตรกรรม รวม(ไร่)	พื้นที่ เกษตรกรรม รวม(ไร่)	พื้นที่ เกษตรกรรม รวม(ไร่)	พื้นที่ เกษตรกรรม รวม(ไร่)	พื้นที่ เกษตรกรรม รวม(ไร่)
สวนผึ้ง	141,059	33,937	27,397	27,898	32,031	27,898
ตะนาวศรี	203,198	12,762	7,124	7,915	7,911	7,654
ป่าหวาย	122,941	55,959	19,783	22,766	22,766	26,058
ท่าเคย	91,883	34,777	26,827	31,720	32,533	32,165
รวม	559,081	137,435	81,131	90,299	95,241	93,775

แหล่งที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

ภาพที่ 4.2 กราฟเปรียบเทียบการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรมอำเภอสวนผึ้ง ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555

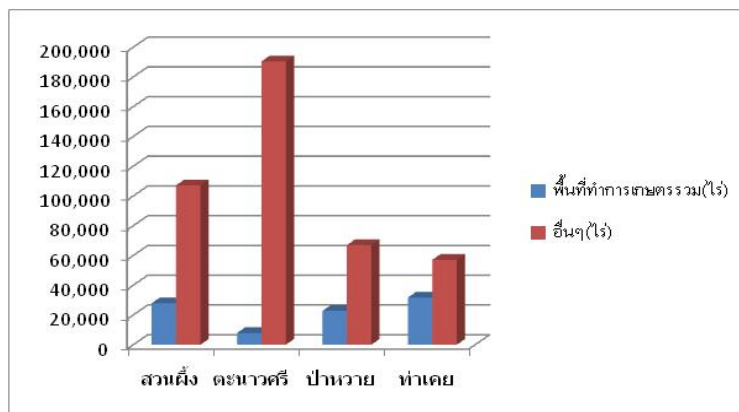
แหล่งที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

จากภาพที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่การทำเกษตรกรรมในอำเภอสวนผึ้งระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555 ของทั้ง 4 ตำบลได้แก่ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลตะนาวศรี ตำบลป่าหวาย และตำบลท่าเคย มีพื้นที่ในการทำการเกษตรกรรมลดลง

ตารางที่ 4.2 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมอำเภอสวนผึ้ง พ.ศ. 2555

ตำบล	พื้นที่ถือครอง (ไร่)	จำนวนครัวเรือน		พื้นที่ทำ การเกษตร รวม(ไร่)	อื่นๆ (ไร่)
		ทั้งหมด (ครัวเรือน)	เกษตร (ครัวเรือน)		
สวนผึ้ง	141,059	4,815	1,005	27,898	107,122
ตะนาวศรี	203,198	1,086	698	7,915	190,436
ป่าหวาย	122,941	1,117	785	22,766	66,982
ท่าเคย	91,883	2,666	1,040	31,720	57,106
รวม	559,117	9,684	3,528	90,308	421,646

แหล่งที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

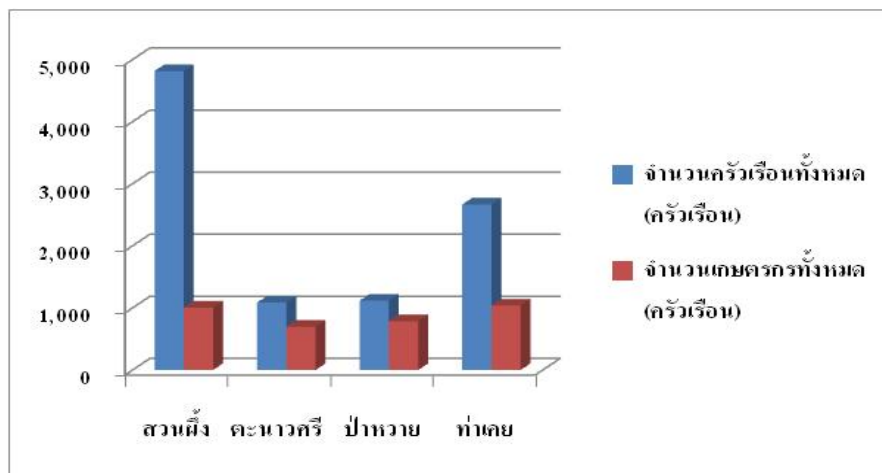
ภาพที่ 4.3 กราฟเปรียบเทียบพื้นที่การเกษตรกรรมกับพื้นที่อื่น ๆ อำเภอสวนผึ้ง พ.ศ. 2555

แหล่งที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

จากภาพที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่เกษตรกรรมในอำเภอสวนผึ้ง แต่ละตำบลเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ แล้วมีส่วนที่แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะตำบลตะนาวศรี มีพื้นที่เกษตรกรรมจำนวน

7,915 ไร่ แต่มีพื้นที่อื่น ๆ 190,436 ไร่ ซึ่งตำบลตะนาวศรีและตำบลสวนผึ้งมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่สงวนได้แก่ มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี และมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำลำภาชี นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาพันธุ์ไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี บ้านห้วยม่วง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เนื้อที่ 3,000 ไร่ และพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ราชพัสดุ ตำบลตะนาวศรี ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีเนื้อที่ 132,905 ไร่ (ราชบุรีศึกษา, 2556)

ภาพที่ 4.4 กราฟเปรียบเทียบจำนวนคร้วเรือนทั้งหมดกับจำนวนคร้วเรือนเกสรกร อำเภอสวนผึ้ง พ.ศ. 2555

แหล่งที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

จากภาพที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่าในตำบลตะนาวศรีและตำบลป่าห้วยมีจำนวนคร้วเรือนเกสรกรค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคร้วเรือนทั้งหมด แต่ตำบลสวนผึ้งและตำบลท่าเคยจำนวนคร้วเรือนเกสรกรค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคร้วเรือนทั้งหมด

4.1.6.2 การใช้ที่ดินด้านการท่องเที่ยวในอำเภอสวนผึ้ง

สถานที่ท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งมีหลากหลายรูปแบบมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอำเภอสวนผึ้งนั้นมีหลากหลาย ทั้งน้ำตก น้ำพุ ร้อน จุดชมวิวและอื่น ๆ รายชื่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอำเภอสวนผึ้งมีดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 รายชื่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2556

ลำดับที่	ชื่อ	ที่ตั้ง
1	น้ำตกเก้าโจน (เก้าชั้น)	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
2	ธารน้ำร้อนบ่อคลึง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านห้วยผาก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
3	พิพิธภัณฑสถานวิทย	ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
4	น้ำตกบ่อหวี	ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านบ่อหวี ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
5	เขาระจิม	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านผาปก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
6	น้ำตกผาแดง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
7	ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
8	แก่งส้มแมว	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
9	ฟาร์มตัวอย่าง	ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
10	โป่งยุบ	ที่ตั้ง หมู่ที่ 6 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180

แหล่งที่มา: คู่มือท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

2) สถานประกอบการที่พักตากอากาศ

ในอดีตพื้นที่อำเภอสวนผึ้งยังไม่มีการพัฒนาและเกิดปัญหาชายแดนทำให้ไม่มีคนสนใจเข้าไปท่องเที่ยวในอำเภอสวนผึ้งมากนัก แต่ปัจจุบันปัญหาชายแดนสงบลงประกอบกับอำเภอสวนผึ้งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูงและพื้นที่ราบ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงทำให้มีสภาพอากาศหนาวเย็น มีธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นที่สนใจของนายทุน ส่งผลให้นายทุนเข้ามาในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง เพื่อสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้สถานประกอบการที่พักตากอากาศพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้น ปัจจุบันสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งรายชื่อสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งโดยประมาณสามารถดูได้จากตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 รายชื่อสถานประกอบการที่พักตากอากาศ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปี 2556

ลำดับที่	ชื่อ	ที่ตั้ง
1	La Toscana Resort	หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
2	Swiss Valley Hip Resort	หมู่ 7 อ.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
3	Eden Garden Resort	หมู่ 4 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
4	The Banyan Leaf Resort	หมู่ 8 สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
5	Aristo Chic Resort & Farm	หมู่ 8 บ้านโป่งแมว ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
6	Morning Glory Resort	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
7	ไฮเซ็นริสอร์ท	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
8	บ้านไร่ริมธาร	หมู่ 3 สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
9	นากาซา ริสอร์ท	หมู่ 7 (ท่ากุลา) ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
10	กระท่อมปูน ริสอร์ท	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
11	สันดาออร์คิด	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
12	ธีรมา คอทเทจ	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
13	ภูผาผึ้ง	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
14	บ้านอ้อมกอดขุนเขา	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
15	บ้านริมเขา	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
16	บ้านสวนปาล์ม	หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
17	บัววัฒนา ริสอร์ท	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
18	บ้านสวนยอห์น	หมู่ 9 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง ราชบุรี 70180
19	บ้านภูพันดาว	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
20	ไร่อุษาดี ริสอร์ท	หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
21	ไร่ปลายฟ้า	หมู่ 10 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
22	พนาลีโฮม แอนด์ แคมป์	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
23	เขากระโจมโฮมสเตย์	หมู่ 3 หมู่บ้านผาปก ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
24	ไร่ภูผาปก ริสอร์ท	หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
25	เดอะแคมป์ บูติก ริสอร์ท	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
26	โรยด์ คิวคิว ริสอร์ท แอนด์ ฟาร์ม	หมู่ 8 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
27	วิลล่า โมริดา	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
28	รัก ณ สวนผึ้ง	หมู่ 8 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
29	สวนผึ้ง ริสอร์ท	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
30	บ้านสวนหงส์เหิร	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
31	บ้านสวนคาร์ตัน	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ที่ตั้ง
32	เดอะ แคมป์ บูติก	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
33	บ้านธารพุกษา	หมู่ 7 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
34	อูหลง รีสอร์ท	หมู่ 3 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
35	จัสมิน รีสอร์ท	หมู่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
36	สวนผึ้ง คันทรี ฮิลล์ รีสอร์ท	หมู่ 6 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
37	ลำภาชี เลคฮิลล์ รีสอร์ท	หมู่ 2 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
38	ไร่กุศเชียงธาร	หมู่ 3 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
39	ไพรเวท โฮม รีสอร์ท	หมู่ 11 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
40	เดือนล้อม รีสอร์ท	หมู่ 11 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
41	บ้านไร่ อริยา	หมู่ 12 ต. ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
42	เรือนสำราญ รีสอร์ท	หมู่ 1 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
43	บ้านห้วยน้ำริน	หมู่ 10 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180
44	โรงแรม แพรดาวรีสอร์ท ราชบุรี	หมู่ 10 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180

แหล่งที่มา: คู่มือท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 2556.

4.2 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

4.2.1 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการศึกษาสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ พบว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวมาจากสาเหตุดังนี้

1) การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง

ปัจจัยที่ทำให้สถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยดังนี้ 1) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ 2) ระยะเวลาในการเดินทาง และ 3) การประกาศให้เข้าที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี

(1) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของอำเภอสวนผึ้งที่เป็นที่ราบสลับกับภูเขา และมีธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ยังไม่มีความเป็นเมืองมากนัก ประกอบกับ สภาพอากาศในช่วงฤดูหนาวที่มีอากาศเย็นคล้ายกับภาคเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 1, 2556) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่เลือกพื้นที่อำเภอสวนผึ้งในการทำธุรกิจว่า “เดิมพื้นที่นี้ใช้ทำเหมืองแร่ แต่พอเลิกทำเหมืองก็ทำเป็นพื้นที่การเกษตร แล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นรีสอร์ท ที่ทำรีสอร์ทเพราะพื้นที่ตรงนี้ครอบครองมานานแล้ว และอยู่ใกล้ธรรมชาติ” ในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คือ อากาศ การเดินทาง ไม่มีอิทธิพลในพื้นที่ มีป่าไม้สมบูรณ์” เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดจากสภาพภูมิประเทศที่สมบูรณ์ สภาพภูมิอากาศ”

(2) ระยะเวลาในการเดินทาง เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ใช้เวลาในการเดินทางเพียง 2 ชั่วโมง ซึ่งมีความสะดวกสบายในการเดินทางและมีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) กล่าวว่า

เดิมทีไม่ได้เป็นรูปลักษณะธุรกิจเมื่อ 12 ปีที่แล้วเข้ามาอยู่ในพื้นที่ เพราะบรรยากาศดี สวยงาม สะดวกสบายใกล้เมือง ตอนนั้นยังไม่ได้เป็นเมืองท่องเที่ยว เนื่องจากมีปัญหาชายแดน แต่พอมาอยู่รู้สึกละลานาอยู่ ก็เริ่มปลูกบ้านอยู่เอง ปลูกบ้านไว้ให้เพื่อนอยู่ เริ่มจากโฮมสเตย์จนขยายเป็นรีสอร์ท ธุรกิจ แบ่งเป็น ออกเป็น 2 ยุค คือยุคแรก เป็นบ้านพักซึ่งปิดกิจการไปแล้ว มีที่พัก 10 หลัง ใช้คนในพื้นที่ทั้งหมด ลูกค้านักส่วนใหญ่เป็นคนกรุงเทพฯ ยุคหลัง เป็นยุคท่องเที่ยวมีกิจกรรมให้ทำไม่มีการค้างคืน

เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) ที่กล่าวว่า “สวนผึ้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มาเที่ยวได้หลายที่ นักท่องเที่ยวเข้ามาเยอะทำให้การใช้ประโยชน์เปลี่ยนไป”

(3) การประกาศให้เข้าที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี จากการที่สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีเปิด โอกาสเช่าพื้นที่ราชพัสดุเพื่อใช้ประโยชน์อย่างถูกกฎหมาย ส่งผลให้นายทุนและผู้ที่ถูกไล่ออกจากพื้นที่อื่น ๆ เช่น จากทางเขาใหญ่ รวมถึงเหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 ให้ความสนใจพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมากขึ้น เพราะการเปิดให้เช่าที่ดินราชพัสดุมีการกำหนดระยะเวลาในการเช่าและมีข้อกำหนดในการเช่าอย่างชัดเจน โดยสำนักงานธนารักษ์พื้นที่

ราชบุรี จะมีการกำหนดให้เช่าได้เฉพาะพื้นที่ ที่ถูกใช้ประโยชน์มาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2546 และต้องไม่เป็นพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงสามารถที่จะเช่าพื้นที่ราชพัสดุได้ แต่ในประกาศจังหวัดราชบุรีกำหนดให้ ผู้เช่าสามารถเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ นายทุนจึงสามารถเข้ามาซื้อสิทธิจากประชาชนและขอเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 (ชนารักษ์พื้นที่ราชบุรี, 2556) ให้ข้อมูลในประเด็นนี้ว่า

ปัจจุบันมีโครงการรัฐเอื้อราษฎรมีการสำรวจและให้ประชาชนยื่นคำร้องขอเช่าพื้นที่ราชพัสดุ และโดยทางชนารักษ์จะส่งคำร้องให้ทหารคอยตรวจสอบ มีทหาร 2 หน่วยดูแลพื้นที่ คือ ทหารช่างดูแลพื้นที่ 239,000 ไร่ และทหารพัฒนาที่ 1 ดูแลพื้นที่ 261,000 ไร่ ถ้าอยู่ในหน่วยไหนก็ต้องตรวจสอบ หลักเกณฑ์ในการให้เช่าคือ ต้องใช้ประโยชน์ตามที่สำรวจไว้เมื่อปี 2538 และต้องทำประโยชน์ก่อน 4 ต.ค. 2546 จึงมีสิทธิเช่า การเพิ่มขึ้นของรีสอร์ทนั้นอาจเป็นไปได้ด้วยการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ได้ หรือมีการโอนสิทธิให้คนอื่นเช่า มีสัญญาเช่าทำให้ผู้ที่ถูกไล่รื้อจากที่อื่นก็อาจจะมายังพื้นที่นี้ ทำให้รีสอร์ทเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 (ผู้นำชุมชนคนที่ 5, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสวนผึ้งเปลี่ยนแปลงไปเยอะมีคนเข้ามาเยอะและช่วงน้ำท่วมมีคนเข้ามาซื้อที่ดินเยอะ เพราะที่ดินยังมีราคาถูก อากาศดีพอมาทิวทัศน์ก็อยากมาอยู่”

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้สถานประกอบการที่พักตากอากาศเพิ่มขึ้นมาจาก ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เหมาะสมมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ประกอบกับมีระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร เดินทางสะดวกสบายและทางสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีได้เปิดให้เช่าพื้นที่ราชพัสดุอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้เกิดความมั่นใจในการลงทุน ส่งผลให้มีสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่เพิ่มขึ้น

2) นโยบายภาครัฐ จังหวัดราชบุรี

จากการศึกษา นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) นโยบายด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 3) นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(1) นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาข้อมูลจากแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553-2556 พบว่าปัญหา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี คือ พื้นที่ป่าถูกทำลายเพื่อใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ ปัญหาขยะ และปัญหาน้ำเสีย จากแหล่งชุมชน ฟาร์มและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งในแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553-2556 ได้มีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสมดุลต่อระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเพิ่มพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียว การจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ลดมลพิษทางน้ำ แต่ นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของจังหวัดราชบุรีนั้น ยังขาดความชัดเจนในการระบุถึงพื้นที่ที่ต้องมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเจาะจง และนอกจากนั้นยังขาดมาตรการในการควบคุมและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของอำเภอสวนผึ้งเริ่มมีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ยังไม่เป็นรูปธรรม ต้องการให้สวนผึ้งเป็นโมเดลหากทำได้ก็ตีปัจจุบันการท่องเที่ยวมีเยอะขึ้นทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมลงทรัพยากรธรรมชาติทรุดลงไป การท่องเที่ยวเมื่อใดที่มีคนเข้ามา มาก ๆ สิ่งนั้นทรัพยากรธรรมชาติก็จะลดลง

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอสวนผึ้งเป็นที่ราชพัสดุ อำนาจในการใช้ประโยชน์อยู่ที่สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี แต่ได้มีประชาชนและผู้ประกอบการที่พื้ตตากอากาศเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ราชพัสดุเป็นจำนวนมากจนมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้บางส่วน ทางสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี จึงมีการจัดระเบียบผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ใน ที่ราชพัสดุ โดยออกประกาศจังหวัดราชบุรี เรื่อง การจัดให้ราษฎรเช่าที่ราชพัสดุเพื่อประกอบกิจการ สถานที่พื้ตตากอากาศบนพื้นที่ราชพัสดุแปลงพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2481 อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และประกาศจังหวัดราชบุรี เรื่องการจัดให้ราษฎร ที่อยู่อาศัยทำกินในที่ดินราชพัสดุ แปลงพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2481 อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมและมาตรการในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ราชพัสดุ สำหรับผู้ประกอบการที่พื้ตตากอากาศที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ราชพัสดุไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 (ธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี, 2556) กล่าวว่า

ตอนนี้มีประกาศผังเมืองรวมจังหวัดปี พ.ศ.2555 มีผลบังคับใช้และควบคุมพื้นที่ทั้งจังหวัด รวมถึงอาคารสิ่งปลูกสร้างด้วย ซึ่งทางธนารักษ์ก็นำบางส่วนของผังเมืองรวมจังหวัดมาใช้ออกประกาศจังหวัด เพื่อควบคุมและจัดระเบียบการบุกรุกพื้นที่ราชพัสดุ ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ราชพัสดุไว้อย่างครอบคลุมหมดแล้ว ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การใช้พื้นที่ การสร้างสิ่งปลูกสร้างมีการกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าว่าจะต้องมีเอกสารมารับรอง ว่านำน้ำมาจากไหน น้ำเสียไปไหน ซึ่งในปี พ.ศ. 2555 ได้ออกประกาศรับรองสิ่งแวดล้อมว่าต้องมีระบบต่าง ๆ ให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความปลอดภัย รักษาสภาพแวดล้อม การออกประกาศนั้นได้มีการรวบรวมความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อออกประกาศเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

มาตรการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่ราชพัสดุ ที่ทางสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีกำหนดไว้ในประกาศมีดังนี้

- 1) สถานประกอบการที่พักตากอากาศต้องอยู่ห่างจากแนวเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1, 2 และแนวเขตความลาดชันร้อยละ 35 ไม่น้อยกว่า 40 เมตร
- 2) สถานประกอบการที่พักตากอากาศ ต้องจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นประเภทระบบบำบัดอิสระเฉพาะอาคาร หรือประเภทระบบบำบัดน้ำเสียมาบำบัดเป็นจุดเดียวหรือหลายจุดก็ได้ โดยได้รับการรับรองจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดราชบุรี
- 3) ปริมาณของน้ำทิ้งต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและทรัพย์สินข้างเคียง การระบายน้ำออกจากสถานประกอบการต้องได้รับความยินยอมจากผู้ดูแล
- 4) สถานประกอบการที่พักตากอากาศต้องปลูกต้นไม้ยืนต้นพันธุ์ท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 20 ต้น/ไร่

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า จังหวัดราชบุรีมีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553-2556 แต่ยังคงขาดการกำหนดหรือระบุถึงพื้นที่ที่ต้องมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ขาดนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับพื้นที่และขาดมาตรการในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

(2) นโยบายด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากการศึกษา แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีปีพ.ศ. 2556 – 2559 เกี่ยวกับนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่า แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีปีพ.ศ. 2556 – 2559 มุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐาน

สินค้าและบริการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานระดับสากลและให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดแนวใหม่ สร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ โดยมีวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยว ดังนี้ “ราชบุรีเมืองแห่งศิลปะร่วมสมัย วิถีธรรมชาติและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง” ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีปีพ.ศ. 2556 – 2559 ไม่มีการกล่าวถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เจาะจงพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับ แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553-2556 ที่ไม่มีการกำหนดนโยบายด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นไปในภาพรวมของทั้งจังหวัด แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ได้มอบแนวทางปฏิบัติราชการจังหวัดราชบุรี ประจำปีพ.ศ. 2556 รวม 8 ด้าน (สำนักงานจังหวัดราชบุรี, 2556) ให้ทุกส่วนราชการนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งในด้านที่ 3 ได้มุ่งเน้นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งโดยมีรายละเอียด เกี่ยวกับการจัดระเบียบการจราจรและรักษาความปลอดภัยในเขตท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งและส่งเสริมกิจกรรมส่งตะวัน รักนิรันดร์ วันวาเลนไทน์ สวนผึ้ง ซึ่งอำเภอสวนผึ้งเคยจัดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2549 โดยทางอำเภอสวนผึ้งเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่าจังหวัดราชบุรีให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งถึงแม้จะไม่มีนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนก็ตาม

จากการสัมภาษณ์ประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของทางจังหวัดพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า พื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้นยังไม่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “ทางจังหวัดควรมีนโยบายท่องเที่ยวและกรอบที่ชัดเจน ตอนนี้การบังคับใช้ยังไม่ชัดเจน หากมีกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานให้แก่ผู้ประกอบการ จะทำให้มีระเบียบมากขึ้น มีบทลงโทษหากมีการใช้พื้นที่ให้เกิดผลเสีย” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ คนที่ 7, 2556) กล่าวว่า

ในอดีตนโยบายของภาครัฐเรื่องการท่องเที่ยวยังไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจน เพราะไม่ได้เป็นเมืองท่องเที่ยวตั้งแต่แรก แต่ปัจจุบันได้มีเมื่อเข้าประชุมกับจังหวัด ก็จะนำปัญหามาพูดคุย แล้วปรับไปพร้อมกัน ทุกวันนี้มีนโยบายที่ชัดเจน เช่น การเช่าที่ราชพัสดุ ซึ่งมีนักลงทุนบางกลุ่มที่เข้ามาเช่าเพื่อทำธุรกิจซึ่งต้องการพื้นที่ ที่มั่นคงในการประกอบการ ซึ่งตอนนี้ทางสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี กำลังพิจารณานโยบายให้เช่าระยะยาว เพราะเมื่อก่อนเป็นการเช่า 3 ปีแล้วต่อสัญญาใหม่

ผลการศึกษาศาสามารถสรุปได้ว่า จังหวัดราชบุรีมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแต่จะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมของจังหวัด เช่น ตลาดน้ำ ยางชุมน้อย นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งอย่างชัดเจน ขาดการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเพียงการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทางอำเภอสวนผึ้งจัดขึ้น

(3) นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการศึกษาข้อมูล แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553-2556 เกี่ยวกับนโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2553-2556 ไม่มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสวนผึ้งไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ใด แต่เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ได้มีการประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดราชบุรีในราชกิจจานุเบกษา (กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดราชบุรีพ.ศ.2555) มีการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในจังหวัดราชบุรีเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม โดยมีกำหนดไว้ว่าพื้นที่ใดเหมาะสมสำหรับการใช้ประโยชน์ด้านใด หรือห้ามใช้ประโยชน์ด้านใด ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอสวนผึ้งถูกกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสร้างอาคารที่พักอาศัยอยู่อาศัยอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และได้รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบก่อน

เนื่องจากพื้นที่อำเภอสวนผึ้งส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุ จังหวัดราชบุรีจึงได้ออกประกาศจังหวัดราชบุรีเรื่อง การจัดให้ราษฎรเช่าที่ราชพัสดุเพื่อประกอบกิจการสถานที่พักตากอากาศและที่อยู่อาศัยบนพื้นที่ราชพัสดุแปลงพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. 2481 อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ราชพัสดุซึ่งถือเป็นนโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินอีกทางหนึ่ง โดยชนารักษ์พื้นที่ราชบุรีจะให้เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ทำการสำรวจว่าพื้นที่นั้นสามารถใช้ประโยชน์ได้หรือไม่โดยผู้เช่าสามารถเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ที่ดินได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ คนที่ 7, 2556) กล่าวว่า

การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุไม่มีเอกสารสิทธิที่เป็นโฉนด ผู้ประกอบการหรือประชาชนเช่าที่ราชพัสดุอยู่ และมีการกำหนดเงื่อนไขการใช้พื้นที่ตามมาตรฐานกฎราชพัสดุทั่วไป คือ มีสิทธิปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างได้แก่นี้ ต้องมีพื้นที่ดูแลสิ่งแวดล้อม การกำจัดของเสียซึ่งมีกำหนดไว้ให้

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ว่า จังหวัดราชบุรีไม่ได้มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง แต่จังหวัดราชบุรีมีการประกาศใช้ผังเมืองรวมราชบุรีและการเข้าพื้นที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี ซึ่งถือเป็นตัวกำหนดและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอีกทางหนึ่ง

สรุปผลการศึกษานโยบายภาครัฐ จังหวัดราชบุรี ซึ่งประกอบไปด้วย นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว และนโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินสามารถสรุปได้ว่า

นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า จังหวัดราชบุรียังไม่ได้มีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอย่างชัดเจน มีเพียงนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นภาพรวมของทั้งจังหวัด และยังขาดมาตรการในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างครอบคลุม ขาดหน่วยงานเข้ามาดูแลรับผิดชอบในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างจริงจัง

นโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่า จังหวัดราชบุรีมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแต่ละมุ่งเน้นและให้ความสำคัญแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมของจังหวัด เช่น ตลาดน้ำ ยังขาดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งอย่างชัดเจน ไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวว่าควรเป็นไปในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเพียงการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ทางอำเภอสวนผึ้งจัดขึ้นมา

นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า จังหวัดราชบุรีไม่ได้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสวนผึ้ง แต่จังหวัดราชบุรีมีการประกาศใช้ผังเมืองรวมราชบุรี ซึ่งมีการกำหนดเขตประเภทการใช้ที่ดินอย่างชัดเจน ซึ่ง ถือเป็นการกำหนดความเหมาะสมการใช้ประโยชน์ที่ดินอีกอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีประกาศของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้าพื้นที่ราชพัสดุเป็นเครื่องมือในการช่วยควบคุมหรือกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินอีกทางหนึ่ง

4.2.2 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านอื่น ๆ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์ในเชิงท่องเที่ยวอย่างเดียวแต่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกยางพารา ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งสามารถสรุปได้เป็น 3 สาเหตุดังนี้ 1) ความไม่มั่นคงในการ

ครอบครองที่ดินของประชาชนและราคาที่ดิน 2) การบุกรุกพื้นที่ของนายทุนและ 3) ความขัดสนของประชาชน

1) ความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดินของประชาชนและราคาที่ดิน โดยผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นเกี่ยวกับ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง เกิดจากความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดิน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีจึงประกาศให้มีการเช่าที่ดิน แทนการเสียภาษีแก่ท้องถิ่น ทำให้ประชาชนรู้สึกไม่มั่นใจในการครอบครองพื้นที่ของตนเอง ประกอบกับราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ประชาชนตัดสินใจขายที่ให้แก่นายทุน สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีทั้งประชาชนในพื้นที่และประชาชนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัย และการที่ภาครัฐให้ประชาชนเช่าพื้นที่แทนการเสียภาษีทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดิน

อำเภอสวนผึ้งเปลี่ยนไปมาก มีคนเพิ่มขึ้นทั้งคนในพื้นที่และคนนอก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งเพื่ออยู่อาศัยและธุรกิจ ซึ่งตอนนี้สวนผึ้งบูมที่สุด คือ การท่องเที่ยว ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมนั้นรีสอร์ทไม่ได้บุกรุกป่า แต่ซื้อจากเจ้าของเดิมซึ่งเมื่อก่อนเสียภาษี แต่ตอนนี้มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากหน่วยงานรัฐ ซึ่งชาวบ้านต้องเช่าที่อยู่และที่ทำกินจากธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีตามพระราชกฤษฎีกา 2481 ประชาชนต้องเช่าที่ดิน ซึ่งสิ่งที่ทำให้ประชาชนไม่ยุติคดี คือ ภาครัฐเพราะต้องเช่าที่ดิน ทำให้ชาวบ้านรู้สึกไม่มีความมั่นคงในที่ดิน ประชาชนอยู่มาตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย แล้วอยู่ๆหน่วยงานของรัฐบอกให้เช่า ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของรัฐ รัฐบาลให้ยกเลิกการเสียภาษีให้รัฐ

สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 (ผู้นำชุมชนคนที่ 1, 2556) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสวนผึ้งมาจากปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง เอกสารสิทธิระหว่างประชาชนกับภาครัฐ โดยกล่าวว่า “สวนผึ้งมีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิเรื่องที่ดินซึ่งประชาชนให้ความสนใจมากกว่ารีสอร์ทและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านไม่สามารถเช่าที่ดินได้เพราะรายได้ไม่มากพอและเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านขายที่”

2) การบุกรุกพื้นที่ของนายทุนเพื่อหวังกำไร หรือเพื่อนำไปใช้ในการเกษตรเชิงเดี่ยวเนื่องจากพื้นที่ยังไม่มีกรออกเอกสารสิทธิในการครอบครองที่ชัดเจน เมื่อนายทุนซื้อสิทธิจากประชาชนแล้วอาจมีการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติมจากพื้นที่เดิมที่ซื้อมา รวมไปถึงประชาชนที่

ขายที่ไปอาจมีการเข้าไปแล้ววางในพื้นที่ใหม่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า

การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไป เดิมที่ประชาชนทำการเกษตร แต่ปัจจุบันเป็นรีสอร์ทมากขึ้น มีการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลักไม่ใช่เพื่อการเป็นอยู่อาศัย ที่ดินของชาวบ้านเริ่มขายแล้วตนเองก็เข้าไปอยู่ในที่ที่ไม่เจริญ อาจเป็นเหตุให้บุกรุกพื้นที่ป่า ปัญหาเกิดจากนักลงทุน เป็นผู้บุกรุกพอมาลงทุนแล้วก็จะขายเข้าพื้นที่ป่า ส่วนใหญ่พื้นที่ที่ทำรีสอร์ทเป็นพื้นที่การเกษตรการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นหลัก การปลูกยางก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง เนื่องจากภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เหมาะแก่การปลูกยาง

สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสวนผึ้งเกิดจากความไม่แน่นอนของสิทธิการครอบครองที่ดินอาจส่งผลให้เกิดการขายที่ให้แก่นายทุนที่เข้ามาซื้อที่เพื่อหวังเก็งกำไร

การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจาก อยู่ใกล้ชายแดนมีแนวโน้มที่จะเปิดชายแดนและมีคนมาซื้อสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบธุรกิจด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ใกล้การค้าชายแดน ชาวบ้านที่ทำอาชีพเกษตรไม่มั่นคงในอาชีพก็ขายที่ดิน ซึ่งมาจากการขาดทุนและความไม่แน่นอนในการถือครองสิทธิ์ที่ดิน รวมถึงมีผู้มาลงทุนอสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็งกำไร

3) ความขัดสนของประชาชน โดยผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ในอำเภอสวนผึ้งว่าเกิดจากความขัดสนของประชาชน จากการทำเกษตรแล้วได้ผลผลิตต่ำไม่คุ้มทุนประกอบกับในพื้นที่มีการพัฒนามากขึ้น ภาระค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ประชาชนที่ไม่มีเงินทุนในการทำเกษตร จึงต้องแบ่งพื้นที่ขายเพื่อนำเงินมาเป็นเงินทุนหรือบางคนก็ตัดสินใจขายที่ให้แก่ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ แล้วเข้าไปเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพราะ มีความมั่นคงทางรายได้มากกว่าการทำเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) ที่กล่าวว่า

เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสวนผึ้ง ร้อยละ 40 เปลี่ยนไปเป็น รีสอร์ทและร้านอาหาร คนในสวนผึ้งโดยตรงยังทำอาชีพเดิม แต่พื้นที่บางส่วน นายทุนเข้ามาซื้อจากเกษตรกร เมื่อเกิดการชักหน้าไม่ถึงหลังก็ต้องขายส่งลูกเรียน เพราะเงินไม่พอใช้ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงเกิดจากความขัดสนของประชาชน และคนที่ไม่มีที่ขายก็ขายเพื่อนำเงินมาลงทุนทำเองบ้างเป็นบ้านพักแต่ที่ชาวบ้านทำเองมีน้อย

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี นอกจากการท่องเที่ยวยังมีสาเหตุอื่น ๆ เช่น ความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดินและราคาที่ดิน ความขัดสนของประชาชน การเก็งกำไรของนายทุน โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่เปลี่ยนจากพื้นที่ทางการเกษตรไปเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศ แต่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นไม่ได้มีเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศเพียงอย่างเดียว ยังมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปเป็นการทำเกษตรเชิงเดี่ยวเพิ่มขึ้น เช่น การปลูกยางพารา

4.3 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถนำเสนอผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม 4 ด้านได้แก่ ด้านทรัพยากรกายภาพ ด้านทรัพยากรชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ด้านทรัพยากรกายภาพ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย สภาพภูมิประเทศ อุทกวิทยา และทรัพยากรดิน รายละเอียดดังนี้

4.3.1.1 สภาพภูมิประเทศ

อำเภอสวนผึ้งมีพื้นที่การปกครองอยู่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลตะนาวศรี ตำบลรัฐป่าห้วย และตำบลท่าเคย โดยตำบลป่าห้วย และตำบลท่าเคย มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่น้อยมาก เป็นเพียงป่าชุมชนหรือภูเขาที่ทางท้องถิ่นอนุรักษ์ไว้พื้นที่ป่าส่วนใหญ่อยู่ใน ตำบลสวนผึ้ง และ ตำบลตะนาวศรี จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ธารักษ์ พื้นที่ราชบุรี และองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สภาพภูมิประเทศของ อำเภอสวนผึ้ง มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีภูเขาจำนวนมาก มีธรรมชาติและป่าไม้ที่สมบูรณ์ พื้นที่ราบ เหมาะสมต่อการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 (ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี, 2556) กล่าวว่า “ลักษณะพื้นที่สวนผึ้งเป็นภูเขามีพื้นที่ราบไม่มาก พื้นที่ราบเหมาะแก่การทำเกษตร” ส่วนในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (ประชาชนคนที่ 2, 2556) กล่าวคล้ายกันว่า “พื้นที่สวนผึ้งเป็นพื้นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ มีที่ราบน้อยเป็นภูเขาส่วนใหญ่”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สภาพภูมิประเทศของสวนผึ้งนั้นเป็นภูเขาสลับ กับที่ราบเชิงเขา มีพื้นที่ราบลุ่มบริเวณริมแม่น้ำ พื้นที่ราบเหมาะสำหรับการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิประเทศ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย ที่มีการแผ้วถางปรับสภาพพื้นที่ไว้แล้ว หรือไม่ก็เป็นพื้นที่เหมืองเก่าที่ถูกปล่อยทิ้งให้กร้าง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิประเทศ เพราะทำให้สภาพพื้นที่ดีขึ้น

4.3.1.2 อุทกวิทยา

การศึกษาเกี่ยวกับอุทกวิทยาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งน้ำและลักษณะทางกายภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ส่วนประกอบไปด้วย แหล่งน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน เหตุการณ์น้ำท่วม และความสามารถในการระบายน้ำ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แหล่งน้ำผิวดิน

จากการศึกษาพบว่า แหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญในอำเภอสวนผึ้งได้แก่ แม่น้ำลำภาชี แม่น้ำท่าเคย อ่างเก็บน้ำรัฐป่าห้วย บ่อน้ำตื้น และสระน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ประชาชนในพื้นที่ใช้สำหรับอุปโภคบริโภค จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี และองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง แหล่งน้ำผิวดิน ไปในทิศทางเดียวกันว่า แหล่งน้ำผิวดินที่ประชาชนในพื้นที่ใช้ จะแบ่งเป็น 2 แหล่ง ได้แก่ 1 แหล่งน้ำผิวดินจากบ่อน้ำตื้นที่ทางท้องถิ่นหรือหมู่บ้านสร้างขึ้น 2 แหล่งน้ำผิวดินจาก

ธรรมชาติหรือน้ำตก ปัจจุบันมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำผิวดิน ใช้น้ำจากแหล่งน้ำเดียวกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอาจเกิดผลกระทบแก่แหล่งน้ำผิวดินและการใช้น้ำของประชาชนในพื้นที่ได้ โดยผลกระทบจะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

(1) ผลกระทบต่อแหล่งน้ำผิวดิน จากการศึกษาสถานประกอบการที่พักตากอากาศอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำผิวดิน หากมีการปล่อยน้ำทิ้งอย่างไม่ระมัดระวัง หรือมีการจัดการน้ำทิ้งไม่เป็นระบบและไม่ได้มาตรฐาน อาจเกิดการปนเปื้อนของเสียลงสู่แหล่งน้ำได้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) ได้มีความห่วงกังวล เกี่ยวกับเรื่อง ปัญหาน้ำทิ้งจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศเช่นกัน โดยกล่าวว่า “ปัญหาน้ำใช้นั้นไม่มี แต่ที่น้ำกลัคือ น้ำทิ้งที่ทุกคนไม่ได้ระวังในการทิ้ง แต่สำหรับในพื้นที่ของเรา มีคลองน้ำทิ้งให้น้ำซึมลงดิน และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำผิวดิน เนื่องจากเราอยากอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน และไม่ยากแก้ปัญหาที่หลัง”

ขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 21 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 6, 2556) กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาน้ำทิ้งว่า ทางสถานประกอบการมีการจัดการน้ำทิ้งอย่างถูกต้อง โดยกล่าวว่า “เราใช้น้ำจากแม่น้ำลำภาชี ซึ่งเป็นแหล่งเดียวกับชาวบ้าน เพราะอยู่ติดแม่น้ำลำภาชี แต่ทางรีสอร์ทก็มึระบบกำจัดน้ำเสีย มีถังไขมัน 2 ถัง มีถังบำบัดน้ำ เพื่อจัดการกับน้ำทิ้งของทางรีสอร์ท”

(2) ผลกระทบต่อการใช้้ำของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำผิวดิน มีการสร้างฝายกั้นน้ำ เพื่อนำน้ำมาใช้ในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ มีความต้องการใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินมีเพิ่มมากขึ้น น้ำที่จะไปถึงประชาชนจึงมีปริมาณลดลงเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ของประชาชนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า

ประชาชนในหมู่บ้านใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นประปาหมู่บ้านคุณภาพน้ำไม่แตกต่างจากอดีต แต่การใช้น้ำปัจจุบันไม่เพียงพอ เพราะ มีประชากรเพิ่มขึ้น ทั้งจากประชาชนในพื้นที่และคนข้างนอกเข้ามา ปัญหาน้ำไม่พอใช้เกิดกับที่อื่น เช่น ที่ผาปกชาวบ้านใช้น้ำจากน้ำตก ซึ่งใช้น้ำแหล่งเดียวกับรีสอร์ทก็เกิดความไม่พอใช้แต่ยังไม่มีการทะเลาะกันเรื่องน้ำเพราะคนในหมู่บ้านต้องพึ่งพาอาศัยกับ รีสอร์ทซึ่งอยู่กันแบบจุนเจือกัน

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า อำเภอสวนผึ้งมีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำลำภาชี ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นำมาใช้ประโยชน์ ปริมาณน้ำใน

แม่น้ำลำภาชีนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปี การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำผิวดิน ทั้งด้านคุณภาพน้ำผิวดินและปริมาณน้ำผิวดินที่ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม ทางสถานประกอบการที่พักตากอากาศเองก็ได้มีการจัดการน้ำเสียจากสถานประกอบการของตนเอง เช่นการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย หรือการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ส่วนในด้านของน้ำที่นำมาใช้นั้นทางสถานประกอบการที่พักตากอากาศเอง มีการเจาะบ่อบาดาลหรือขุดบ่อเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในสถานประกอบการของตนเอง การใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินอาจส่งผลกระทบต่อการใช้้ำของประชาชนบ้างในช่วงฤดูแล้ง

2) น้ำใต้ดิน

จากการศึกษาพบว่า การใช้น้ำใต้ดินในพื้นที่สวนผึ้งนั้นมีการนำมาใช้ในสัดส่วนไม่มาก ส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี และองค์กรพัฒนาเอกชน เกี่ยวกับเรื่อง การใช้น้ำใต้ดินของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศส่วนใหญ่ใช้น้ำแหล่งเดียวกับชุมชน แต่ทางผู้ประกอบการที่พักตากอากาศก็ได้มีการเจาะบ่อน้ำบาดาลเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้ในพื้นที่ของตนเองด้วยเช่นกัน ส่วนในด้านผู้ประกอบการที่พักตากอากาศที่อยู่บนพื้นที่สูง ไม่สามารถนำน้ำบาดาลมาใช้ได้ จะมีการขุดบ่อน้ำขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ในสถานประกอบการของตนเอง ส่วนในด้านของประชาชนจะใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากการนำน้ำใต้ดินมาใช้ต้องใช้ทุนสูง ซึ่งประชาชนในพื้นที่ไม่มีต้นทุนมากพอที่จะเจาะน้ำบาดาลไว้ใช้เอง สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (ประชาชนคนที่ 5, 2556) ได้กล่าวว่า “รีสอร์ทมีการเจาะน้ำบาดาลไว้บ้างแต่บางแห่งก็เจาะไม่ออก” สอดคล้องกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “รีสอร์ทที่ไม่อยู่ติดกับลำห้วยจะใช้น้ำบาดาล แต่สวนตัวใช้น้ำในลำธารในการรดน้ำต้นไม้ ส่วนน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคใช้น้ำบาดาล”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การใช้น้ำใต้ดินนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ ใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดิน เช่นประปาภูเขา หรือบ่อน้ำตื้นที่ทางชุมชนจัดหาไว้ให้ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว นั้นไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำใต้ดิน เพราะอำเภอสวนผึ้งมีแม่น้ำลำภาชีเป็นแม่น้ำสายหลักมีน้ำไหลตลอดปี และประชาชนหรือสถานประกอบการที่พักตากอากาศใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินควบคู่ไปกับการใช้น้ำใต้ดิน ปริมาณน้ำใต้ดินที่นำมาใช้จึงมีไม่มาก

3) เหตุการณ์น้ำท่วม

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่ พักตากอากาศ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี และองค์กรพัฒนาเอกชน เกี่ยวกับ เหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง สามารถแบ่งสาเหตุของเหตุการณ์น้ำท่วมออกเป็น 2 ประการ คือ

(1) เหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดจากน้ำล้นตลิ่ง จากปริมาณน้ำในแหล่งน้ำมีมาก จึงล้นตลิ่งออกมาท่วมพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำ แต่น้ำที่ท่วมเป็นน้ำป่าที่มาเร็ว ไปเร็ว เหตุการณ์น้ำท่วม นั้นเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ส่วนความรุนแรงนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณฝนที่ตกลงมา ซึ่งอาจทำให้เกิด การขาดของสะพานภายในพื้นที่ การติดต่อสัญจรของประชาชนถูกตัดขาด ส่งผลกระทบต่อ ประชาชนการชีวิตของส่วนใหญ่ในพื้นที่ทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (ประชาชนคนที่ 4, 2556) ได้กล่าวว่า “มีเหตุการณ์น้ำท่วมจากน้ำล้นตลิ่งขึ้นมา” และผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 11 (ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี, 2556) กล่าวว่า “น้ำท่วมเกิดแต่เริ่มน้ำเป็นน้ำที่มาเร็วไปเร็วและ ตอนนั้นก็มีการปรับปรุงสะพานที่ขาดทุกพื้นที่ ทำหุซ้างเขาดินและลิกกลงไปในดินมากเพื่อแก้ปัญหา คอสะพานขาด พื้นที่สวนผึ้งเป็นที่สูงน้ำที่ท่วมเป็นเพียงน้ำผ่าน” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้ สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) ได้กล่าวว่า

จริง ๆ อำเภอสวนผึ้งมีแม่น้ำลำภาชีเป็นสายหลัก หลายครั้งที่ได้ยินข่าวว่าน้ำป่ามา ท่วมบ้านพัง จริง ๆ ชาวบ้านอยู่มานาน ผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามายังไม่รู้จัก พื้นที่ดีพอ ยังไม่รู้ว่าปริมาณน้ำมากน้อยเพียงใด ซึ่งสภาวะน้ำป่านั้นก็มีหนักมีเบา สลับกันไป ไม่ได้มีผลกระทบจากคนเมืองมาสร้างสิ่งปลูกสร้างหรือรูกป่า ปัญหา ที่ออกสื่อเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจพื้นที่มากกว่า พื้นที่สวนผึ้งดั้งเดิมมี คนให้ความสนใจมากประกอบกับสวนผึ้งเป็นพื้นที่ต้นน้ำมีขาน้ำท่วมทุกปี แต่ ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่นั้นก็รู้ระยะของน้ำป่า และไฟป่าว่ารุนแรงแค่ไหน ผู้ประกอบการใหม่ที่จะเข้ามาอยู่นั้นต้องทำความเข้าใจสภาพพื้นที่

(2) เหตุการณ์น้ำท่วมจากการที่มีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ปลูก สร้างอยู่บริเวณริมแม่น้ำเกินไป หรือมีการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ขวางเส้นทาง การไหลของน้ำ พอถึงฤดูฝนมีปริมาณน้ำมากเกิดปัญหาน้ำท่วม และเกิดความเสียหายแก่สถาน ประกอบการที่พักตากอากาศ เช่น การสร้างถนน ขวางทางน้ำ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้ สัมภาษณ์คนที่ 20 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 5, 2556) ที่กล่าวว่า “ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ เคยมี แต่ไม่รุนแรงเป็น เพราะ ไร้ออร์ทไปปลูกตามลำห้วยทำให้เกิดปัญหา สร้างขวางทางน้ำ ทำให้

สภาพพื้นที่เปลี่ยนไป จึงถูกน้ำท่วม” เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 23 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “ด้านน้ำท่วมในพื้นที่มีแค่หน้าหลาก น้ำมาแรงถ้าจะท่วมก็คือ ไปสร้างริสอร์ท ขวางทางน้ำหรือปลูกตึกค้ำห้วยเกินไป”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง ไม่ส่งผลกระทบต่อปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ เพราะปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ เป็นเพียงแค่ น้ำล้นตลิ่งจากน้ำป่าไหลหลาก และมีระยะเวลาในการท่วมเพียงสั้น ๆ ซึ่งปัญหาน้ำท่วมจากน้ำล้นตลิ่งในพื้นที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีต ระดับความรุนแรงนั้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ พื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ แหล่งน้ำหรือมีการสร้างสถานประกอบการที่พังกาอากาศขวางทางน้ำ

4) ความสามารถในการระบายน้ำ

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พังกาอากาศ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี และองค์กรพัฒนาเอกชน เกี่ยวกับเรื่อง ความสามารถในการระบายน้ำของพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง พบว่า พื้นที่อำเภอสวนผึ้ง มีความสามารถในการระบายน้ำได้ดี เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของอำเภอสวนผึ้งเป็นที่ราบสลับกับภูเขาและดินในพื้นที่เป็นดินร่วนปนทรายมีคุณสมบัติในการระบายน้ำได้ดี เหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่จึงไม่รุนแรงและใช้เวลาไม่นาน สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “ปัญหาน้ำท่วมไม่รุนแรง เพราะ เป็นที่สูงน้ำมาแล้วก็หลากไป แต่ก็จะมีปัญหากับที่ ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำภาชีอาจโดนท่วม”

แต่ขณะเดียวกันมีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านให้ข้อมูลว่าผู้ประกอบการที่พังกาอากาศมีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ของตนเองซึ่งการสร้างเขื่อนกั้นน้ำอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางการไหลของน้ำ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “แต่มีปัญหาเรื่องการกั้นเขื่อนกั้นน้ำเปลี่ยนทางน้ำของริสอร์ท ทำให้เกิดปัญหาการขาดน้ำ” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “ปัญหาการแย่งน้ำระหว่างริสอร์ทกับชาวบ้าน เพราะแต่ละริสอร์ทนั้นจะสร้างฝายชะลอน้ำของตนเองแต่ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อท้ายน้ำ”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง ส่งผลกระทบต่อการระบายน้ำในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง เนื่องจาก มีการกั้นเขื่อนหรือฝายชะลอน้ำของสถานประกอบการที่พังกาอากาศ ทำให้ความสามารถในการระบายน้ำหรือทิศทางการไหลของน้ำเปลี่ยนไป แต่เนื่องจากที่พื้นที่อำเภอ

สวนผึ้ง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับกับที่สูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงมีความสามารถในการระบายน้ำได้ดี การสร้างฝายชะลอน้ำขนาดเล็กในพื้นที่เพื่อกักเก็บน้ำ

4.3.1.3 ทรัพยากรดิน

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของทรัพยากรดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ประกอบไปด้วย ลักษณะดินและการพังทลายของดิน

1) ลักษณะดินและการชะล้างพังทลายของดิน

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเป็นดินร่วนและดินปนทราย ง่ายต่อการชะล้างพังทลาย ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่มีบ้างแต่ไม่รุนแรง จากการสัมภาษณ์ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรีและองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง ลักษณะดินและการชะล้างพังทลายดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ว่าในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งไม่มีเหตุการณ์การชะล้างพังทลายของดินรุนแรง และสามารถแบ่งสาเหตุการชะล้างพังทลายของดินออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) การชะล้างพังทลายของดินจากการทำการเกษตร เพราะการทำการเกษตร ต้องมีการไถพรวนดิน เพื่อกำจัดวัชพืช ทำให้หน้าดินถูกเปิดโล่งไม่มีสิ่งปกคลุม และถ้าหากเป็นการทำการเกษตรในพื้นที่ที่มีความลาดชันแล้วจะยิ่งเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ทั้งจากฝนและลม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) ที่กล่าวว่า “ลักษณะของอำเภอสวนผึ้งเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะแก่การปลูกอ้อยปลูกมัน ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินมีมาตั้งแต่ในอดีต เกิดจากการทำการเกษตร การไถหน้าดิน การชะล้างพังทลายของดินไม่มีสาเหตุมาจากริสอร์ท”

(2) การชะล้างพังทลายของดินจากการพัฒนา เนื่องจากพื้นที่อำเภอสวนผึ้งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่เพิ่มขึ้น ภาครัฐจึงเข้ามาพัฒนาพื้นที่อำเภอสวนผึ้งให้มีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการที่มากขึ้น เช่น การขยายถนนเพิ่มเพื่อรองรับการจราจรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการขยายถนนนั้นต้องมีการเปิดหน้าดินบริเวณรอบพื้นที่ก่อสร้าง ประกอบกับพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีภูเขามากอาจมีบางช่วงที่ต้องตัดผ่านภูเขาการขยายถนนบริเวณนั้นหากทำ ไม่เรียบร้อยอาจเกิดการชะล้างพังทลายของดินได้ สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) ได้ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า “ปัญหาการชะล้างพังทลายดินเกิดบ้าง จากการพัฒนาเส้นทางรถตัดแต่งไม้ดี จากการทำการเกษตรเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปลูกยางพารา ริสอร์ทไม่มีส่วนทำให้เกิดปัญหา”

แต่ขณะเดียวกันก็มีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านมีความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับสาเหตุการชะล้างพังทลายของดินว่าเกิดจากการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศใกล้แหล่งน้ำจึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเกิดจากการสร้างรีสอร์ทบริเวณริมน้ำ”

ในทางกลับกันยังมีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งว่าไม่เคยเกิดขึ้น โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 (ผู้นำชุมชนคนที่ 5, 2556) กล่าวตรงกันโดยกล่าวว่า “ปัญหาชะล้างการพังทลายของดินไม่มี”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อลักษณะดิน เพราะ การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ได้มีการขุดหน้าดินออกไปจากพื้นที่ ไม่มีการปนเปื้อนสารเคมีอันตรายลงสู่ดินและไม่ส่งผลกระทบต่อชะล้างพังทลายของดิน ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ และการใช้ประโยชน์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวเป็นการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ราบ และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอยู่แล้วการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นเพียงการเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ที่ดิน ส่วนการชะล้างพังทลายของดินที่อยู่ริมน้ำนั้นเป็นการชะล้างพังทลายของดินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอยู่แล้ว การมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศเข้าไปตั้งบริเวณริมน้ำอาจเป็นตัวเร่งให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินเร็วขึ้น

4.3.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

การศึกษาทรัพยากรชีวภาพที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย ความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ทรัพยากรป่าไม้ พืชพรรณ/ สิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น และความหลากหลายทางชีวภาพในน้ำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.2.1 ความหลากหลายทางชีวภาพบนบก

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่อำเภอสวนผึ้งในอดีตนั้นมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ มีประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยไม่มาก ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่มีมาก โดยเฉพาะความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ความหลากหลายทางชีวภาพบนบกในพื้นที่ในเขตอนุรักษ์/ เขตป่าสงวน ยังมีอุดมสมบูรณ์อยู่ และ 2) ความหลากหลายทางชีวภาพบนบกในพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์/ เขตป่าสงวน ถูกบุกรุกและทำลายจนมีจำนวนลดลง จากการทำสัมปทานภายในพื้นที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพบนบกได้รับผลกระทบและลดจำนวนลง มีรายละเอียดดังนี้

1) ผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ การทำสัมปทานเหมืองแร่ดีบุก ต้องมีการตัดต้นไม้ในพื้นที่ออกไป รวมถึงการฉีดแร่ที่ทำลายหน้าดินทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลงไป และนอกจากนี้ยังมีการทำสัมปทานการตัดไม้เพื่อเผาถ่านภายในพื้นที่ ส่งผลให้ต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ถูกตัดออกไปใช้ในการเผาถ่านทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอำเภอสวนผึ้งนั้นลดลงไป เหลือเพียงต้นไม้ขนาดเล็ก เช่น ไม้ไผ่ นอกจากการทำสัมปทานแล้วยังมีการลักลอบตัดไม้ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดจำนวนลง

2) ผลกระทบต่อพืชพรรณและสัตว์ในพื้นที่ ซึ่งการลดจำนวนลงของพืชพรรณและสัตว์ในพื้นที่นั้น มีผลกระทบสืบเนื่องมาจากการลดจำนวนลงของพื้นที่ป่าไม้โดยตรง เพราะพื้นที่ป่าถือเป็นแหล่งอาหารและแหล่งที่อยู่อาศัยของทั้งพืชพรรณและสัตว์ เมื่อป่าไม้ถูกทำลายไป แหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยถูกทำลายตามไปด้วย ส่งผลให้พืชพรรณและสัตว์ในพื้นที่ลดจำนวนลงจนใกล้สูญพันธุ์ของพืชบางชนิด และการอพยพออกไปนอกพื้นที่ เพื่อหาแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยใหม่ แต่การลดจำนวนลงของทั้งพืชพรรณและสัตว์ในพื้นที่นั้น ไม่ได้เกิดจากการจำนวนลงของพื้นที่ป่าเพียงอย่างเดียว แต่ยังมากจากการเก็บของป่าของชาวบ้าน การพัฒนาและการลักลอบล่าสัตว์ของนายพรานหรือชาวบ้านเพื่อนำมาเป็นอาหาร ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการลดจำนวนลงของพืชพรรณและสัตว์ในพื้นที่ทั้งสิ้น

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอันอาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่อยู่นอกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์และพื้นที่ป่าสงวนจากการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ แต่ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้นถูกทำลายไปจากการทำสัมปทานเหมืองแร่ และสัมปทานเผาถ่านภายในพื้นที่ตั้งแต่อดีต ทำให้พืชและสัตว์ในพื้นที่มีจำนวนลดลงอยู่ก่อนแล้ว ส่วนผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งนั้น เพราะในบางพื้นที่มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำล้าภาชี ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำ มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพมากทั้งพืชและสัตว์ห้ามผู้ใดบุกรุกหรือเข้าไปใช้ประโยชน์ หลากหลายทางชีวภาพจึงยังคงอยู่

4.3.2.2 ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาพบว่า อำเภอสวนผึ้งมีทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ป่ามากที่สุดอำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรี โดยทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำล้าภาชีและพื้นที่ป่าสงวนฝั่งซ้ายแม่น้ำล้าภาชี 2) ทรัพยากรป่าไม้นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำล้าภาชี และพื้นที่ป่าสงวนฝั่งซ้ายแม่น้ำล้าภาชี โดยทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่มีการลดจำนวนลงนั้น เป็นทรัพยากรป่าไม้ที่อยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำล้าภาชี และพื้นที่ป่าสงวนฝั่งซ้ายแม่น้ำล้าภาชี จากการทำสัมปทานเหมืองแร่ และ

สัมปทานเผ่าถ่าน จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี และองค์กรพัฒนาเอกชน เกี่ยวกับเรื่อง ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ พบว่า ปัญหาการลดลงทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 ยุค คือ

1) การทำสัมปทาน ในอดีตพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีการทำสัมปทานเหมืองแร่ และสัมปทานเผ่าถ่าน ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้ลดลงไปเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) ที่กล่าวว่า “ต้นไม้ใหญ่หมดไปตั้งแต่มีการทำสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานเผ่าถ่าน ปัจจุบันมีแต่ป่าไผ่” และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 23 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่าเสริมว่า “การทองเที่ยวไม่ได้ทำให้ป่าลดลง ที่นี้มีขอบเขตพื้นที่ของทหารกั้นอยู่ไม่สามารถบุกรุกได้” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (ประชาชนคนที่ 5, 2556) กล่าวว่า “ป่าไม้เปลี่ยนไปในช่วง 30 - 40 ปีที่แล้ว ป่าสูญเสียชีวิตเพราะการทำเหมืองแร่ และยังมีพวกตัดไม้ทำลายป่าด้วย”

2) การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศและการอนุญาตให้เช่าพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ของสำนักงานธารักษ์พื้นที่ราชบุรีทำให้นายทุนมีโอกาสเข้ามาเช่าพื้นที่ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งมีการใช้เครื่องมือหนักในการปรับสภาพพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 (ผู้นำชุมชนคนที่ 1, 2556) ให้ความเห็นว่า “การมีรีสอร์ทก็มีส่วนทำให้สูญเสียชีวิตที่ป่า แต่พื้นที่ป่าในสวนผึ้งหมดไปตั้งแต่แรกแล้ว มีแต่ไม้ไผ่ เพราะในอดีตไม่มีใครเข้ามาดูแล” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) ได้กล่าวเช่นเดียวกันว่า “ปัญหาการทำลายป่าของคนในพื้นที่มีน้อย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเกิดจากหน่วยงานรัฐให้เช่าพื้นที่ เช่น การปลูกยางซึ่งปลูกกันบนเขา” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า

การสร้างรีสอร์ททำให้เสียชีวิตพื้นที่ป่าบางส่วน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านเผ่าถางไว้แล้ว และเนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยน บ้างก็ไม่เหมาะสมก็ส่งผลให้เกิดการขายที่ ฝนฟ้าอากาศไม่ดีสภาพธรรมชาติไม่สมดุล ป่าหายไปเพราะนายทุน ชาวบ้านทำได้แค่ 4-5 ไร่ แต่นายทุนเข้ามาจะมีเครื่องจักรขนาดใหญ่ และพอนายทุนเข้ามาจะมาซื้อจากชาวบ้าน นายทุนเข้ามาทำธุรกิจเข้ามาปลูกยาง ถ้าคิดเป็นไร่แล้วจะมีมากกว่ารีสอร์ท การปลูกยางกินพื้นที่เยอะกว่ารีสอร์ท ถ้าอยู่ทางตำบลสวนผึ้งก็จะอยู่บนเขาบ้าง

ขณะเดียวกันมีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนให้ความเห็น เกี่ยวกับเรื่อง พื้นที่ป่าไม้ว่าไม่ได้ลดลงไปแต่อย่างใด โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “พื้นที่ป่า

ในตำบลตะนาวศรียังเหลืออยู่มาก แต่ปัจจุบันนี้พื้นที่ใดไม่ถูกแผ้วถาง ก็ไม่สามารถเข้าไป
ครอบครองได้ แต่ก็มีการลักลอบตัดไม้อยู่บ้าง”

นอกจากจากนี้ มีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ทรัพยากร
ป่าไม้วว่าไม่ได้รับผลกระทบจากการมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพราะสถานที่พักตาก
อากาศตั้งอยู่ในพื้นที่เมือง หรือพื้นที่ที่เจริญแล้ว โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 (ธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี,
2556) กล่าวว่า “รีสอร์ทที่อยู่ในเมือง ไม่มีผลกระทบกับ ป่า เพราะไม่ได้สร้างในป่า”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิง
ท่องเที่ยวขึ้นส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ มีส่วนทำให้ป่าไม้ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งลด
จำนวนลงแต่ ป่าไม้ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งปัจจุบันเป็นป่าไผ่ ต้นไม้ใหญ่ได้ถูกทำลายลงไปจาก
การทำสัมปทานตั้งแต่ในอดีต การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะทำ
ในพื้นที่ที่มีการแผ้วถางไว้แล้ว เช่น พื้นที่การเกษตรแต่อาจจะมีการบุกรุกจากการขยายพื้นที่เพิ่มเติม
หลังจากการได้ครอบครองที่ดินแล้ว และนอกจากนี้การลดลงของพื้นที่ป่าในอำเภอสวนผึ้ง อีกส่วน
หนึ่งยังมาจากการเข้ามาปลูกยางพาราของนายทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่วนบางพื้นที่ ที่มีป่าไม้เหลืออยู่
และไม่ลดจำนวนลง อาจเป็นเพราะ ในพื้นที่นั้นมีเขตอนุรักษ์หรือเขตป่าสงวนทำให้ไม่สามารถเข้า
ไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้

4.3.2.3 พืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง พืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่นในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาด
ว่าจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ส่วน
ประกอบไปด้วย พืชพรรณเฉพาะถิ่น และสัตว์เฉพาะถิ่น

1) พืชพรรณเฉพาะถิ่น

จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ให้ความเห็นไปใน
ทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่อง พืชพรรณเฉพาะถิ่นของอำเภอสวนผึ้งที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตาม
ธรรมชาติได้แก่ ผักกูด ผักหวาน และต้นผึ้ง โดยผักกูดเป็นพืชที่ชอบความชุ่มชื้นสามารถ
เจริญเติบโตอยู่ใกล้แหล่งน้ำ แหล่งที่อยู่อาศัยของผักกูดส่วนใหญ่จึงอยู่ใกล้บริเวณริมแม่น้ำหรือลำ
ห้วยและต้องเป็นแหล่งน้ำที่สะอาดจึงเจริญเติบโตได้ดี ส่วนผักหวาน และต้นผึ้งนั้นมีแหล่งที่อยู่
อาศัยอยู่ในป่า ประชาชนในพื้นที่สามารถหาเก็บได้ตามธรรมชาติ ในอดีตนั้นสามารถพบเห็นหรือ
หาเก็บได้มาก แต่ปัจจุบันพืชพรรณเหล่านี้ได้ลดจำนวนลงไป สาเหตุที่ทำให้พืชพรรณเหล่านี้ลด
จำนวนลงนั้นผู้ให้ข้อมูลต่างให้ความเห็นแตกต่าง ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 สาเหตุดังนี้

(1) สาเหตุจากการพัฒนาขุดลอกลำห้วยหรือแม่น้ำเพื่อให้ลำห้วยหรือแม่น้ำ
มีความลึกมากขึ้นสามารถระบายได้และกักเก็บน้ำได้มากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมและน้ำขาดแคลน

ทำให้พืชพรรณเหล่านี้ถูกทำลายลงไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “ตอนนี้มีการขุดลอกทำให้ลำห้วยลึกแต่ทำให้ระบบนิเวศเสีย กระทบสิ่งแวดล้อมแต่มีผลดีมากกว่าถ้าไม่มีการขุดลอกก็จะแห้งแล้งการที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมคืน ภาครัฐควรปลูกต้นไม้ริมห้วยเพื่อป้องกันการกัดเซาะ ” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ การลดลงของพืชพรรณเฉพาะถิ่นไปในทิศทางเดียวกัน โดยกล่าวว่า “สวนผึ่งเป็นป่าเบญจพรรณ มีผักหวาน ผักกูดแต่ลดลงไป ส่วนมากมาจากการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศมากที่สุด คือ การขุดลอกแม่น้ำลำภาชี ชาวบ้านจะหากินอยู่กับลำภาชีแต่ตอนนี้ต้องซื้อผักสารเคมีกิน”

(2) การขายที่ให้แก่นายทุนหรือผู้ประกอบการที่สกัดากอากาศ ซึ่งมีการปรับสภาพพื้นที่ให้เป็นไปตามรูปแบบการใช้ประโยชน์ของตนเองซึ่งอาจทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชพรรณเหล่านั้นได้ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “การมีรีสอร์ทกระทบต่อระบบนิเวศ เพราะการมีรีสอร์ทอาจต้องมีการบุกรุกป่า และแหล่งหาของป่าของชาวบ้านก็หายไป ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปหาได้ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้านหาของป่าไม่ได้”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อจำนวนพืชพรรณเฉพาะถิ่นของอำเภอสวนผึ่ง ทำให้พืชพรรณเฉพาะถิ่นลดจำนวนลง จากการปรับสภาพพื้นที่เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ซึ่งอาจทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยของพืชพรรณเฉพาะถิ่นถูกทำลายลงไป แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจไม่รุนแรงเท่าโครงการพัฒนาของภาครัฐ เพราะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวในส่วนใหญ่ จะใช้ประโยชน์ที่ถูกแผ้วถางไว้แล้วจากการทำการเกษตรหรือที่อยู่อาศัยของประชาชน การปรับสภาพพื้นที่นั้นทำในพื้นที่เดิมแต่อาจจะมีบ้างแห่งที่ขยายออกไปนอกเหนือจากพื้นที่ที่ถูกแผ้วถางไว้แล้ว แต่โครงการพัฒนาของภาครัฐส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของพืชพรรณเฉพาะถิ่น โดยเฉพาะผักกูด เนื่องจากการขุดลอกลำห้วยเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมภายในพื้นที่

2) สัตว์เฉพาะถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นพบว่า ในอดีตพื้นที่อำเภอสวนผึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก สัตว์เฉพาะถิ่นของอำเภอสวนผึ่งที่สามารถพบเห็นได้จะมีจำพวก เก้ง กวาง เลียงผา หมูป่าไก่อ่า แต่เนื่องจากในอดีตพื้นที่อำเภอสวนผึ่งมีการทำสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานเผาถ่านทำให้พื้นที่ป่าไม้ในอำเภอสวนผึ่งลดจำนวนลง แหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่าลดจำนวนตามลงไปด้วย สัตว์ป่าในพื้นที่เริ่มหนีเข้าไปอยู่ในป่าลึกเพื่อหาอาหารและแหล่งที่อยู่อาศัยใหม่และนอกจากการทำ

สัมปทานแล้วยังมีการลักลอบล่าสัตว์ทำให้สัตว์ป่าในพื้นที่ลดจำนวนลงไป โดยปัจจุบันยังสามารถพบเห็นสัตว์ป่าได้บ้างแต่น้อยลงจากในอดีตมาก พื้นที่ที่พบเห็นสัตว์ป่าได้นั้นจะอยู่ในบริเวณที่ยังไม่มีการพัฒนาเป็นเมือง หรือมีคนเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ไม่มากนัก โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “ปัจจุบันยังมี เก้ง ไก่ หมู ให้เห็นบ้าง ก็มีจำนวนลดลง” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (ประชาชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “เมื่อก่อนมีเก้ง มี เลียงผา แต่ตอนนี้ลดลง”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อการลดจำนวนลงของสัตว์ในพื้นที่โดยอ้อม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวทำให้ประชาชนเข้ามาในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมาก พื้นที่มีการพัฒนาขึ้น สัตว์จึงหนีเข้าป่าลึกไป แต่สาเหตุหลักที่ทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงอาจเกิดจากการลักลอบล่าสัตว์ป่า รวมถึงการทำสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานเผาถ่าน ซึ่งอาจจะทำลายที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่า

4.3.2.4 ทรัพยากรชีวภาพในน้ำ

จากการสัมภาษณ์ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นพบว่า อำเภอสวนผึ้งมีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำลำภาชี และลำน้ำท่าเคย ในอดีตแหล่งน้ำมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ ประชาชนสามารถจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำเพื่อเป็นอาหารได้ตลอดทั้งปี แต่ปัจจุบันมีสถานประกอบการที่พัดตากลากหลายแห่งที่ตั้งอยู่ ใกล้บริเวณแหล่งน้ำธรรมชาติ มีการกั้นรั้วหรือกั้นเขตภายในพื้นที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถเข้าไปจับสัตว์น้ำบริเวณนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ หากสถานประกอบการที่พัดตากลากมีระบบการจัดการของเสียหรือสิ่งปฏิกูลที่ไม่ได้มาตรฐาน อาจมีการปนเปื้อนของของเสียจากสถานประกอบการที่พัดตากลากลงสู่แหล่งน้ำได้ แต่อย่างไรก็ตาม แม่น้ำลำภาชีนั้นเป็นแหล่งน้ำเปิดมีการไหลของน้ำตลอดเวลาประกอบกับสถานประกอบการที่พัดตากลากไม่มีขนาดใหญ่ปริมาณของน้ำทิ้งจึงมีไม่มาก หากของเสียที่ลงสู่แหล่งน้ำไม่อันตราย หรือมีสารตกค้างที่เป็นอันตรายธรรมชาติจะสามารถบำบัดตัวเองได้

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวขึ้นในอนาคตอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพในน้ำได้หากขาดการจัดการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทิ้งของเสียหรือสิ่งปฏิกูลของสถานประกอบการที่พัดตากลากได้

4.3.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

การศึกษาคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย การใช้ที่ดิน น้ำและการใช้น้ำ ระบบสาธารณสุขโลก และคมนาคม

4.3.3.1 การใช้ที่ดิน

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย ลักษณะการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ลักษณะการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการใช้ที่ดินของอำเภอสวนผึ้งส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตรกรรม การปลูกมันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด ปลูกผัก และปลูกยางพารา รองลงมาคือ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย จากการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ให้ความเห็นไปในทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องลักษณะการใช้ที่ดินของอำเภอสวนผึ้งว่า ลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งส่วนใหญ่ยังถูกใช้ทางด้านเกษตรกรรมไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชแบบผสมผสานหรือการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (ประชาชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “คนในอำเภอสวนผึ้งก็ยังทำการเกษตรส่วนใหญ่และการทำการเกษตรในบางพื้นที่ก็ไม่คุ้มกันจึงขายการขายที่นั่นก็เป็นการเปลี่ยนมือของนายทุน” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวเสริมว่า “ส่วนมากคนที่ทำการเกษตรก็ยังทำอาชีพเดิมอยู่แต่การผลิตก็จะลดลง เพราะ แรงงานลดลง คนที่ทำการเกษตรก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์อะไรจากรีสอร์ท ส่วนใหญ่ส่งตลาด มีเพียงแรงงานที่ไม่มีที่ทำกินเข้าไปทำงานในรีสอร์ท”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ส่งผลกระทบต่อลักษณะการใช้ที่ดินของประชาชนในพื้นที่ เพราะ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ขนาดเล็กเป็นพื้นที่ที่มีการทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว การปรับสภาพพื้นที่เป็นเพียงการปรับหน้าดิน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามที่ต้องการ และลักษณะการใช้ที่ดินของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรอยู่

2) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และ ธารักษ์พื้นที่ราชบุรี ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง การใช้ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่การเกษตรไปเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศ โดยผู้ให้สัมภาษณ์

คนที่ 1 (ประชาชนคนที่ 1, 2556) ให้ความเห็นว่า “การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้น เปลี่ยนแต่เดิมเป็นป่าแต่ตอนนี้ราบเรียบไปหมดแล้วจากการทำการเกษตรของประชาชน แต่พอมีร์ สอรัทก็มีการขายที่ดิน” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนไป เดิมทีทำการเกษตรแต่ปัจจุบันเป็นรีสอร์ทมากขึ้น มีการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลักไม่ใช่เพื่อการเป็นอยู่หรือการค้าขาย การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นหลัก” ในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) ให้ความเห็นในประเด็นนี้คล้ายกันว่า

การใช้ประโยชน์ที่ดินเมื่อก่อนชาวบ้านใช้ทำการเกษตร ปัจจุบันมีรีสอร์ทเพิ่มขึ้น มากเมื่อก่อนมีการทำเหมืองแร่พอหมดสัมปทานชาวบ้านก็เข้าไปจับจองพื้นที่เพื่อ ทำมาหากินทางการเกษตร พอมีคนรู้จักสวนผึ้งมากขึ้นนายทุนก็เริ่มเข้ามาซื้อที่ดิน และชาวบ้านก็เริ่มขาย

แต่ขณะเดียวกันมีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนให้ความเห็นขัดแย้งกันใน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ส่วนใหญ่เกิดจากการที่นายทุน นำที่ดินไปใช้ในการปลูกยางพารา สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 (ผู้นำชุมชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนไปเยอะส่วนใหญ่เป็นเรื่องนายทุนเข้ามาปลูกยางพาราเป็นปัญหาใหญ่”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นสถานประกอบการที่ พักตากอากาศ จากการซื้อสิทธิจากประชาชนด้วยความเต็มใจ และการสร้างสถานประกอบการที่ พักตากอากาศอยู่ในขอบเขตของตนเองไม่มีการบุกรุกพื้นที่ของประชาชนแต่อย่างใด

4.3.3.2 น้ำและการใช้น้ำ

จากการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องน้ำและการใช้น้ำในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย ปริมาณน้ำ และการใช้น้ำ

1) ปริมาณน้ำ

จากการศึกษา พบว่า อำเภอสวนผึ้งมีแหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำลำภาชี แม่น้ำท่าเคย และอ่างเก็บน้ำจุกป่าหวาย โดยเฉพาะแม่น้ำลำภาชี เป็นแม่น้ำสายหลักที่ใช้สำหรับการ

ดำรงชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ ในฤดูฝนและฤดูหนาวนั้นปริมาณน้ำจะมีน้ำเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แต่ในช่วงฤดูแล้งบางพื้นที่จะขาดแคลนน้ำ โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ ที่อยู่ท้ายน้ำหรือพื้นที่ที่อยู่บนที่สูง จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พิกตากอากาศ พบว่า ปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้งนั้นแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

(1) การขาดแคลนน้ำ เนื่องจาก ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นและอยู่ในพื้นที่ท้ายน้ำ เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งมาตั้งแต่อดีต สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (ประชาชนคนที่ 3, 2556) ให้ความเห็นว่า “ชาวบ้านใช้น้ำจากน้ำตก ขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง ซึ่งเป็นมาตั้งแต่อดีตเพราะ ไม่มีระบบชลประทานมีประปาหมู่บ้านต่อจากน้ำตกหรือเขื่อน” และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 (ผู้นำชุมชนคนที่ 2, 2556) กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า “ปัญหาน้ำประปา ขาดแคลนมีมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากน้ำประปาทำจากน้ำผิวดินไม่ได้ทำจากแม่น้ำลำภาชี จึงแห้งใน หน้าแล้ง”

(2) การขาดแคลนน้ำจากการเพิ่มขึ้นของประชาชนและสถานประกอบการ ที่พิกตากอากาศในพื้นที่ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า “น้ำในพื้นที่มีไม่เพียงพอมาตั้งแต่ในอดีต จากการใช้น้ำด้านการเกษตร อุปโภคบริโภคใช้น้ำมาก เพราะ มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงการเพิ่มขึ้นของรีสอร์ท” และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 19 (ผู้ประกอบการที่พิกตากอากาศคนที่ 4, 2556) ยอมรับว่าการใช้น้ำจากสถานประกอบการที่พิกตากอากาศของตุนั้น ส่งผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนบ้าง โดยกล่าวว่า

รีสอร์ทมีการสร้างฝายชะลอน้ำไว้เพื่อไม่ให้น้ำไหลแรง และกักเก็บน้ำไว้ใช้ หน้าแล้ง การใช้น้ำของรีสอร์ทส่งผลกระทบต่อชุมชนไม่มาก เพราะ น้ำที่ต่อเข้ามาเป็นสายเล็กใช้ทำชาวบ้าน แหล่งน้ำใช้ที่สำคัญ คือ น้ำตก ส่วนใหญ่ใช้น้ำตก น้ำบาดาลไม่มี

แต่ขณะเดียวกันมีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านให้ความเห็นขัดแย้งกัน โดย ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “ปัญหาน้ำขาดแคลนไม่ค่อยมี เพราะตำบล ตะนาวศรีมีแม่น้ำภาชีเป็นแหล่งต้นน้ำ” สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พิกตากอากาศคนที่ 7, 2556) ได้ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า “จริง ๆ อำเภอสวนผึ้ง มีแม่น้ำลำภาชีเป็นสายหลักถ้าพูดถึงแล้วปริมาณน้ำในแม่น้ำลำภาชีมีมาก”

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ ทำให้ปริมาณน้ำในพื้นที่ลดลง เพราะสถานประกอบการที่พักตากอากาศใช้น้ำแหล่งเดียวกับชุมชนและเป็นผลทำให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้นมีมาตั้งแต่อดีตแล้วก็ตาม

2) การใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง การใช้น้ำในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งส่วนใหญ่ที่อยู่ใกล้แหล่งต้นน้ำลำธาร จะใช้น้ำจากแม่น้ำและน้ำตกเป็นหลัก ส่วนในพื้นที่ที่ไม่มีแม่น้ำไหลผ่านก็จะใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ทางท้องถิ่นหรือชุมชนสร้างขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า

ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นเป็นประปาหมู่บ้านคุณภาพน้ำไม่แตกต่างจากอดีต แต่การใช้น้ำปัจจุบันไม่เพียงพอเพราะมีประชากรเพิ่มขึ้น จากประชาชนในพื้นที่และข้างนอก ที่ฝากชาวบ้านใช้น้ำจากน้ำตกซึ่งใช้น้ำแหล่งเดียวกับรีสอร์ท แต่ก็เกิดความไม่พอใช้ในช่วงฤดูแล้งเช่นกัน

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า สถานประกอบการที่พักตากอากาศของตนเองใช้น้ำจากแม่น้ำลำภาชี ซึ่งเป็นแหล่งน้ำแหล่งเดียวกับที่ชุมชนใช้

ส่วนตัวใช้น้ำลำธารลดน้ำตื้นไม่ น้ำอุปโภคบริโภคใช้บาดาล ถ้าพูดถึงแล้วปริมาณน้ำในแม่น้ำลำภาชีมีมาก ปริมาณน้ำที่รีสอร์ทใช้คิดว่าไม่สะท้อนแก่ชุมชน จากประสบการณ์การเจาะน้ำบาดาลไม่ลึกก็พบน้ำบาดาล ซึ่งคิดว่าสวนผึ้งมีน้ำสมบูรณ์มาก

ผลจากการศึกษสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการใช้งานน้ำของประชาชนในอำเภอสวนผึ้ง เพราะสถานประกอบการที่พักตากอากาศส่วนใหญ่ใช้น้ำแหล่งเดียวกับชุมชน และบางพื้นที่มีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้

ในสถานประกอบการที่พัดตากอากาศของตน ทำให้ปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่ท้ายน้ำน้อยลง และเมื่อถึงฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำลดลงทำให้น้ำไม่สามารถไหลลงสู่ท้ายน้ำได้ น้ำใช้สำหรับประชาชนในพื้นที่ลดลงและไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งขณะนี้ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาดูแลปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ

4.3.3.3 ระบบสาธารณูปโภค

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย ปริมาณไฟฟ้า และน้ำประปา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ปริมาณไฟฟ้า

จากการศึกษาพบว่า อำเภอสวนผึ้งมีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้านแต่ยังมีบางหลังคาเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พัดตากอากาศ ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง การให้บริการไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้นครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่อาจมีปัญหาไฟฟาดกหรือดับบ้าง โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (ประชาชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “มีปัญหาไฟฟาดกหรือดับบ้าง โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (ประชาชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “มีปัญหาไฟฟาดกหรือดับบ้าง ถ้าดับก็จะดับพร้อมกัน รีสอร์ทใหญ่ก็จะมีหม้อแปลงของตนเอง จะใช้มากในช่วงหน้าหนาวลูกค้าเยอะ เมื่อดับก็จะแจ้งการไฟฟ้าโดยตรงให้เข้ามาแก้ไข” สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “มีปัญหาไฟฟ้าไม่ใช้พอแต่ปัจจุบันก็มีการขยายเขต ไฟฟ้าครอบคลุมทั้งหมด แต่ก็เกิดปัญหาไฟดับอยู่บ้างจากอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ รีสอร์ทจะมีหม้อแปลงไฟฟ้าภายในรีสอร์ท” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) กล่าวสนับสนุนกันโดยกล่าวว่า

ปัญหาไฟฟ้าไม่พอใช้นั้นก็ยังมีบางจุด ซึ่ง ตำบลสวนผึ้งมีพื้นที่ 266,250 ไร่ เป็นพื้นที่ต่างกัน การขยายไฟฟ้าและประปายังไม่ทั่วถึง เพราะ ชุมชนมีการขยายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมถึงการเพิ่มขึ้นของรีสอร์ท แต่รีสอร์ทจะมีขอการขยายเขตไฟฟ้าของตนเอง และตอนนี้กำลังมีการขยายกำลังการผลิตของไฟฟ้าเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของรีสอร์ท เนื่องจากกำลังส่งไม่เพียงพอ เริ่มมีปัญหาดกและดับ

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งว่าผู้ประกอบการที่พัดตากอากาศมีการติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าภายในสถานประกอบการที่พัดตากอากาศเพื่อป้องกันการแย่งใช้ไฟฟ้าจากชุมชน สอดคล้องกับคำกล่าวของ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พื้ดตากอากาศ คนที่ 7, 2556) กล่าวว่า “รีสอร์ทขนาดใหญ่จะตั้งหมอบแปลงสวนตัว ไม่ถึงไฟแก่พื้นที่แต่ก็มื้ผลกระทบบางในช่วงเทศกาล ช่วงเวลาปกติไม่กระทบ ในช่วงปีใหม่ก็มื้ผลกระทบบ้าง”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อปริมาณการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง แต่ผู้ประกอบการที่พื้ดตากอากาศเองได้มีการติดตั้งหมอบแปลงไฟฟ้าในสถานประกอบการที่พื้ดตากอากาศ แต่ในช่วงเทศกาลมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากกว่าปกติ มีความต้องการใช้ไฟฟ้ามากขึ้นอาจส่งผลกระทบแก่การใช้ไฟฟ้าของประชาชนบ้างแต่ก็เป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ปัญหาไฟฟ้าดับหรือตกภายในพื้นที่ก็เป็นมาตั้งแต่อดีต ซึ่งตอนนี้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้มีการขยายเขตไฟฟ้าและกำลังการผลิตไฟฟ้าเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2) น้ำประปา

จากการศึกษาพบว่า น้ำประปาที่นำมาใช้ในพื้นที้อเภอสวนผึ้งนั้น มาจากหลายแหล่งได้แก่ แหล่งน้ำธรรมชาติ บ่อน้ำตื้น และประปาหมู่บ้านที่ทางหมู่บ้านสร้างขึ้น แต่ในฤดูแล้งจะมีปัญหาขาดแคลนประปา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พื้ดตากอากาศให้ความเห็นไปทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาของประชาชนในพื้นที่ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 สาเหตุดังนี้

(1) ขาดน้ำที่นำมาผลิตน้ำประปา เนื่องจากนำน้ำจากบ่อน้ำตื้นที่ทางท้องถิ่นสร้างขึ้นมาผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำที่กักเก็บในบ่อน้ำตื้นนั้นจะมาจากน้ำฝน หากปีไหนมีฝนตกน้อยน้ำที่กักเก็บได้จะมีปริมาณน้อยทำให้ไม่เพียงพอต่อการผลิตน้ำประปา สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 (ผู้นำชุมชนคนที่ 2, 2556) ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า “ปัญหา น้ำประปาขาดแคลนมีมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากน้ำประปาทำจากน้ำผิวดินไม่ได้ทำจากแม่น้ำลำภาชี จึงแห้งในหน้าแล้ง” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) ได้กล่าวเสริมกันว่า “ตำบลตะนาวศรีไม่มีขาดแคลนน้ำเพราะลำภาชีน้ำเยอะและ ปัญหา น้ำประปาขาดแคลนมีบ้างใน ต.สวนผึ้ง ซึ่งมาจากปริมาณฝน”

(2) การเพิ่มขึ้นของประชาชนและสถานประกอบการที่พื้ดตากอากาศทำให้น้ำประปาผลิตไม่ทันเนื่องจากสถานประกอบการที่พื้ดตากอากาศใช้น้ำประปาแหล่งเดียวกับชุมชน สอดคล้องกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “น้ำใช้จากบ่อน้ำตื้นเป็นประปาหมู่บ้าน การใช้น้ำปัจจุบันไม่เพียงพอ เพราะ มีประชากรเพิ่มขึ้น จากประชาชนในพื้นที่และข้างนอกไม่พอใช้จากที่อื่น ที่ผาปกชาวบ้านใช้น้ำจากน้ำตกซึ่งใช้น้ำแหล่งเดียวกับรีสอร์ทก็เกิดความใช้ไม่พอ” ในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่าเพิ่มเติมว่า

“มีปัญหาเรื่องน้ำประปาผลิตไม่ทันเพราะรีสอร์ท และประชาชนเพิ่มมากขึ้น” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 19 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 4, 2556) ยอมรับว่า “การใช้น้ำของรีสอร์ท ส่งผลกระทบต่อชุมชนแต่ไม่มาก เพราะน้ำที่ต่อเข้ามาเป็นสายเล็กใช้ทำชาวบ้าน”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำประปาของชุมชน เพราะ สถานประกอบการที่พักตากอากาศใช้น้ำประปาจากแหล่งเดียวกับชุมชน ถึงแม้ว่าการใช้น้ำประปาของชุมชนจะขาดแคลนตั้งแต่อดีตแล้วก็ตาม แต่เมื่อมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศเพิ่มขึ้น การขาดแคลนน้ำของชุมชนจึงเพิ่มมากขึ้นตามมา เนื่องจากมีความต้องการใช้น้ำประปาเพิ่มขึ้น

3) การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล

จากการศึกษา พบว่าในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ยังไม่มีการจัดการขยะอย่างเป็นทางการ ยังใช้วิธีการเผาและฝังกลบในการกำจัดขยะโดยไม่มีการคัดแยกขยะ การจัดการขยะในพื้นที่ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ภาคประชาชน 2) สถานประกอบการที่พักตากอากาศ 3) นักท่องเที่ยว และ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประชาชน จากการศึกษพบว่า ประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเอง การกำจัดขยะของประชาชนในพื้นที่ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1 กำจัดด้วยการเผาด้วยตนเอง 2 ให้ท้องถิ่นเข้ามาจัดเก็บโดยจ่ายค่าจัดเก็บให้ท้องถิ่นเป็นรายเดือน โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (ประชาชนคนที่ 5, 2556) กล่าวว่า “ขยะนั้นจะมีรถของเทศบาลมาเก็บ” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 (ผู้นำชุมชนคนที่ 5, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “ขยะอบต.ก็จะดูแล เทศบาลจะมีรถขยะและเตาเผาของตนเอง”

(2) สถานประกอบการที่พักตากอากาศ พบว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการแยกขยะในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ไม่มีการแยกถังขยะของตามชนิดของขยะ แต่อย่างไรก็ตาม ทางสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก็ยังมีการคัดแยกขยะจากพนักงาน เช่น ขวดน้ำพลาสติก เพื่อนำไปขายและนำเงินมาแบ่งกัน เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองอีกทางหนึ่ง การกำจัดขยะของสถานประกอบการที่พักตากอากาศที่อยู่ในเขตเทศบาลจะให้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดเก็บ ส่วนสถานประกอบการที่พักตากอากาศที่อยู่นอกเขตเทศบาลจะกำจัดขยะด้วยตนเอง เช่น การเผาหรือฝังกลบตามลักษณะของขยะ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 19 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 4, 2556) ให้ความเห็นว่า “ปัญหาขยะมีบ้าง เช่น นักท่องเที่ยวยังไม่ทิ้งขยะ จัดการขยะโดยท้องถิ่นจะมีรถมาเก็บ น้ำทิ้งห้องน้ำมีบ่อพักน้ำให้ซึมลงไป มีการกรองของเสียออกก่อน ส่วนสิ่งปฏิกูลจากห้องน้ำอาศัย

การดูซึม เพราะขุดบ่อลงดินไปให้ลึก” เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 21 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 6, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า

มีปัญหาเรื่องขยะ การจัดเก็บขยะ บางพื้นที่หน่วยงานของรัฐเข้าไม่ถึง มีนโยบายให้พนักงานแยกขยะเพื่อนำไปขายบ้างรีสอร์ทมีการจัดการขยะเองด้วยการเผาและฝังกลบ เพราะมีบ่อขยะที่บ้านห้วยแห้ง การมีรีสอร์ททำให้ของเสียเพิ่มขึ้น ปัญหาที่เจอตอนนี้ คือ ขยะ ส่วนของเสียจากสุขา อบต.จะมาดูให้

(3) นักท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหาขยะในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้น หากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งทิ้งขยะอย่างไม่เป็นระเบียบ จะส่งผลกระทบต่อปริมาณขยะในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งได้ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 17 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเรื่องขยะจากนักท่องเที่ยวที่ยังทิ้งไม่เป็นระเบียบ เช่น จากรถทัวร์นำเที่ยวที่ เมื่อจะกลับก็นำขยะที่ได้จากนักท่องเที่ยวใส่ถุงดำ แล้ววางทิ้งส่งไว้ข้างทาง”

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง พบว่า ยังไม่มีการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับ การจัดการขยะในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การคัดแยกขยะก่อนกำจัด หรือการจัดตั้งถังขยะที่มีการแยกตามชนิดของขยะภายในพื้นที่ของตนเอง แต่ก็มีบางท้องถิ่น เช่น ตำบลสวนผึ้ง ได้เริ่มมีการจัดทำโครงการแยกขยะภายในพื้นที่ของตนเอง โดยจะเริ่มจากการแยกขยะจากในโรงเรียนเพื่อนำร่องก่อน สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรถบริการเก็บขยะ ซึ่งมี หลุมฝังกลบร่วมกับเทศบาล แต่ยังไม่มีการคัดแยก ทางรีสอร์ทมีการคัดแยกขยะจากพนักงานภายในรีสอร์ทอยู่บ้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ คือ ปัญหาขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยเริ่มมากขึ้น หากไม่มีการคัดแยกขยะในอนาคตอาจเกิดปัญหา ซึ่งตอนนี้เริ่มมีการสร้างธนาคารขยะภายในโรงเรียน ประชาชนเริ่มตื่นตัวแก้ปัญหาเหล่านี้มากขึ้น

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ถึงแม้ว่าทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีเตาเผาขยะและหลุมฝังกลบขยะแต่ก็ไม่เพียงพอ ต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น

และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะถือเป็นผลกระทบที่รุนแรงต่อพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่อำเภอสวนผึ้งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ประกอบกับการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว หากพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเกิดปัญหาขยะ ทำให้สภาพแวดล้อมในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งไม่สวยงาม การท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งอาจชะงักงัน

4.3.3.4 การคมนาคม

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การคมนาคมในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบไปด้วย สภาพพื้นผิวถนนและสภาพการจราจร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สภาพพื้นผิวถนน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องสภาพพื้นผิวถนนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งว่า สภาพพื้นผิวถนนในพื้นที่มีการพัฒนาให้มีสภาพดีขึ้นจากในอดีตมาก เนื่องจากอดีตสภาพพื้นผิวถนนอำเภอสวนผึ้งเป็นลูกรัง แต่ปัจจุบันมีการปรับปรุงสภาพพื้นผิวถนนให้ดีขึ้น เป็นถนนลาดยางและมีการขยายช่องจราจรเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถเดินทางสะดวกสบายขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (ประชาชนคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “อดีตถนนเป็นลูกรัง ปัจจุบันมีการพัฒนาให้ดีขึ้นจากการขยายทางเส้นเดิมให้ดีขึ้น ถ้าตัดใหม่ก็เป็นเพียงการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “ถนนเริ่มมีสภาพดีขึ้นตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนาในปีพ.ศ. 2526-2527 ซึ่งเป็นขยายจากถนนเดิมให้กว้างขึ้น ไม่มีการตัดเส้นใหม่ ขยายเพราะมีรถมากขึ้น” และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) กล่าวเสริมว่า “ปัจจุบันถนนสะดวกสบายมากขึ้น เป็นผลจากการพัฒนาต่อเนื่องอยู่แล้ว เมื่อก่อนเป็นลูกรัง ประมาณ 5 ปีเริ่มเปลี่ยนมาเป็นลาดยาง”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นผิวถนน เพราะ รถที่เข้ามาเที่ยวในอำเภอสวนผึ้ง เป็นรถยนต์ส่วนบุคคลมีน้ำหนักไม่มากเท่ารถบรรทุก ส่วนสภาพพื้นผิวถนนปัจจุบันมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นจากอดีตโดยมีการขยายถนนเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการจราจรที่เพิ่มขึ้น เพื่อความสะดวกสบายต่อผู้ใช้เส้นทางและประชาชนในพื้นที่ ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นได้ออกมาช่วยกันอำนวยความสะดวกแก่การจราจรในช่วงเทศกาล เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้เส้นทางและประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้านให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการระบายรถออกจากถนนสายหลัก

2) สภาพการจราจร

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่อง สภาพการจราจรในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งว่าสภาพการจราจรในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งในวันธรรมดามีปริมาณรถไม่หนาแน่นแต่ในช่วงวันหยุดและเทศกาล ปริมาณรถที่เข้ามาในพื้นที่จะมีเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาการจราจรติดขัดบ้าง แต่เป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ และส่วนใหญ่จะเกิดปัญหาที่ถนนสายหลัก ถนนในหมู่บ้านสามารถใช้งานได้ตามปกติ แต่ปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในพื้นที่ช่วงเทศกาลหรือวันหยุดนั้นส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

(1) ความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนในพื้นที่ จากการเดินทางเนื่องจาก การที่ในพื้นที่มีสภาพการจราจรที่หนาแน่นมีปริมาณรถที่เข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น อาจทำให้เกิด ความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่เพิ่มขึ้นด้วย เช่นกัน โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “การจราจรวันธรรมดาไม่เป็นไรแต่วันหยุดรถติดโดยเฉพาะช่วงปีใหม่ม การจราจรส่งผลกระทบต่อประชาชนในการสร้างถนน มีอุบัติเหตุบ่อยขึ้นประชาชนบ่นเรื่องข้ามถนน” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) กล่าวคล้ายกันว่า “ช่วงเทศกาลมี ปัญหารถติด มีการ การจราจรส่งผลกระทบต่อชาวบ้านเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและการใช้เวลามากขึ้น”

(2) การใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากเดิมสภาพ การจราจรในพื้นที่ไม่หนาแน่นประชาชนสามารถเดินทางไปยังพื้นที่ต่างได้อย่างสะดวกสบาย แต่เมื่อมี ปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นการเดินทางของประชาชนในพื้นที่อาจต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น หรือบางคนไม่กล้าข้ามถนนเพราะ กลัวโดนรถชนทำให้การใช้ชีวิตของประชาชนในช่วงเทศกาลถูกจำกัด สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “ในช่วงเทศกาล จะเกิดปัญหารถติด ทำให้ชาวบ้านข้ามถนนยากการใช้ชีวิตประจำวันกำหนดเวลายาก” เช่นเดียวกับ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “เมื่อ 1-2ปีนี้มีปัญหารถติด เป็นระยะทาง ไกลแต่ก็มีการขยายถนนเพิ่มเพื่อรองรับ ซึ่งรถจะติดแต่ในเส้นหลักทำให้ประชาชนไม่กล้าข้ามถนน รถติดช่วงเทศกาลประชาชนจะไม่ออกนอกพื้นที่”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสภาพการจราจรในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ในช่วงเทศกาลหรือวันหยุด ยาว เกิดปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณถนนสายหลัก ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของ ประชาชนในพื้นที่ ในเรื่องของความปลอดภัย และเวลาในการเดินทางช่วงเทศกาล แต่ปัญหา รถติดในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้นเป็นแค่ช่วงเวลาสั้นๆ จึงไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อประชาชนใน พื้นที่

4.3.4 ด้านคุณภาพชีวิต

การศึกษาด้านคุณภาพชีวิตที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย เศรษฐกิจ/ สังคม บริการสาธารณสุข สุนทรียภาพ/ ทักษียภาพ และโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์

4.3.4.1 เศรษฐกิจ/ สังคม

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจ/ สังคม ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบไปด้วย อาชีพและรายได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) อาชีพ

จากการศึกษาพบว่า อาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม ทั้งจากการทำการเกษตร และการรับจ้างในภาคการเกษตร แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนจากการรับจ้างทางการเกษตร ไปเป็นการรับจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ การมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่ ถือเป็นการสร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้นในการประกอบอาชีพ และยังส่งผลถึงความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เนื่องจากไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง อาชีพและการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพที่มั่นคง ส่งผลถึงความสัมพันธ์อันดีของครอบครัว ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 (ผู้นำชุมชนคนที่ 1, 2556) ได้กล่าวว่า “คนในพื้นที่ที่ไม่มีงานทำหรือไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรและขาดทุนจากการเกษตรก็จะไปรับจ้างกับทางรีสอร์ท ไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ประชาชนจึงชอบให้มีรีสอร์ท อยากให้มีคนมาเที่ยว” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “เมื่อก่อนประชาชนจะรับจ้างทางการเกษตร แต่ตอนนี้รับจ้างในรีสอร์ท ใน ตำบลตะนาวศรี อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้าง โดยรวมชาวบ้านก็ชอบให้มีรีสอร์ท” ในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “เมื่อก่อนคนจะรับจ้างทางการเกษตรพอมีรีสอร์ทชาวบ้านก็หันมารับจ้างในรีสอร์ท และไม่ต้องไปรับจ้างนอกพื้นที่”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนให้ความเห็นเพิ่มเติมจากการมีอาชีพของประชาชนว่า การมีอาชีพของประชาชนนั้นส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีแก่คนในครอบครัว เพราะ ไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่มีเวลาอยู่ด้วยกันเพิ่มขึ้น โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

(ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวว่า “การมีรีสอร์ททำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น ไม่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ครอบครัวอบอุ่น ถ้าไม่มีรีสอร์ทต้องออกไปทำงานข้างนอก”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทางบวกต่ออาชีพของประชาชนในพื้นที่ โดยประชาชนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือผู้ที่เป็นลูกจ้างทางการเกษตรได้มีการเปลี่ยนอาชีพมาเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เป็นการเพิ่มอาชีพในพื้นที่ ทำให้มีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น เกิดความมั่นคงและความอบอุ่นภายในครอบครัว เพราะ ไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่วนประชาชนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรมาขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้เช่นกัน แต่นั่นก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยรวมประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอสวนผึ้งยังคงประกอบอาชีพการเกษตรอยู่มากที่สุด

2) รายได้

จากการศึกษาพบว่า รายได้หลักของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมาจากการทำการเกษตร และการรับจ้างทางการเกษตร แต่เมื่อมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนที่เคยรับจ้างทางการเกษตร เปลี่ยนไปรับจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพราะ มีงานประจำให้ทำมีรายได้ที่มั่นคงและงานไม่หนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชนจากการมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (ประชาชนคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “การมีรีสอร์ทดี เพราะ ทำให้มีรายได้ทุกครอบครัว รีสอร์ททำให้รายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น รีสอร์ทสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน เด็กมีงานทำในช่วงวันหยุด คนในพื้นที่ไม่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ได้อยู่กับครอบครัว” ซึ่งในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น เพราะ รีสอร์ทที่มีงานประจำให้ทำ การรับจ้างทางการเกษตรไม่มีงานประจำให้ทำ” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 18 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า “การมีรีสอร์ทที่มีส่วนทำให้รายได้เพิ่ม แต่ก็เฉพาะคนที่มาทำงานในรีสอร์ท ส่วนคนที่ไม่ได้มาทำงานในรีสอร์ท ก็อาจจะค้าขาย การมีรีสอร์ททำให้การค้าขายดีขึ้น” เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำชุมชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “เมื่อมีธุรกิจท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นประชาชนในพื้นที่ ได้รับประโยชน์ สร้างงาน รายได้เพิ่มขึ้นและ สามารถจำหน่ายพืชผลทางการเกษตรให้แก่นักท่องเที่ยวได้บางส่วน”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อรายของประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้

เพิ่มขึ้น จากการรับจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ประชาชนมีรายได้ประจำวัน และมีรายได้จากการนำผลผลิตทางการเกษตรออกมาขายให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่

4.3.4.2 บริการสาธารณสุข

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีโรงพยาบาลประจำอำเภอเพียง 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลสวนผึ้งและมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 9 แห่ง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี, 2555) ซึ่งตั้งกระจายอยู่ในแต่ละตำบล จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ เกี่ยวกับเรื่อง การให้บริการสาธารณสุข สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) ความเพียงพอของการให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง พบว่า อำเภอสวนผึ้งมีสถานพยาบาลเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และมีการปรับปรุงสถานพยาบาลให้มีสภาพดีขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (ประชาชนคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “สถานพยาบาลในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีเพียงพอ มีการปรับปรุงสภาพสถานพยาบาลให้ดีขึ้น แต่บุคลากรยังมีไม่เพียงพอ การเดินทางไปสถานพยาบาลมีความสะดวกสบายมากขึ้น เพราะถนนดีขึ้น”

(2) ความสามารถในการเข้าถึงการให้บริการของสถานบริการสาธารณสุข อำเภอสวนผึ้ง พบว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลได้อย่างสะดวกสบาย แต่ขณะเดียวกันก็มีบางพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลสถานพยาบาลต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (ประชาชนคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “ในพื้นที่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 ที่ มีเพียงพอต่อความต้องการเดินทางสะดวก มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรถบริการทางการแพทย์อำนวยความสะดวกให้” ส่วนในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า “อำเภอสวนผึ้งมีสถานพยาบาลเพียงพอต่อความต้องการ แต่อยู่ห่างไกลแต่ก็มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บุคลากรไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่มีน้อย เจ็บป่วยเล็กน้อยใช้ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล”

(3) บุคลากรในการให้บริการของสาธารณสุขในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง พบว่า พื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้นยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) ให้สัมภาษณ์ว่า “อำเภอสวนผึ้งมีโรงพยาบาลสวนผึ้งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอที่คอยให้บริการแก่ประชาชน แต่ยังคงขาดหมอที่มีความเชี่ยวชาญในการรักษา มีเพียงหมอที่มาฝึกหัดพอเสร็จการฝึกหัดเสร็จก็ย้ายออกไป แต่การเข้าถึงสถานพยาบาลง่ายขึ้น”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการสาธารณสุข เพราะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวทำให้การจราจรในพื้นที่มีเพิ่มมากขึ้น อาจทำให้ในพื้นที่เกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น ประชาชนในพื้นที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับอุบัติเหตุจากการจราจรที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ มีผู้ที่ต้องเข้ารับการรักษาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสถานบริการในพื้นที่ประสบกับปัญหาในเรื่อง การขาดบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีเพียงแพทย์ฝึกหัด ส่วนการใช้บริการของสถานบริการสาธารณสุขอำเภอสวนผึ้งนั้นมีเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและสามารถเข้าถึงได้สะดวกสบายขึ้น ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ โดยมีการจัดตั้งสาธารณสุขอำเภอ ซึ่งอาจจะมีแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น และทั้งนี้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการให้บริการรถบริการทางการแพทย์เคลื่อนที่คอยรับส่งผู้ป่วยฉุกเฉิน

4.3.4.3 สุนทรียภาพ/ทัศนียภาพ

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง สุนทรียภาพ/ทัศนียภาพในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบไปด้วย พื้นที่อนุรักษ์ และแหล่งท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) พื้นที่อนุรักษ์

จากการศึกษาพบว่า อำเภอสวนผึ้งมีพื้นที่อนุรักษ์อยู่หลายแห่งเช่น สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าราชบุรี ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำสาภาชี และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำสาภาชี นอกจากนี้ ยังมี พื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง พื้นที่อนุรักษ์ของอำเภอสวนผึ้ง ไม่มีสถานประกอบการใดเข้าไปตั้งในพื้นที่พื้นที่อนุรักษ์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 20 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 5, 2556) กล่าวว่า “อำเภอสวนผึ้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากแต่บางพื้นที่ไม่ได้รับการพัฒนา เพราะ พัฒนยาก มีอุทยานธรรมชาติโครงการในพระราชดำริ ช่วยให้นักบ้านมีอาชีพมีรายได้ เช่น สวนป่าสิริกิติ์ มีงานเชรามิค มีฟาร์มเกษตรตัวอย่าง” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) ให้ความเห็นว่า

ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งแหล่งอนุรักษ์ก็คือ สวนสมเด็จพระเทพฯ เป็นแหล่งรวมประวัติศาสตร์ของอ.สวนผึ้งไว้ ความเป็นมาของคนพื้นที่ การมีรีสอร์ทจะ

ส่งเสริมให้คนที่เข้ามารู้จักแหล่งเหล่านี้ รีสอร์ทไม่สร้างผลกระทบต่อแหล่งเหล่านี้ เพราะแหล่งเหล่านี้เป็นเพียงการรวบรวมข้อมูลไปไว้ในนั้น เหมือนพิพิธภัณฑ์

ในขณะที่เดียวกันของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 (ชนารักษ์พื้นที่ราชบุรี, 2556) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า พื้นที่อนุรักษ์ไม่ได้รับผลกระทบจากการมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ โดยกล่าวว่า “รีสอร์ทอยู่ห่างกับพื้นที่อนุรักษ์เหมือนว่ารีสอร์ทอยู่ในเมืองไม่มีผลกระทบกับป่าหรือพื้นที่อนุรักษ์เพราะไม่ได้สร้างในป่าหรือพื้นที่อนุรักษ์”

แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านมีความเห็นขัดแย้งกันในเรื่องสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) กล่าวว่า

สวนสุขภาพในพื้นที่ยังไม่ค่อยมี อยากให้เป็นสวนนั่งเล่นพักผ่อนได้ การตั้งกลุ่มคนรักเขากระโจมนั้นเพื่อจะขึ้นไปพัฒนาและดูแลเส้นทางขึ้นเขา ทำหน้าที่ดูแลสัตว์ป่าอนุรักษ์ ดูแลไฟป่า รวมกับเจ้าหน้าที่กลุ่มนั้นจะเป็นคนในพื้นที่ตั้งขึ้นเพื่อดูแลรักษาพื้นที่ป่าเขากระโจม

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ เพราะไม่มีสถานประกอบการใดตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ แต่มีปัญหาเรื่อง การขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในบางพื้นที่

2) แหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอำเภอสวนผึ้งนั้นมีหลายแห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกเก้าโจน ธารน้ำร้อนบ่อคลึง แก่งส้มแมว น้ำตกบ่อหวิ เขากระโจม พิพิธภัณฑ์ไวทย จุฬชมวิห้วยคอกหมู บ่อน้ำพุร้อนโป่งกระทิง โป่งยุบ และจากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ว่าไม่ได้รับผลกระทบจากการมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (ประชาชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “สวนผึ้งมีแหล่งท่องเที่ยว คือ แก่งส้มแมว บ่อคลึง น้ำตกเก้าโจน ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่ได้รับผลกระทบจากการมีรีสอร์ท” สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวเสริมกันว่า “สวนผึ้งมีที่พักผ่อนคือ น้ำตก

บ่อหวี และสวนป่าสิริกิติ์ แหล่งพักผ่อนมีไม่มากแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ธรรมชาติคงอยู่ริสอร์ทไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ช่วงเทศกาลจะมีคนมาก”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพราะ ทำให้คนเข้าไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน

4.3.4.4 โบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า อำเภอสวนผึ้งไม่มีแหล่งโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์ มีเพียงพิพิธภัณฑสถานวิทยุ ที่มีลักษณะเป็นเรือนไทยประยุกต์ รวบรวมวัตถุโบราณในอดีต รถม้า รวมทั้งพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับของไทยชนิดต่างๆ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่อง แหล่งโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์ของอำเภอสวนผึ้งว่าในพื้นที่ไม่มีแหล่งโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) ให้ข้อมูลว่า “แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีเคยมีแต่ยังไม่มีการขุดค้นเข้ามาส่งเสริม เช่น หลักไม้ ถ้วยเก่า ปัจจุบันเป็นที่มิเจ้าของไปแล้ว” สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 (ชนารักษ์พื้นที่ราชบุรี, 2556) กล่าวเพิ่มเติมว่า

สวนผึ้งไม่มีแหล่งโบราณคดีที่สำคัญแหล่งประวัติศาสตร์จะอยู่ในเมือง สวนผึ้งจะเป็นพื้นที่ธรรมชาติ พื้นที่เกษตรลดลงบ้าง เปลี่ยนแล้ววัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์มีขอบเขตกำหนดอยู่แล้วซึ่งอยู่กับผู้เช่าว่าจะนำพื้นที่ไปใช้ประโยชน์อย่างไร การเปลี่ยนแปลงไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเพราะมีกติกากำหนดไว้

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งโบราณคดี/ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เพราะในพื้นที่ไม่มีแหล่งโบราณคดี/ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

จากการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่าผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้สึกห่วงกังวลมากที่สุดมี 3 ด้าน ดังนี้

1) ปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะในพื้นที่จากการที่มีประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

2) ปัญหาหาการขาดแคลนน้ำใช้จากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ซึ่งใช้น้ำแหล่งเดียวกับประชาชนในพื้นที่ที่ทั้งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำประปา

3) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้จากผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.4 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

4.4.1 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จากประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ออกเป็น 3 ส่วน คือ ภาครัฐ ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ และภาคประชาชน/ผู้นำชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1.1 ภาครัฐ

การกำหนดนโยบายของภาครัฐในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่พื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การกำหนดนโยบายของส่วนกลาง และการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) การกำหนดนโยบายของส่วนกลาง

การกำหนดนโยบายของส่วนกลางจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การนโยบายหรือกำหนดหลักเกณฑ์ หรือกฎระเบียบและข้อกำหนด 2) มาตรการควบคุมหรือบทลงโทษที่ชัดเจน ดังนี้

(1) ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ กฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนในการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ด้านต่างๆ ให้มีความครอบคลุม และเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่าง ส่วนท้องถิ่น ประชาชน และผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ เพื่อให้ส่วนท้องถิ่นนำหลักเกณฑ์ หรือ กฎระเบียบ/ ข้อบังคับเหล่านั้น ไปใช้เป็นแนวทางในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมในพื้นที่ พร้อมทั้งมีการตั้งหน่วยงานเข้ามาดูแลและควบคุมการทำงานของท้องถิ่น รวมถึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติที่ชัดเจนให้แก่ ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ เพื่อให้ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศเข้าใจตรงกันและ

นำไปปฏิบัติตาม สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) กล่าวว่า

ภาครัฐต้องควบคุมบ้าง ไม่ปล่อยอิสระซึ่งยังไม่ได้ทำ ควรมิกติกาในการควบคุมของภาครัฐว่าควรมีการใช้พื้นที่ลักษณะไหนบ้าง มีข้อกำหนดข้อห้ามตามมาน่าจะมีมาตรการชัดเจนจากภาครัฐ ผู้ประกอบการทำอะไร ผู้อยู่อาศัยทำอะไร ควรร่วมกันคิดอย่างต่อเนื่อง ไม่งั้นก็จะเกิดการหยุดชะงัก ปัญหาใหญ่ ๆ ก็จะไม่มีการกล้ามาข่ง ซึ่งการดูแลก็จะหละหลวมอาจเกิดความเสียหาย กติกาของพื้นที่ยังไม่ชัดเจน นายทุนต้องการพื้นที่จึงอาจเกิดการบุกรุกต้องมีหน่วยงานเข้ามาชี้แจงว่าตรงไหนใช้ประโยชน์ได้หรือไม่

(2) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือกฎระเบียบ/ ข้อกำหนด สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) ซึ่งกล่าวว่า “กฎหมายควรมีการบังคับใช้ที่เข้มงวดกว่านี้ ส่วนชาวบ้านก็ต้องช่วยกันดูแลป่าที่มีอยู่ กลุ่มเขากระโจมก็จะมีการปลูกป่าและช่วยดับไฟป่า” ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3, 2556) ให้ความเห็นว่า เกี่ยวกับการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับพื้นที่ ว่าต้องมีการควบคุมอย่างจริงจังและเข้มงวดจากภาครัฐ

ต้องมีการควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ เพื่อไม่เกิดผลกระทบ ริสอร์ทไม่ค่อยให้ความสนใจภาครัฐ ควรมีองค์กรเข้ามาควบคุมดูแลอย่างแท้จริง ให้เป็นมาตรฐาน ปัจจุบันมีแต่ยังไม่มีการดูแลอย่างเข้มงวด หากยังไม่หยุดก็ต้องใช้กฎหมายบังคับ แต่ในอนาคตข้างหน้าคงต้องหยุด

2) การกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีอำนาจในการควบคุมดูแลและสถานประกอบการในพื้นที่ตนเองว่า มีการรุกกล้าพื้นที่ป่าไม่หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบได้ เช่น การปล่อยน้ำทิ้ง การรุกกล้าพื้นที่สาธารณะสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 (ผู้นำชุมชนคนที่ 3, 2556) ที่ให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า “ท้องถิ่นมีอำนาจควบคุม ต้องดูรัศมีห้วยป่าถนน ต้องชัดเจน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีอำนาจออกระเบียบ ตอนนี้ควรมีความสงบเรียบร้อย”

4.4.1.2 ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ

การควบคุมจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาสถานประกอบการไปในเชิงคุณภาพ และการพัฒนาสถานประกอบการไปในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประเพณีท้องถิ่น

1) การพัฒนาสถานประกอบการไปในเชิงคุณภาพ

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศควรหยุดขยายพื้นที่ก่อสร้าง แต่ให้ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศหันมาสนใจและปรับปรุงสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศตนเอง มีคุณภาพ ทั้งทางด้านการบริการและด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้ามากขึ้น ส่วนผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้ามานั้น ควรดูว่าสิ่งใดในพื้นที่ที่ยังขาดควรจะทำดำเนินการสิ่งนั้น สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “ควรหยุดการขยายตัวของการท่องเที่ยว หากไม่หยุดทรัพยากรธรรมชาติก็จะหมดไปต้องมีการจัดระเบียบรีสอร์ท โดยทุกภาคส่วนต้องช่วยกันรีสอร์ทต้องมีการจัดโซนให้เหมาะสมกับพื้นที่ไม่ให้มากเกินไปจนทำให้พื้นที่เกษตรเสียหาย”

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 21 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 6, 2556) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การพัฒนาของสถานประกอบการที่พักตากอากาศนั้นควรเป็นการพัฒนาที่ค่อยเป็นค่อยไป ให้ความสำคัญแก่สภาพแวดล้อมรวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาอย่างรอบครอบเพื่อป้องกันปัญหาในด้านต่าง ๆ

รีสอร์ทควรขยายในเชิงคุณภาพที่ทำอยู่ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าดีกว่า ไม่อยากให้ขยายพื้นที่ เพราะถ้าขาดทุนเป็นที่รกร้างทำให้ภูมิทัศน์เสีย ควรมีการพัฒนาที่ค่อยเป็นค่อยไป ควรมองว่าลูกค้าขาดอะไร การขยายเพิ่มควรดูว่าอะไรที่ไม่เพียงพอ เมื่อทุกรีสอร์ทต่างขยายขึ้น คนที่มาพักก็จะน้อยลงเพราะที่พักเพิ่มขึ้นอย่างมาก

เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 24 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 2, 2556) ให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า หากผู้ประกอบการเน้นการขยายพื้นที่มากกว่าการพัฒนาเชิงคุณภาพ อาจเกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าได้ “รีสอร์ทควรหยุดหากอยากสร้างรีสอร์ทไม่ควรรุกป่าเข้าไปเพิ่มเติมจากเดิมที่ซื้อมาจากชาวบ้าน เนื่องจากเป็นที่ราชพัสดุ”

2) การพัฒนาสถานประกอบการที่พักตากอากาศให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและประเพณีท้องถิ่น

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศต้องมีจิตสำนึก และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการของตน และต้องมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น มีพัฒนาสถานประกอบการที่พักตากอากาศให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่เน้นไปในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรให้ความสำคัญแก่สภาพแวดล้อมพัฒนาสถานประกอบการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับสภาพแวดล้อมโดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) กล่าวเสริมว่า “ควรปรับปรุงและหันไปให้ความสำคัญการท่องเที่ยวเชิงประเพณี หรือเชิงอนุรักษ์ซึ่งตอนนี้ยังไม่ได้รับความสนใจ” ส่วนในด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 23 (องค์กรพัฒนาเอกชนคนที่ 1, 2556) กล่าวว่า “อยากให้รูปแบบรีสอร์ทที่เป็นไปในแบบธรรมชาติมากที่สุดอยากให้เห็นความสำคัญของป่ามากกว่านี้” นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 22 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7, 2556) กล่าวว่าเพิ่มเติมว่า “จุดสมดุลของสวนฝั่งยังไม่ถึง ยังอยู่ในยุคเริ่มต้น สามารถที่จะขยายได้อีกแต่ต้องเป็นไปในรูปแบบที่แปลกใหม่ การควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นที่ได้ยาก สุดท้ายอยู่ที่จิตสำนึกผู้ประกอบการเอง”

4.4.1.3 ภาคประชาชน/ ผู้นำชุมชน

การควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากประชาชนและผู้นำชุมชนสามารถทำได้โดยจากประชาชนและผู้นำชุมชนควรมีตั้งภาคีในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง พร้อมทั้งต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระสามารทำงานร่วมกันได้ เพื่อช่วยกันดูแลพื้นที่ของตนเอง หากมีเหตุการณ์ที่สร้างผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชนต้องรีบแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้ปัญหา รุกรามมากขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2556) กล่าวว่า “จึงต้องมีการตั้งภาคีเพื่อดูแลป่าไม้ มีการตั้งกฎภายในหมู่บ้านสำหรับประชาชน ในเรื่องการใช้ไม้ต้องมาขออนุญาตก่อนใช้ ใช้ได้แต่ไม่ลักไม่จริงห้ามตัดต้องมีการบันทึกลงนาม”เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 19 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 4, 2556) ที่กล่าวว่า “ควรให้ความรู้แก่ชาวบ้านเรื่องการขายที่ดิน ให้สนับสนุนการทำรีสอร์ทเชิงอนุรักษ์มากกว่าเชิงธุรกิจ หากไม่มีคนมาเที่ยวก็ต้องแก้ปัญหาด้วยการทำให้ป่าคืนสภาพเดิมมากที่สุด”

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ควรเริ่มจากผู้ประกอบการที่พักตากอากาศควรหยุดการขยายพื้นที่การสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศแล้วหันมาพัฒนาสถานประกอบการที่พักตากอากาศของตนเองให้มีคุณภาพมากขึ้นและรูปแบบของสถานประกอบการที่พักตากอากาศควรเป็นไปใน

เชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่การท่องเที่ยว ส่วนผู้ประกอบการที่พักตากอากาศรายใหม่ที่จะเข้ามาควรมองหารูปแบบการทำธุรกิจที่แตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศควรมีความตระหนักและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การตั้งภาคีของกลุ่มผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่ ภาครัฐควรมีกฎเกณฑ์ ระเบียบและข้อบังคับที่ชัดเจนให้แก่ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศในการปฏิบัติหรือดำเนินกิจการของตนเอง เพื่อให้การดำเนินกิจการเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดผลกระทบน้อยที่สุด ส่วนประชาชนควรมีการรวมกลุ่มกันและสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเองและประชาชนควรมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

4.4.2 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากสภาพภูมิประเทศของอำเภอสวนผึ้งเป็นพื้นที่สูงมีภูเขาสลับกับพื้นที่ราบ โดยบริเวณที่เป็นพื้นที่สูงหรือภูเขานั้นมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และเนื่องจากเป็นพื้นที่สูงมีสภาพอากาศหนาวเย็นจึงเหมาะที่จะทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือที่พักตากอากาศ ส่วนบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบนั้นเหมาะสมแก่การทำเกษตรเพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของน้ำเนื่องจากมีแม่น้ำไหลผ่าน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จากประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน เกี่ยวกับเรื่อง แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมไว้ 2 ประการดังนี้

1) ด้านเกษตรกรรม

เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ในอำเภอสวนผึ้ง ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปบ้างแต่การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเกษตรอยู่ ดังนั้น การใช้ประโยชน์ที่ดินทางด้านการเกษตรต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมแก่พื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งนั้น จะแบ่งออกเป็นทำการเกษตรแบบผสมผสานและทำการเกษตรเชิงเดี่ยว โดยการทำเกษตรผสมผสานประชาชนพื้นที่ที่จะมีการปลูกพืชไร่ ผัก และผลไม้ที่มีอายุสั้น ส่วนการทำเกษตรเชิงเดี่ยวนั้น ได้แก่ การปลูกยางพารา ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมในด้านการเกษตรไว้ดังนี้

(1) ควรทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบของเกษตรอินทรีย์ ใช้น้ำจากธรรมชาติ ลดการพึ่งพาสารเคมีลงเพราะมันจะส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ในท้องถิ่น โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1, 2556) เสนอว่า “ควรรณรงค์ให้มีการทำ

เกษตรอินทรีย์ใช้ปุ๋ยธรรมชาติแก่ประชาชนที่ทำการเกษตร ส่วนการทำรีสอร์ทต้องมีการจัดโซนให้เหมาะสมกับพื้นที่ไม่ให้มากเกินไปจนทำให้พื้นที่เกษตรเสียหาย”

(2) เน้นการเพิ่มผลผลิตในการเกษตรมากกว่าการเพิ่มพื้นที่โดยการปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 15 (ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4, 2556) เสนอว่า “ควรส่งเสริมเรื่องการเกษตรพื้นที่ตรงไหนมีปัญหาควรมีการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา เพราะ อาชีพเกษตรนั้นยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น

2) ด้านการท่องเที่ยว

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอำเภอฝางส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินท่องเที่ยวเช่น การสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวที่เหมาะสมไว้ดังนี้

(1) ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและฟื้นฟูพื้นที่ที่ถูกทำลาย ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ที่มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 19 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 4, 2556) เสนอว่า “ควรสนับสนุนการทำรีสอร์ท เชิงอนุรักษ์มากกว่าเชิงธุรกิจไม่ควรสร้างสิ่งปลูกสร้างที่ต่างจากธรรมชาติ ข้างทางควรเป็นป่าไม้หากเป็นสิ่งปลูกสร้างหมดก็จะไม่เกิดความน่าสนใจ”

(2) ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีของคนในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าไปศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 21 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 6, 2556) เสนอเพิ่มเติมว่า

อยากให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีส่วนที่จะนำเสนอให้ผู้ที่มาเยี่ยมชมรับรู้ อยากให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประเพณีที่ชัดเจน เพื่อให้ทางรีสอร์ทได้แนะนำนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมหรือศึกษา อยากให้รักษาความเป็นป่าใกล้เมืองให้มากที่สุด อยากให้สวนฝางนั้นเก็บธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด อยากให้มีจุดขายเด่นชัดกว่านี้ มีที่ท่องเที่ยวมากกว่านี้ แหล่งพักผ่อนมากกว่านี้อยากให้ยั่งยืน การทำกิจกรรมเป็นการทำแค่ช่วงเทศกาล อยากให้มีกิจกรรมที่ถาวร

(3) ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศควรมุ่งเน้นไปในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาต้นไม้ดั้งเดิมในพื้นที่ไว้และมีการปรับสภาพภูมิทัศน์ของสถานประกอบการให้อิงกับสภาพธรรมชาติมากที่สุด และให้ความสำคัญกับการบริการและความปลอดภัยในสถานประกอบการที่พัก

ตากอากาศของตนเอง โดยผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 1, 2556) เสนอว่า “รีสอร์ทควรดูแลสภาพแวดล้อมให้คงเดิมมากที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม ควรใช้ประโยชน์ในเชิงท่องเที่ยวแต่ต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ” ด้านของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 18 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 3, 2556) เสนอว่า “การขยายตัวของรีสอร์ทควรเน้นที่ธรรมชาติให้ความสำคัญแก่ธรรมชาติ ไม่สร้างปัญหาให้แก่คนในชุมชน แต่เราก็ทำอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ” ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 20 (ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 5, 2556) เสนอว่า “อยากให้รีสอร์ทอนุรักษ์ต้นไม้ไว้มีแนวคิดในการปลูกต้นไม้ มาตรการรองรับนักท่องเที่ยวเมื่อมีรีสอร์ทเพิ่มคือ รักษาความสะอาด ความปลอดภัย บริการที่น่าสนใจ”

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1) ด้านเกษตรกรรม เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของอำเภอสวนผึ้งเป็นพื้นที่ราบสลับกับภูเขาและมีแม่น้ำไหลผ่าน พื้นที่ราบจึงเหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม แต่ควรทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือการทำเกษตรอินทรีย์ เน้นการปรับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดินเพื่อเพิ่มผลผลิตแทนการใช้สารเคมี เพราะอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งและเป็นอาชีพที่ยั่งยืนที่สุด หากมีการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง

2) ด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งเป็นที่ราบสลับกับภูเขา มีธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ป่ามีมาก และอากาศดี เหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแต่การสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ควรเน้นไปในเชิงอนุรักษ์ เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติในพื้นที่ให้อยู่คงเดิมมากที่สุด และนอกจากนี้พื้นที่อำเภอสวนผึ้งยังมีประชาชนหลายคนเผ่าอาศัยอยู่ทำให้มีประเพณีที่แตกต่างกัน จึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีในท้องถิ่นด้วย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปตามการพัฒนา

จากการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว และแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับพื้นที่อำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 สรุปผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ประเด็นการศึกษา	ผลการศึกษา
ส่วนที่ 1 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	
1. สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	<p>1) เพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ สภาพอากาศหนาวเย็น พื้นที่ป่าไม้ก่อนข้างสมบูรณ์จึงเป็นที่สนใจของผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ - อยู่ใกล้กรุงเทพฯเดินทางสะดวกสบาย ใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน - สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี มีการเปิดให้เช่าพื้นที่อย่างถูกกฎหมาย เปิดโอกาสให้นักลงทุนเข้ามาสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ได้ง่ายขึ้น <p>2) นโยบายภาครัฐ จังหวัดราชบุรี</p> <p>(1) นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการกำหนดนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอย่างชัดเจน - ขาดมาตรการและหลักเกณฑ์ในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างจริงจัง - ขาดนโยบายในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่พื้นที่

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา ส่วนที่ 1 (ต่อ)	ผลการศึกษา
	<p>(2) นโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งที่ชัดเจน - ขาดการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างไม่มีระเบียบ <p>(3) นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการกำหนดนโยบายส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสวนผึ้ง - มีการกำหนดผังเมืองรวมราชบุรี เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินของทั้งจังหวัดให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แต่เพียงประกาศใช้เมื่อ ปีพ.ศ. 2555 การบังคับใช้จริงยังไม่ครอบคลุมต้องมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น - ประกาศจังหวัดเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเช่าที่ราชพัสดุ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นการควบคุมและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ราชพัสดุ
<p>2. สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดินและราคาที่ดินสูงขึ้น เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิในการครอบครองที่ดิน 2) ความขัดสนของประชาชน จากการทำการเกษตรกรรมจึงขายที่ให้นายทุนหรือผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ 3) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ของนายทุนเพื่อหวังเก็งกำไร เนื่องจากมีธรรมชาติอุดมสมบูรณ์หรือนำไปทำการเกษตร

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ส่วนที่ 2 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	
1. ด้านทรัพยากรทางกายภาพ	
1.1 สภาพภูมิประเทศ	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิประเทศ เพราะใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ราบไม่ทำให้ความลาดชันของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป
1.2 อุทกวิทยา	
- แหล่งน้ำผิวดิน	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อการไหลของน้ำจากการสร้างฝายกั้นน้ำและการลดลงของปริมาณน้ำ จากการใช้น้ำแหล่งเดียวกับชุมชนของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ
- น้ำใต้ดิน	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อน้ำใต้ดิน เพราะมีสัดส่วนในการใช้น้ำใต้ดินไม่มาก ประชาชนในพื้นที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินเป็นหลัก
- เหตุการณ์น้ำท่วม	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์น้ำท่วม เพราะเป็นเพียงน้ำล้นตลิ่ง น้ำป่าไหลหลากเป็นน้ำที่มาเร็วไปเร็ว
- ความสามารถในการระบายน้ำ	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อความสามารถในการระบายน้ำในพื้นที่ จากการสร้างฝายกั้นน้ำของผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ แต่ก็เป็นการช่วยลดความรุนแรงของน้ำได้เช่นกัน

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
ส่วนที่ 2 (ต่อ)	
1.3 ทรัพยากรดิน	
- ลักษณะดิน / การชะล้างทลายของดิน	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อลักษณะดินและการชะล้างทลายของดิน เพราะ การใช้พื้นที่ไม่มีการขุดหรือเปิดหน้าดินออกไป ไม่มีสารพิษที่เป็นอันตรายปนเปื้อนลงสู่ดิน
2. ด้านทรัพยากรชีวภาพ	
2.1 ความหลากหลายทางชีวภาพบนบก	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพบนบก จากการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ของนายทุนหรือผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ
2.2 ทรัพยากรป่าไม้	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ จากการลักลอบบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ หรือการขยายพื้นที่เพิ่มหลังจากการซื้อที่ดินของผู้ประกอบการที่พักตากอากาศหรือนายทุน
2.3 พืชพรรณเฉพาะถิ่น	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อพืชพรรณเฉพาะถิ่นจากการปรับสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นการทำลายที่อยู่อาศัยของพืชพรรณเฉพาะถิ่น
2.4 สัตว์เฉพาะถิ่น	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสัตว์เฉพาะถิ่น จากการพัฒนาพื้นที่เป็นเมือง การจัดกิจกรรมเวลากลางคืนซึ่งอาจรบกวนสัตว์ทำให้หนีเข้าป่าลึกไป
2.5 ทรัพยากรชีวภาพในน้ำ	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอาจได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
ส่วนที่ 2 (ต่อ)	
3. ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์	
3.1 การใช้ที่ดิน	
- ลักษณะการใช้ที่ดิน	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อลักษณะการใช้ที่ดิน เพราะลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมอยู่
- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบจากการนำพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย มาเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศ
3.2 น้ำและการใช้น้ำ	
- ปริมาณน้ำ	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อการลดลงของปริมาณน้ำที่นำมาใช้ในพื้นที่
- การใช้น้ำ	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำ ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำเพิ่มขึ้น
3.3 ระบบสาธารณูปโภค	
- ปริมาณไฟฟ้า	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อปริมาณการใช้ไฟฟ้า เนื่องจากมีความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาไฟฟ้าตกหรือดับบ่อยขึ้น

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
ส่วนที่ 2 (ต่อ)	
- น้ำประปา	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวผลกระทบต่อการใช้น้ำประปาเนื่องจากมีความต้องการใช้น้ำประปาเพิ่มขึ้นเกิดการขาดแคลนน้ำประปาเพิ่มขึ้น
- การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อปริมาณขยะทำให้ปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เกิดปัญหาการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลในพื้นที่
3.4 การคมนาคม	
- สภาพพื้นผิวถนน	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นผิวถนน เพราะรถยนต์ที่เข้ามาในพื้นที่มีน้ำหนักไม่มากเท่ารถบรรทุกขนาดใหญ่
- สภาพการจราจร	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสภาพการจราจร เกิดปัญหาการจราจรติดขัดช่วงเทศกาล ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและการดำรงชีวิตของประชาชน
4. ด้านคุณภาพชีวิต	
4.1 เศรษฐกิจ/ สังคม	
- อาชีพ	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่ออาชีพ เนื่องจากมีการสร้างงาน สร้างอาชีพแก่ท้องถิ่นส่งผลให้เกิดความสัมพันธอันดีแก่ครอบครัว

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
ส่วนที่ 2 (ต่อ)	
- รายได้	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทางบวก เพราะประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการรับจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ
4.2 บริการสาธารณสุข	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อบริการสาธารณสุข เนื่องจากมีปริมาณการจราจรในพื้นที่หนาแน่นขึ้นเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น
4.3 คุณภาพ/ทัศนียภาพ	
- พื้นที่อนุรักษ์	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ เพราะไม่มีสถานประกอบการที่พักตากอากาศเข้าไปตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์
- แหล่งท่องเที่ยว	การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่
4.4 โบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์	- การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	ผลการศึกษา
ส่วนที่ 3 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	
1. แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว	
1) ภาครัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - ภาครัฐควรมีกฎเกณฑ์ ระเบียบและข้อบังคับที่ชัดเจนให้แก่ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศในการปฏิบัติหรือดำเนินกิจการ มีการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินให้ชัดเจน - มีมาตรการควบคุมพร้อมกับการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
2) สถานประกอบการที่พักตากอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศควรพัฒนาสถานประกอบการไปในเชิงคุณภาพมากขึ้น - จัดรูปแบบของสถานประกอบการที่พักตากอากาศไปในเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่การท่องเที่ยว - ผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้ามาควรมองหารูปแบบการทำธุรกิจที่แตกต่างไปจากเดิม - ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศควรมีความตระหนักและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	ผลการศึกษา
ส่วนที่ 3 (ต่อ)	
3) ภาคประชาชน/ ผู้นำชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งภาติของกลุ่มผู้ประกอบการที่พ้ตกอากาศเองเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่ - ประชาชนควรมีการรวมกลุ่มกันและสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อม - ประชาชนควรมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
2. แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	
1) ด้านเกษตรกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง - มุ่งเน้นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการทำอาชีพเกษตรกรรมต่อไป - เน้นการปรับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินจากวัศุธรรมชาติที่หาได้จากท้องถิ่นเพื่อเพิ่มผลผลิตแทนการใช้สารเคมี
2) ด้านการท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อรักษาภาพธรรมชาติในพื้นที่ให้อยู่คงเดิมมากที่สุด - ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีท้องถิ่นเพื่อไม่ให้สูญหายไปตามการพัฒนา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 3) เพื่อศึกษาแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมา สรุปผลการวิจัย พร้อมกับอภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากการวิจัยเรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดได้ดังนี้

5.1.1 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

5.1.1.1 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีมีดังนี้

1) การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ โดยปัจจัยที่ทำให้สถานประกอบการที่พักตากอากาศเพิ่มขึ้น ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ สภาพธรรมชาติอุดมสมบูรณ์

อากาศหนาวเย็นคล้ายภาคเหนือ ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร เดินทางสะดวกสบาย และการประกาศให้เช่าพื้นที่ราชพัสดุเพื่อใช้ประโยชน์ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี ซึ่งจากปัจจัยทั้งสามอย่างนี้ส่งผลให้นายทุนให้ความสนใจเข้ามาเช่าพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์และลงทุนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านการเกษตรกรรมหรือด้านการท่องเที่ยว ทำให้มีประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประชากรในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นเมืองมากขึ้น พื้นที่ทางการเกษตรลดจำนวนลงเนื่องจากถูกเปลี่ยนไปเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เกษตรกรบางส่วนเปลี่ยนอาชีพไปเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ตรีบัณฑิต (2540) พบว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนของประชากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การขยายตัวของที่อยู่อาศัย การขยายตัวของหน่วยงานภาครัฐ การขยายตัวของพาณิชย์กรรมและบริการ การขยายตัวของพื้นที่ทำสวน สำหรับลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ เปลี่ยนเป็นนาร้าง สวน ที่อยู่อาศัย ถนน และพาณิชย์กรรมและบริการ

2) นโยบายภาครัฐ จังหวัดราชบุรีแบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่

(1) นโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จังหวัดราชบุรียังขาดการกำหนดนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุรณ์ ไสยสมบัติ (2550) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติไม่มีประสิทธิผลมาจากหลายปัจจัย และหนึ่งในนั้นคือ “ความชัดเจนของนโยบาย” พบว่า เนื่องจากนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมมีสองระดับ คือ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ และนโยบายกำหนดภารกิจให้องค์การส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ ซึ่งนโยบายสองระดับนี้กำหนดเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน ผู้นำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติจึงไม่เข้าใจโครงสร้างหรือที่มาที่ไปของนโยบาย และไม่ทราบว่าควรนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมระดับใดมาปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูงเข้าใจว่านโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ระบุไว้ในกฎหมายจำเป็นต้องปฏิบัติตาม โดยขาดความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตามที่ได้จึงเป็นลักษณะของการทำตาม มากกว่าการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น ฉะนั้น จึงเป็นอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(2) นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดราชบุรีขาดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และขาดรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ไม่มีระบบหรือแบบแผนที่เหมาะสมกับพื้นที่ การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเกิดความไม่ยั่งยืนแก่การท่องเที่ยว นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้มีการกำหนดพระราชบัญญัติ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551

เนื่องการกำหนดนโยบายและการบริหารของจัดการการท่องเที่ยวประเทศ ในปัจจุบันการจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานของรัฐ ทำให้การบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่มีเอกภาพ เป็นไปอย่างไร้ทิศทางและไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นที่พำนักการท่องเที่ยวหลายประเภทยังมีได้มีระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเหตุให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและด้อยคุณภาพ นำมาซึ่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืนสมควรกำหนดให้มีกลไกในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศให้เป็นไปอย่างมีระบบ สอดรับและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวมีเอกภาพและมีความต่อเนื่องตลอดจนเพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและเหมาะสม (พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ. 2551)

(3) นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดราชบุรีเริ่มมีการประกาศใช้ผังเมืองรวมราชบุรี และสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรีเพิ่งออกประกาศการเช่าพื้นที่ราชพัสดุเมื่อ พ.ศ. 2555 ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งถูกใช้ประโยชน์อย่างไม่มีการวางแผนหรือการจัดการที่เหมาะสมทั้งด้านการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐติการ คำสุขย์ (2548) พบว่า การท่องเที่ยวที่วุ่นวายก่อให้เกิดทั้งผลทางบวกและด้านลบที่ต่างกันออกไป การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่คุ้มค่า ซึ่งการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีความสำคัญ เพราะทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด แต่การตอบสนองความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ยังคงมีต่อไป มนุษย์ได้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อการทรัพยากร สภาพแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและเพื่อประโยชน์ตอบแทนทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเพื่อรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม เพราะทรัพยากรธรรมชาติจะไม่เกิดการสูญเปล่า หากมีการใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือหากแต่จะใช้ประโยชน์โดยมีการวางแผนและอนุรักษ์

5.1.1.2 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านอื่น ๆ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการท่องเที่ยวอย่างเดียว แต่ยังมีเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น การปลูกยางพารา ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอ

สวนซึ่งสามารถสรุปได้ 3 สาเหตุดังนี้ 1) ความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดินของประชาชนและราคาที่ดิน 2) การบุกรุกพื้นที่ของนายทุน และ 3) ความขัดสนของประชาชน

1) ความไม่มั่นคงในการครอบครองที่ดินของประชาชนและราคาที่ดิน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุ ประชาชนไม่มีเอกสารสิทธิในการครอบครองที่ดิน ผู้ที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินต้องทำการเช่าจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ เพราะรับกับค่าเช่าไม่ไหว ประกอบกับราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นจึงส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจขายสิทธิการถือครองที่ดินให้แก่นายทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลกฤต เมณฑกานูวงศ์ (2552) เสนอว่า ความคิดเห็นของราษฎรต่อความเหมาะสมของหลักเกณฑ์การจัดให้เช่าพบว่า หลักเกณฑ์ต่าง ๆ มีการยอมรับได้ ยกเว้นอัตราค่าเช่าที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเห็นว่ายอมรับไม่ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพันธ์ เขษมฐตระกูล (2550) ที่พบว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของบ้านเมืองจะอยู่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพการถือครองพื้นที่ จากการเป็นเจ้าของที่นาเปลี่ยนสภาพเป็นผู้เช่านา ภายใต้พื้นที่ที่มีขนาดลดลงทำให้การใช้ที่ดินมีสภาพเข้มข้น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของบ้านป่าบุก เปลี่ยนจากนาข้าวเป็นสวนลำไย เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและราคาของลำไยที่สูงขึ้นในขณะนั้น

2) การบุกรุกพื้นที่ของนายทุน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิที่ชัดเจนในการครอบครอง อาจทำให้ประชาชนหรือนายทุนเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉลา ชาติะวราหะ (2549) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร ในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี คือ อาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์และเอกสารสิทธิในที่ดิน ส่วนระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การพบปะเจ้าหน้าที่ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ และระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าไม้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ และยังพบว่าอีกว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินส่วนใหญ่จะมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้เป็นสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน

3) ความขัดสนของประชาชน จากการที่ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมเป็นหลักและพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน การทำการเกษตรต้องพึ่งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือน้ำฝน หากปีไหนฝนทิ้งช่วงนานก็จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้ไม่ดีประกอบกับต้นทุนในการผลิตสูง พื้นที่ในการทำการเกษตรมีน้อย ทำให้ประชาชนเกิดความขัดสน และตัดสินใจขายที่ดินทำกินให้แก่นายทุนแล้วหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทนเช่น อาชีพรับจ้างในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงคราญ วงศ์ตะวัน (2459) พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ รายได้จาก

การเกษตรและอาชีพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรกานต์ ศรีไทยรักษ์ (2549) ที่พบว่าขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้และชาติพันธุ์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กล่าวคือราษฎรที่มีพื้นที่ถือครอง รายได้ และชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการเกษตรของแต่ละชาติพันธุ์ มีแนวโน้มปลูกพืชเศรษฐกิจมากขึ้นการที่แต่ละชาติพันธุ์มีการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งเหมือนและแตกต่างกันนี้อาจเนื่องมาจากแตกต่างทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมรวมถึงชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และความชำนาญของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้มีพฤติกรรมในการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งเหมือนและแตกต่างกันออกไป

5.1.2 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวจากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์ และคุณภาพชีวิต สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1.2.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพภูมิประเทศ ด้านอุทกวิทยาและด้านทรัพยากรดิน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านสภาพภูมิประเทศ และด้านทรัพยากรดิน ไม่ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว เนื่องจากการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศนั้น สร้างในพื้นที่การเกษตรหรือที่อยู่อาศัยเดิม อีกทั้งไม่มีการปลูกพืชที่ทำให้สูญเสียธาตุอาหารในดินหรือมีการทำกิจกรรมใดที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสารพิษลงสู่ดิน แต่พบว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศมีการปลูกพืชคลุมดิน เช่นการจัดทำสนามหญ้า เป็นการช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดินได้อีกทางหนึ่ง

ด้านอุทกวิทยา ไม่ส่งผลกระทบต่อน้ำใต้ดินและเหตุการณ์น้ำท่วม เพราะปริมาณการใช้น้ำใต้ดินมีน้อย ส่วนเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นเพียงน้ำตลิ่ง แต่ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำผิวดินและความสามารถในการระบายน้ำ เพราะทำให้มีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น มีการสร้างฝายกั้นน้ำทำให้เกิดขบวนการระบายน้ำและเปลี่ยนทิศทางการไหลของน้ำ นอกจากนี้ยังมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศบางแห่งตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในอนาคตได้ จากการปล่อยของเสียหรือน้ำเสียอย่างไม่ระมัดระวัง แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานประกอบการที่พัก

ตากลากมีขนาดเล็กประกอบสถานประกอบการที่พื้ตากลากมีบ่อพื้กน้ำเสี่ยก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ มีการนำน้ำเสี่ยจากห้องน้ำกลับมาใช้ใหม่ทำให้ปริมาณน้ำทิ้งจากสถานประกอบการที่พื้ตากลากมีไม่มาก ส่วนในด้านของปริมาณน้ำใช้ที่มีความต้องการเพิ่มขึ้น ทางอำเภอสวนผึ้งมีโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่เพิ่มขึ้นแก้ปัญหาคารขาดแคลนน้ำ

5.1.2.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านพืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น และด้านทรัพยากรชีวภาพในน้ำ มีรายละเอียดดังนี้

ด้านความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านพืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น และด้านทรัพยากรชีวภาพในน้ำในพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและพื้นที่ป่าสงวนไม่ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพราะไม่มีสถานประกอบการที่พื้ตากลากเข้าไปตั้งในพื้นที่เหล่านั้นประกอบกับพื้นที่เหล่านั้นมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลอย่างเข้มงวด

ด้านความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านพืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น และด้านทรัพยากรชีวภาพในน้ำที่อยู่นอกพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและพื้นที่ป่าสงวน ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพราะในพื้นที่ยังมีความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ทรัพยากรป่าไม้ พืชพรรณ/ สิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่นและทรัพยากรชีวภาพในน้ำอยู่ อาจได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พื้ตากลาก โดยพื้นที่ป่าที่เหลืออยู่อาจถูกบุกรุกส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของพืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น ซึ่งอาจถูกทำลายตามไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ประจง (2546) ที่พบว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังจากที่ภูกระดึงได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านลบดังนี้ การทำลายทรัพยากรชีวภาพนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวบนยอดภูกระดึงเป็นจำนวนมากในแต่ละปีทำให้พืชและสัตว์หายุดการเจริญเติบโตเจริญเติบโตช้ากว่าปกติเนื่องจากถูกรบกวน

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ความหลากหลายทางชีวภาพบนบก ทรัพยากรป่าไม้ พืชพรรณและสิ่งมีชีวิตเฉพาะถิ่น และทรัพยากรชีวภาพในน้ำนอกพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและพื้นที่ป่าสงวนลดจำนวนลงตั้งแต่อดีตแล้ว จากการทำสัมปทานเหมืองแร่และสัมปทานเขาด่านในพื้นที่

5.1.2.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ที่ดิน ด้านน้ำและการใช้น้ำ ด้านระบบสาธารณูปโภค และด้านการคมนาคม มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการใช้ที่ดิน ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเชิงท่องเที่ยว เนื่องจากมีการนำที่ดินที่ใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรมไปสร้างเป็นสถานประกอบการที่พักตากอากาศเพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมในอำเภอสวนผึ้งลดลง แต่โดยภาพรวมของพื้นที่แล้ว พื้นที่เกษตรกรรมยังคงมีสัดส่วนมากที่สุด

ด้านกรน้ำและการใช้น้ำ ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเชิงท่องเที่ยว มีผลต่อปริมาณน้ำที่นำมาใช้ในพื้นที่ทั้งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและน้ำใช้เพื่อการเกษตร เนื่องจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศใช้น้ำจากแหล่งเดียวกับชุมชนทำให้น้ำถูกนำมาใช้ในสถานประกอบการที่พักตากอากาศเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณน้ำที่ชุมชนสามารถนำมาใช้ได้มีปริมาณลดลง แต่ทางจังหวัดราชบุรีได้มีการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น

ด้านระบบสาธารณูปโภค ส่งผลกระทบต่อปริมาณไฟฟ้า และน้ำประปา และการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลโดยพบว่า ปริมาณไฟฟ้า ส่งผลให้ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น แต่ทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการขยายเขตและกำลังการผลิตไฟฟ้าในพื้นที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ น้ำประปา ส่งผลให้มีความต้องการใช้น้ำประปาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาในพื้นที่ขยายวงกว้างขึ้น แต่ทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการสร้างระบบน้ำประปาภายในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นและมีการขยายเขตท่อประปาเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลส่งผลให้ปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในอำเภอสวนผึ้งมีเพียงเตาเผาขยะและหลุมฝังกลบแต่ไม่ครอบคลุมและยังขาดระบบการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมและมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากกำจัดไม่ทัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐติการ คำบุศย์ (2548) ที่พบว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวผลที่ตามมาโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ได้รับการพัฒนาเอื้ออำนวยความสะดวกอย่างดี เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่ไม่มีการท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบทางด้านผลบวก คือ เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์และเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น แต่ในผลกระทบทางด้านลบ พบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เสียง ควันพิษทางยานพาหนะ มลพิษทางน้ำและปัญหาขยะ

ด้านคมนาคมมีผลกระทบต่อสภาพการจราจรในถนนสายหลักทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดแต่เป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น ช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาว ซึ่งทางกรมทางหลวงชนบทได้มีการปรับปรุงเส้นทางให้มีสภาพดีขึ้นและมีการขยายช่องจราจรเพิ่มขึ้น ส่วนทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้านให้มีสภาพดีขึ้นเพื่อเป็นการระบายรถออกจากถนนสายหลัก

5.1.2.4 ด้านคุณภาพชีวิต

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีแบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ/ สังคม ด้านสุนทรียภาพ/ทัศนียภาพ ด้านบริการสาธารณสุข และด้านโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์ มีรายละเอียดดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ/ สังคม ได้รับผลกระทบทางบวกคือ ทำให้ประชาชนมีอาชีพมั่นคงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำในพื้นที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น สร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ครอบครัว แต่ก็มีผลกระทบทางลบคือ ทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อเพิ่มขึ้นและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกันลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐติการ คำนุศย์ (2548) ที่พบว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวผลที่ตามมาในด้านเศรษฐกิจได้รับผลทางด้านบวก ประชาชนคือ มีรายได้และเงินออมที่เพิ่มขึ้น สามารถมีเงินจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้นกว่าอดีต การท่องเที่ยวก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ในด้านสังคม ส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลด้านลบ จากสังคมที่มีความเอื้ออาทร แบ่งปันทรัพยากร มีการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขกลับเปลี่ยนแปลงมีผลประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง มีความขัดแย้งกันในเรื่องการทำธุรกิจที่คล้ายกัน ความสงบเงียบและเป็นส่วนตัวมีน้อยลงสังคมขาดความเอื้ออาทรกันดังในอดีต

ด้านสุนทรียภาพ/ ทัศนียภาพ พื้นที่อนุรักษณ์ไม่ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพราะไม่มีสถานประกอบการที่พักตากอากาศใดเข้าไปสร้างในพื้นที่อนุรักษณ์ แต่การที่มีสถานประกอบการที่พักตากอากาศมากเกินไปอาจทำลายภูมิทัศน์หรือสภาพธรรมชาติในพื้นที่ แต่ในทางกลับกันก็ทำให้สภาพแวดล้อมสวยงามขึ้นเพราะบางพื้นที่เป็นพื้นที่รกร้าง เช่น พื้นที่เหมืองเก่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ พื้นที่ที่เป็นดินทรายไม่สามารถใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ นอกจากนี้ยังทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ประจง (2546) พบว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังจากที่ภูกระดึงได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า สิ่งปลูกสร้างที่พัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำลายภูมิทัศน์ของธรรมชาติ

ด้านบริการสาธารณสุข พบว่ามีผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางลบ คือเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทำให้มีผู้เข้ารับการรักษาเข้าเพิ่มมากขึ้น ส่วนผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางบวก คือทำให้มีการปรับปรุงบริการสาธารณสุขให้มีดีขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงได้รวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ประจง (2546) ได้เสนอว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังจากที่ถูกระงับได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบสิ่งแวดล้อม พบว่า ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขอนามัยพื้นฐานมากขึ้น

ด้านโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์ ไม่มีผลกระทบเพราะในพื้นที่ไม่มีโบราณคดีและแหล่งประวัติศาสตร์

5.1.3 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

5.1.3.1 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การควบคุมของภาครัฐ การควบคุมจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศ และการควบคุมจากภาคประชาชน/ ผู้นำชุมชน

1) ภาครัฐ ต้องมีการกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถานประกอบการจนถึงการดำเนินการของสถานประกอบการ มีการติดตามตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษและมีการบังคับใช้แก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอย่างจริงจัง มีการกระจายความรับผิดชอบหรืออำนาจหน้าที่ให้แก่ท้องถิ่นและประชาชนช่วยกันดูแล กำหนดขอบเขตของพื้นที่ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อให้การทำงานมีเป้าหมายที่สอดคล้องกันและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้มีการส่งเสริมการยกระดับ คุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ เพื่อให้การใช้ประโยชน์เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยกำหนดการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวและมีการผลักดันให้ออกกฎหมาย ระเบียบ และบทโทษที่ชัดเจนในการกำกับดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติโดยมิชอบ และสอดคล้องดูแลการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้เสนอ นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าควรมีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแล และรักษา สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัย การท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย และจัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

2) สถานประกอบการที่พักตากอากาศ ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการพัฒนา สถานประกอบการที่พักตากอากาศให้เป็นไปในเชิงคุณภาพพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพ มากที่สุด ให้ความสำคัญแก่ศักยภาพของพื้นที่รักษาสภาพแวดล้อมให้คงเดิมมากที่สุด เช่น การ บริการ ความสะอาด การรักษาความปลอดภัย รูปแบบของสถานประกอบการควรสอดคล้องกับ สภาพพื้นที่แลประเพณีท้องถิ่น เช่น จัดรูปแบบของสถานประกอบการที่พักตากอากาศไปในเชิง อนุรักษ์ มีการนำประเพณีท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสถานประกอบการที่พักตามอากาศ ผู้ประกอบการควรมีจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้เสนอนโยบายด้านการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าต้องมีการควบคุมดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพ เดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยง หรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกกระทบ หรือพื้นตัวได้ยาก ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่ เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบ และกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิมต้องคำนึงถึงการพัฒนา ด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความ เจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว

3) ภาคประชาชน/ ผู้นำชุมชน โดยประชาชนและผู้นำชุมชน ต้องเข้ามามี ส่วนร่วมกับภาครัฐในการดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน พื้นที่ของตนเอง รวมถึงมีความตระหนักและให้ความสำคัญปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง สอดคล้องกับบทความวิจัยของของ จำลอง โพธิ์บุญ (2550) ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมี ส่วนร่วมทั้งรับรู้การเปลี่ยนแปลง สาเหตุของปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและป้องกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม น่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและเป็นการเพิ่มสมรรถนะในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวมอย่างดียิ่ง กลยุทธ์ที่สำคัญคือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวโดยจัดตั้งคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นขึ้นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้

มีการบริหารเป็นรูปธรรม โดยมีภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาสังคมในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้เสนอนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

5.1.3.2 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม และด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

1) ด้านการเกษตร แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมของอำเภอสวนผึ้งด้านเกษตรกรรม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ภาครัฐ และเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

(1) ภาครัฐ ควรมีการกำหนดนโยบายด้านการเกษตรที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการทำการเกษตรกรรม ส่งเสริมการทำการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ ให้ความรู้แก่เกษตรกรในการทำการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ และมีการจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกรที่ออกมา สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มกันระหว่างเกษตรกรเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีความสามารถในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตของเกษตรกรเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิการถือครองที่ดินของเกษตรกร ให้มีความชัดเจนเพื่อสร้างความมั่นใจแก่เกษตรกรในการประกอบอาชีพ กระบวนการส่งเสริมด้านการเกษตรที่เหมาะสมและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ตลอดจน จะทำให้แนวทางการทำการเกษตรแบบยั่งยืนสามารถพัฒนาและดำรงอยู่กับเกษตรกรได้ในระยะยาว(ธันวา จิตต์สงวน, 2543)

(2) เกษตรกร ควรทำการเกษตรตามแบบระบบเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพึ่งตนเอง ลดต้นทุนในการผลิต เน้นการผลิตเพื่อบริโภคเหลือจึงขาย มุ่งเน้นความยั่งยืนแก่สภาพแวดล้อม เช่นการทำการเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เพื่อเป็นการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน เปลี่ยนความคิดและวิธีการในการทำการเกษตรกรรมที่พึ่งสารเคมีมาใช้วัสดุจากธรรมชาติที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นแทน มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาผสมผสานกับการทำการเกษตรกรรมทั้งกระบวนการผลิตและกระบวนการแปรรูปเพื่อลดต้นทุน พร้อมกับมีการวางแผนจัดการทางการเกษตรของตนเองให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ทั้งลักษณะภูมิประเทศ สภาพอากาศ ปริมาณน้ำในพื้นที่ รูปแบบระบบการเกษตรอย่างยั่งยืนที่

เหมาะสมคือ ระบบการผลิตทางการเกษตรหรือระบบฟาร์มในรูปแบบต่าง ๆ ภูมินิเวศของแต่ละพื้นที่ จัดเป็นระบบการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในไรนาที่แตกต่างกันออกไป รูปแบบการเกษตรแบบยั่งยืนที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้แก่ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ เกษตรทฤษฎีใหม่ และวนเกษตร การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนให้เกิดประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทั้งหมดของเกษตรกร ตั้งแต่วิถีคิด พิจารณาเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบยั่งยืนว่าไม่ใช้การลงทุนที่หวังผลกำไรเป็นตัวเงินเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่ไรนาและระบบนิเวศ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมา จากการผลิตอาหารที่ปลอดภัยบริโภค มีสุขภาพดี ครอบครัวอบอุ่น และมีสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการอยู่อาศัย รวมทั้งมีรายได้จากการผลิตที่จำหน่ายในตลาดตามสมควร โดยลดภาระหนี้สิน และลดการพึ่งพาจากภายนอก (ธันวา จิตต์สงวน, 2543)

เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประชาชนในท้องถิ่น หากวันหนึ่งการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งไม่ได้รับความสนใจ หรือเสื่อมโทรมลงไป ประชาชนอาจต้องกลับมาทำอาชีพเกษตรอีกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทพร นิยมไทย (2542) ที่พบว่าจุดเปลี่ยนอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของเกษตรกรและระบบเกษตรกรรมในพื้นที่อย่างมาก คือ ในช่วงภาวะเศรษฐกิจเฟื่องฟู ธุรกิจท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว ที่ดินจำนวนมาก (ประมาณร้อยละ 70-80 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด) ถูกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ไปอยู่ในมือของนักธุรกิจแลพ่อค้านายทุน เมื่อเศรษฐกิจกลับมาตกต่ำ แรงงานท้องถิ่นเดิมอยู่ในภาคอุตสาหกรรมหวนกลับมาสู่ภาคการเกษตรอีกครั้งและเป็นจำนวนมากขึ้น แม้ว่าระบบเกษตรกรรมในตำบลนี้จะยังคงมีพืชผักเป็นพืชหลักเช่นเดิม แต่เกษตรกรถูกเปลี่ยนสภาพจากผู้ถือครองเป็นผู้เช่าที่ดิน และผูกพันกับระบบเช่าแก่-ลูกไร่อย่างชัดเจนทั้งยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2) ด้านการท่องเที่ยว แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ด้านการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ ภาครัฐ ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ ประชาชน และนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ภาครัฐ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เช่น สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมหรือประเพณีของชุมชน มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวทราบ ส่งเสริมและให้ความสำคัญแก่ชุมชนหรือท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง พร้อมทั้งมีการกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมผู้ประกอบการที่พักตาก

อากาศให้ครอบคลุมทุกประเภท มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกับผู้ประกอบการ กำหนดมาตรการด้านการป้องกันผลกระทบที่ชัดเจนให้แก่ผู้ประกอบการ พร้อมทั้งมีการติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ อรอนงค์ เญียบแหลม (2552) พบว่า การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวควรพิจารณาถึงรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งเมื่อมีการดำเนินการท่องเที่ยวต้องมีมาตรการควบคุมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีรูปแบบกิจกรรมสร้างความรู้ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร และเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ภาครัฐควรเข้าไปพัฒนาพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ สร้างศูนย์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเป็นทางการเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นให้ได้รับความสนใจ พัฒนาแหล่งให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ตันตวินิช (2550) เสนอว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่มีต่อสภาพปัญหาที่กระทบต่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ว่านักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัญหาด้านการอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทางคมนาคม ที่มีน้อยไม่ค่อยชัดเจน การบริการด้านห้องน้ำ ส้วมสาธารณะที่สะอาดไม่เพียงพอ และร้านอาหารร้านเครื่องดื่มในบริการนักท่องเที่ยวมีความไม่เป็นระเบียบ ควรมีการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อปรับปรุงและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่เช่น การจัดเก็บผลประโยชน์ การดูแลรักษา แหล่งท่องเที่ยวการจัดการสาธารณสุขปโภค การจัดให้บริการ และการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

(2) ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ เน้นการจัดการสถานประกอบการให้มีระบบ มีคุณภาพพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยุติธรรมเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่การท่องเที่ยว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รับนักท่องเที่ยวในปริมาณที่สถานของตนเองสามารถรองรับได้ ควรมีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยว จัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เป็นไปในเชิงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นคือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสมและมี

นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนเสมออย่างเพียงพอแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

นอกจากนี้ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการ จัดรูปแบบสถานประกอบการให้ได้มาตรฐาน ทั้งด้านการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาดและความปลอดภัยรวมถึงการรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ให้อยู่ในสภาพที่คงเดิมมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาวดี พูลเกิด (2554) ที่พบว่า การท่องเที่ยวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นขึ้นอยู่กับ สิ่งดึงดูดใจ เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง และการเข้าถึงพื้นที่ เช่น การคมนาคม เส้นทางเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

(3) ประชาชนผู้นำชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผนการท่องเที่ยว ไปจนถึงขั้นตอนการนำแผนการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ เช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ (Home Stay) ร้านอาหาร มีการรวมกลุ่มกันอนุรักษ์วัฒนธรรมหรือประเพณีท้องถิ่นเพื่อแสดงหรือเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว สร้างเครือข่ายประชาชนเพื่อดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) ที่พบว่า ชุมชนต้องการรูปแบบกิจกรรมที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ เกี่ยวเนื่องกับประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพดั้งเดิมของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชน

(4) นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรมีวินัยและจิตสำนึกในการท่องเที่ยวไม่รบกวนหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความเสื่อมโทรม นักท่องเที่ยวที่ชอบหรือรักธรรมชาติควรใส่ใจในรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งที่พักว่ามีกรบุงกรุกพื้นที่ป่าหรือไม่ ไม่ควรสนับสนุนสถานที่ท่องเที่ยวที่บุงกรุกพื้นที่ป่าหรือทำลายธรรมชาติ รักษากฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด รักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวไม่สิ่งขยะหรือสร้างความเสื่อมโทรมแก่แหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ หงสกุล เมสนุกูล (ม.ป.ป.) พบว่า โรงแรมสีเขียว (Green Hotel Concept) ได้รับความนิยมจากความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่สำคัญของธุรกิจที่พักแรมซึ่ง ชิกเซ็นส์ ไฮอเวย์ (Six Senses Hideaway) เป็นหนึ่งในธุรกิจที่พักที่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมที่มาตรฐานของการเป็นโรงแรมสีเขียว มีการจัดมาตรฐานของการเป็นโรงแรมที่พักสีเขียวที่เป็นลักษณะ การครอบคลุมถึงการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด

จนทำให้ ชิก เซ็นส์ โฮเวย์ได้ชื่อว่าเป็นธุรกิจที่พิกที่มีสาขาในเครือมากมายครอบคลุมในหลายประเทศ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการที่พิกตกอากาศ ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน และข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว

1) ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

(1) การจัดการปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ เนื่องจากความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเอกสารสิทธิ และผู้ครอบครองพื้นที่ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่เพิ่ม ภาครัฐจึงแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการประกาศให้เช่าที่ดิน ซึ่งมีประชาชนบางส่วนยังไม่ยอมรับและยังมีการต่อต้านซึ่งภาครัฐต้องทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง และต้องมีการหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องเอกสารสิทธิ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐ

(2) ภาครัฐควรมีการออกกฎระเบียบ/ ข้อบังคับเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างชัดเจน การออกกฎระเบียบควรมีประชาชนหรือผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกฎระเบียบนั้นด้วย เพราะ ประชาชนในพื้นที่ยอมรับถึงปัญหาในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกัน และให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการประกาศและเผยแพร่กฎระเบียบ/ ข้อบังคับ ให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างเปิดเผย

(3) ภาครัฐควรมีมาตรการในการควบคุมจริงจัง เช่น มีการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่เนื่องจากพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง มีพื้นที่มาก การดูแลของภาครัฐอาจไม่ทั่วถึง ควรมีการแบ่งอำนาจการดูแล และอำนาจในการตรวจสอบให้แก่ท้องถิ่น ช่วยกันดูแลและรายงานผลสู่ภาครัฐ

(4) ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้งอย่างชัดเจนว่า เพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ และเกิดความยั่งยืนแก่การท่องเที่ยว

2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการที่พิกตกอากาศ

(1) ผู้ประกอบการที่พิกตกอากาศควรให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรธรรมชาติภายในพื้นที่ เป็นสิ่งแรก ควรสร้างสถานประกอบการที่เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ทำลาย

ภาพแวดล้อมเดิมที่มีอยู่ พัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ สภาพธรรมชาติในพื้นที่ และการท่องเที่ยวในพื้นที่

(2) ผู้ประกอบการควรมีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายระหว่างกันในการดูแล และจัดการสิ่งแวดล้อมภายในสถานประกอบการที่พิกัดอากาศของตนเอง และสภาพแวดล้อมของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากสถานประกอบการที่พิกัดอากาศ

(3) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญแก่การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในสถานประกอบการของตนเองอย่างมีมาตรฐาน เพื่อป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นตามมา

3) ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน

(1) ประชาชนในพื้นที่ควรตื่นตัวและให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ช่วยกันอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง เพื่อที่สามารถใช้ทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองได้อย่างยั่งยืน

(2) ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง เพื่อให้การท่องเที่ยวสอดคล้องกับวิถีชีวิตประเพณีท้องถิ่นป้องกันการสูญหายของประเพณีท้องถิ่น สร้างเครือข่ายประชาชนในการดูแลสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น

(3) ประชาชนในพื้นที่ควรให้ความสำคัญแก่อาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น ทำการเกษตรอย่างยั่งยืน เน้นการพึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มกันระหว่างเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มในการผลิตสินค้าเกษตร หรือสร้างอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

4) ข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว

(1) นักท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญแก่ สถานที่ท่องเที่ยวแหล่งต่าง ๆ ไม่ทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยว และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

(2) นักท่องเที่ยวควรมีการศึกษาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

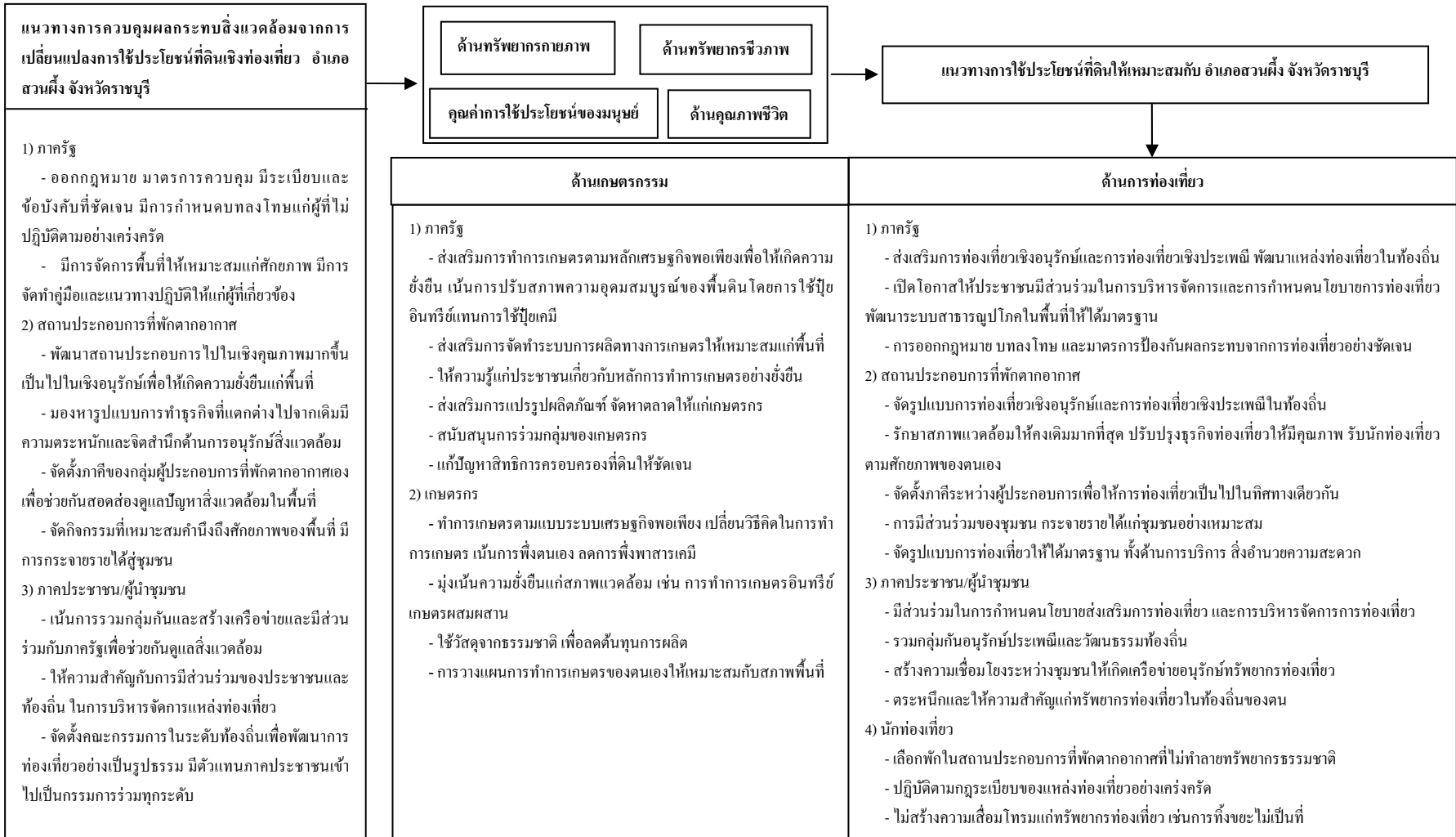
1) ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมและเจาะลึกมากขึ้นเกิดประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือในงานวิจัยเพิ่มขึ้น

2) ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ ในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวข้องกับรายได้ อาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างครอบคลุม เพื่อเปรียบเทียบถึงประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการ

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดการปัญหาขยะในพื้นที่ เพราะปริมาณขยะในพื้นที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และยังขาดระบบการจัดการขยะที่เหมาะสมแก่พื้นที่

4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการหาทางออกร่วมกันระหว่างประชาชนและภาครัฐเกี่ยวกับเรื่องเอกสารสิทธิและการครอบครองที่ดินเพื่อลดความขัดแย้ง และเพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปแนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีได้ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 แนวทางการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดราชบุรีพ.ศ.2555. ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับ
กฤษฎีกา 129, 112 ก (30 พฤศจิกายน): 1-17.
- กนกพร สว่างแจ้ง. 2549. ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม EIA. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กนกพล ทิมางกูร. 2552. ผลกระทบของการสร้างถนนสายรองที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวชุมชนเคหะ
บางพลี จ.สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- กมลรัช ชุนไชยา. 2552. การติดตามด้านทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน หลังการก่อสร้าง
โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กรมพัฒนาที่ดิน. ม.ป.ป. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรดิน. ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2556
จาก <http://www.ddd.go.th/ofswb/thaisoil/p7.htm>
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2547. รอบรู้เรื่องดิน. ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2556
จาก <http://www.ddd.go.th/ofswb/thaisoil/index.htm>
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2556ก. ระบบฐานข้อมูลกลุ่มชุดดิน 75 จังหวัด. ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2556
จาก <http://www.ddd.go.th/thai-html/gis.htm>
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2556ข. แผนที่การใช้ที่ดิน จังหวัดราชบุรีปี 2552. ค้นวันที่ 3 สิงหาคม 2556
จาก http://olp101.ddd.go.th/luse1/web_lu/Lu_52/Lu52_C/map/map_ratburi_lu52.pdf
- กรมพัฒนาที่ดิน ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2553. สรุปประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ประเทศไทยปี 2551/ 2552. .ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2556
จาก http://olp101.ddd.go.th/luse1/luse_product51-52.htm
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. 2553. กองทัพบกสำรวจจบกูกป่าสวนฝั่งกว่า 80%.
ค้นวันที่ 16 มีนาคม 2555 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/>
- กรณีการ์ ตันตวนิช. 2550. สภาพปัญหาที่กระทบต่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกตาม
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. ค้นวันที่ 17 กรกฎาคม 2556 จาก http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf
- กษมา ประจง. 2546. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันราชภัฏเลย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กิติชัย รัตน์นะ. 2547. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน: แนวทางการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรดินและที่ดิน โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- แขขวัญ พันธุ์แจ่ม. 2549. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คู่มือท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556. ค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2556 จาก <http://suanphueng.sadoodta.com/>
- โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. 2543. คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันดำรงราชานุภาพ.
- จันทัน เบ็ญจวรรณ. ม.ป.ป. ทรัพยากรดินและทรัพยากรที่ดิน. ค้นวันที่ 12 สิงหาคม 2556 จาก http://human.tru.ac.th/elearning/Human%20Being/human-detail3_5.html
- จันทร์จิรา จิระราชวโร. 2548. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่บ้านบุญเจ้าคุณ ตำบลวังหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (ในช่วง พ.ศ. 2537-2545). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำลอง โพธิ์บุญ. 2550. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 3, 1 (2550): 141-174.
- จำลอง โพธิ์บุญ. 2552. การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ทิพนธ์การพิมพ์.

- จิราวัฒน์ ใจสำราญ. 2543. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากน้ำทิ้งชุมชนที่ผ่านการบำบัดโดยระบบบำบัดร่วมกับ ป่าชายเลนธรรมชาติ จากโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบ้านแหลม จ.เพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฬาวดี จันทร์เทวลิขิต. 2547. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง: กรณีศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันจิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจริญวิษณุ หาญแก้ว และคณะ. ม.ป.ป. ชีวิตและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ชัยเดช ขาวอ่อน. 2551. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวกรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนินทร์ แสงคำย. 2550. การศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาห้วยผึ้ง ตำบลห้วยผา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงวุฒิ ภูมรา. 2548. ผลกระทบของโรงไฟฟ้าราชบุรีที่มีต่อเกษตรกร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ธงชัย สีฟ้า. 2550. การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการจัดการพื้นที่ชายฝั่งเฉพาะ: ชายฝั่งทะเลเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธันวา จิตต์สงวน. 2543. การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน: บทวิเคราะห์จากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม. ค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2556
จาก <http://www.mcc.cmu.ac.th/Seminar/pdf/657.pdf>
- ธนารักษ์พื้นที่ราชบุรี. 2556 (25 มกราคม). การสัมภาษณ์.
- ธีรกานต์ ศรีไทยรักษ์. 2549. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน: กรณีศึกษาชุมชนบางแห่งในผืนป่าตะวันตก ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นงคราญ วงศ์ตะวัน. 2549. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ – สังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน: กรณีศึกษาหมู่บ้านรอบผืนป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นิจิตรา วรรณจันทร์. 2549. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลบ้านบางป่อ จังหวัด นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุรณ์ ไสยสมบัติ. 2550. การนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ไปปฏิบัติ. การศึกษาอิสระวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประชาชนคนที่ 1 ม.2 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- ประชาชนคนที่ 2 ม.7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (16 มกราคม). การสัมภาษณ์.
- ประชาชนคนที่ 3 ม.7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (16 มกราคม). การสัมภาษณ์.
- ประชาชนคนที่ 4 ม.7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (16 มกราคม). การสัมภาษณ์.
- ประชาชนคนที่ 5 ม.3 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (19 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำชุมชนคนที่ 1 ม.1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำชุมชนคนที่ 2 ม.5 ตำบลป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำชุมชนคนที่ 3 ม.2 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (16 มกราคม). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำชุมชนคนที่ 4 ม.5 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำชุมชนคนที่ 5 ม.1 ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 1 ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (11 มกราคม). การสัมภาษณ์.
- ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 2 เทศบาลตำบลรัฐป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (21 มกราคม). การสัมภาษณ์.

ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 3 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (21 มกราคม).

การสัมภาษณ์.

ผู้นำท้องถิ่นคนที่ 4 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556 (21 มกราคม).

การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 1 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(19 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 2 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(16 มกราคม). การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 3 ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(28 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 4 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(19 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 5 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(16 มกราคม). การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 6 ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(21 มกราคม). การสัมภาษณ์.

ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศคนที่ 7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556

(16 มกราคม). การสัมภาษณ์.

พรพรรณ จันทร์แจ้ง. 2549. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์

น้ำภายหลังการสร้างเขื่อนตลิ่งน้อยบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์ใช้

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ.2551. ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับกฤษฎีกา 125,

28 ก (5 กุมภาพันธ์): 20-32.

พลกฤต เมณฑกานูนวณิช. 2552. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิโดยการจัด

ให้ผู้ถือครองเช่าที่ราชพัสดุแปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไพฑูริย์ คดีธรรม และคณะ. 2542. แผนการใช้ที่ดินลุ่มน้ำสาขาลำปาว. กรุงเทพมหานคร:

กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

- ภัทรพร นิยมไทย. 2542. ทางเลือกในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาการเกษตรในแนวทางเกษตร
ยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบลแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี. 2548. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ: กรณีศึกษาสวนหินผางาม ตำบลปวนพูนึง อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มณฑาวดี พูลเกิด. 2554. การพัฒนารูปแบบการจัดท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน. วารสาร
พัฒนาเทคนิคการศึกษา. 23, 77 (มกราคม – มีนาคม): 70-80.
- ยุทธนา ตระบันพุกภัย. 2540. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ในเขตตำบลคลองแห อำเภอบาง
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รัฐติการ คำบุศย์. 2548. การท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินกรณีศึกษา: เกาะเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง.
- ราชบุรีศึกษา. 2556. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี. ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2556
จาก <http://rb-enviro.blogspot.com/2010/06/blog-post.html>
- ราตรี สมพงษ์. 2543. อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและพื้นที่ป่าไม้ที่มีต่อ
ลักษณะภูมิอากาศ: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รุ่งตะวัน เกิดโสภา. 2553. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุทัยธานี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ. 2555. การท่องเที่ยวไทย. ค้นวันที่ 16 มีนาคม 2555
จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/497344>
- วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ. 2552. รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่
พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วาสนา วงษ์จรรุพงษ์. 2554. การศึกษาถึงทัศนคติและผลกระทบการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
ชั้นในต่อชุมชนจากการสนับสนุนภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประชาชนเขต
พระนคร. การศึกษาอิสระการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555. การท่องเที่ยว. ค้นวันที่ 13 สิงหาคม 2556 จาก
<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7>
- วิระณี แสงจันทร์. 2542. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเวียงจันทน์ ปี พ.ศ. 2526 และ
 ปี พ.ศ. 2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยา เต่าสา. 2552. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทางการเกษตรและการปรับตัวของเกษตรกร
 กรณีศึกษาบ้านทรายมูล ตำบลหนองปรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระ ระบอบ. 2549. แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เทือกเขาพระ - เขาสูง อำเภอนองบัว จังหวัด
 นครสวรรค์ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2547 - 2556). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วีระศักดิ์ กราปัญญา. 2554. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชน บ้านอ่าวท่า
 เลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 โทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศรัณยา วรากุลวิทย์. 2551. ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4.
 กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. 2552. ข้อมูลทั่วไป อำเภอสวนผึ้ง. ค้นวันที่ 2 มีนาคม 2555
 จาก <http://www.amphoe.com/menu.php>
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. รายงานขั้นสุดท้ายการกำหนด
 นโยบายและกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
 กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สรสิทธิ์ วัชรโรทยาน. 2535. ปัญหาและการใช้ปุ๋ยกับพืชสำคัญบางชนิด. กรุงเทพมหานคร:
 คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2556. แบบรายงานข้อมูลการเกษตร ปี 2555
 อำเภอสวนผึ้ง. ค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2556
 จาก http://suanphueng.ratchaburi.doae.go.th/ba_all.pdf
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. 2556. กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2555
 จาก http://www.ratchaburi.go.th/rb_policy/policy.htm

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2555. ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2555. การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของระดับประเทศไทยและจังหวัดราชบุรี. ค้นวันที่ 2 มีนาคม 2555
จาก http://www.oae.go.th/download/use_soilNew/soiNew/landused2554.html
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555. เที่ยวเมืองไทยใครใครก็อยากมา. ค้นวันที่ 12 สิงหาคม 2556
จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_travel.jsp
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี. 2555. ระบบฐานข้อมูลพื้นฐานคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอสวนผึ้ง-บ้านคา. ค้นวันที่ 14 มีนาคม 2556 จาก
http://datacenter.sphospital.net/generaldata/history/history_amphur_suanphueng.php
- สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. 2548. ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. ค้นวันที่ 2 มีนาคม 2555 จาก
http://www.onep.go.th/eia/index.php?option=com_content&view=article&id=44&Itemid=9
- สำนักสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2556. กลุ่มชุดดิน 62 กลุ่ม. ค้นวันที่ 12 สิงหาคม 2556
จาก http://oss101.ldd.go.th/web_thaisoils/62_soilgroup/main_62soilgroup.htm
- สิริพันธ์ เชนฐตระกูล. 2550. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการสร้างความหลากหลายของวิถีการดำรงชีพในพื้นที่ศูนย์กลางการเกษตรของภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพรรณิ ทักยิมสัมพันธ์. 2547. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณลุ่มน้ำโดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรัชย์ อจลบุญ. 2543. การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุริรัตน์ ณ นคร. 2526. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตชานเมืองกรุงเทพมหานครและผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อเกษตรกรชานเมือง: กรณีศึกษาเขตหนองแขม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุวัฒนา คหีนทวงศ์. 2548. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินชุมชน บริเวณพื้นที่เกษตรกรรมชานเมือง: กรณีศึกษาบ้านบ่อ หมู่ที่ 5 ตำบลสวนผักหวาน อำเภอลำดอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หงสกุล เมสนุกุล. ม.ป.ป. การศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่ปัก ตามมาตรฐานโรงแรมใบไม้สีเขียวของ ซิกเซ็นส์ โฮเทล เกะยาวน้อย จังหวัดภูเก็ต. ค้นวันที่ 24 สิงหาคม 2556 จาก http://researchconference.kps.ku.ac.th/article_9/pdf/o_human17.pdf
- อัจฉลา ชาตะวราหะ. 2549. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัมพร เต็มดี. 2545. การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องค์การพัฒนาเอกชนคนที่ 1 ปรชชานกลุ่มอนุรักษ์รักษ์เขากระโจม. 2556 (19 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- องค์การพัฒนาเอกชนคนที่ 2 สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์รักษ์เขากระโจม. 2556 (19 กุมภาพันธ์). การสัมภาษณ์.
- อรอนงค์ เกือบแหลม. 2552. สถานการณ์ป่าไม้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวบ้านดอนและเกาะนอกชายฝั่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช. 22, 1 (มกราคม – มิถุนายน): 39-53.
- อุธร สุทธิมิตร. 2534. ผลกระทบของโครงการพัฒนาโดยตงต่อสภาพเศรษฐกิจ-สังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินและการบริโภคไม้ บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุไร อร่ามวงศ์ตระกูล. 2529. รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเขตเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Meredith, T. C. 1992. Environmental Impact Assessment, Cultural Diversity, and Sustainable Rural Development. **Environmental Impact Assessment Review**. 12, 1-2 (March–June): 125-138

Wathern, P. 1988. An Introduction Guide to Environmental Impact Assessment. In
Environmental Impact Assessment Theory and Parctice, P. Wathern, ed.
London: Unwin Hayman. Pp. 3-30.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เรื่อง

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง หน่วยงานราชการ / หน่วยงานท้องถิ่น

เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 สถานที่..... วันที่.....
- 1.4 เพศ ชาย หญิง อายุ.....
- 1.5 วุฒิการศึกษา.....

2. นโยบายของภาครัฐ

2.1 ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์
ที่ดินของจังหวัดราชบุรี ในการเพิ่มพื้นที่ป่า พื้นที่สีเขียว รักษาป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

3.1 ท่านคิดว่าข้อกำหนด / นโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดินของ อำเภอสวนผึ้งในปัจจุบันเป็น
อย่างไร

3.2 ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอสวนผึ้งปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการ
เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

3.3 ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น การเกษตร
สถานประกอบการที่พักตากอากาศ

.....
.....

3.4 เมื่อมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพิ่มมากขึ้นการใช้ประโยชน์ที่ดินของ
ประชาชนในพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

.....
.....

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

4.1 เมื่อมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพิ่มมากขึ้นประชาชนในพื้นที่ได้รับ
ประโยชน์ หรือไม่ อย่างไร ถ้าได้รับประโยชน์ จะได้รับด้านใดบ้าง

.....
.....

4.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวของอำเภอสวนผึ้งในอดีตเป็นอย่างไร มีรูปแบบอย่างไร
ปัจจุบันมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.3 ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่ทำให้สถานประกอบการที่พักตากอากาศขยายตัวเพิ่มขึ้น

.....
.....

4.4 ท่านคิดว่าการขยายตัวของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์
มนุษย์และคุณภาพชีวิต หรือไม่อย่างไร

.....
.....

5. ข้อมูลผลกระทบสิ่งแวดล้อม

5.1 ด้านทรัพยากรทางกายภาพ

5.1.2 ลักษณะของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเป็นอย่างไร (พื้นที่ราบน้ำท่วมขัง, พื้นที่สูง)

.....
.....

5.1.3 ปัจจุบันสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.1.4 ปริมาณน้ำและคุณภาพจากแหล่งน้ำผิวดินของอำเภอสวนผึ้งเป็นอย่างไร มีเพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่

.....
.....

5.1.5 มีเหตุการณ์น้ำท่วมรุนแรงในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง หรือไม่

.....
.....

5.1.6 เคยเกิดปัญหาน้ำท่วมขังจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือไม่

.....
.....

5.1.7 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดิน หรือไม่

.....
.....

5.1.8 ปริมาณน้ำใต้ดินเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

5.1.9 ลักษณะดินและชั้นดินในพื้นที่เป็นอย่างไร เหมาะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านใด

.....
.....

5.1.10 การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่เคยเกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

5.2.1 ความหลากหลายชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

5.2.2 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศส่งผลกระทบต่อความหลากหลายชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

5.2.3 มีการสูญเสียพื้นที่ป่าในบริเวณที่สร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศหรือไม่

.....
.....

5.2.4 แหล่งที่อยู่อาศัย ขยายพันธุ์ ของพืชและสัตว์ป่าได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศหรือไม่

.....
.....

5.2.5 ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีพืชพรรณ / สิ่งมีชีวิตที่หายากเฉพาะถิ่นหรือไม่

.....
.....

5.2.6 มีการลดลงของพืชพรรณ / สิ่งมีชีวิตที่หายากเฉพาะถิ่นในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่

.....
.....

5.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

5.3.1 การกำหนดผังเมืองรวมของจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร มีการกำหนดไว้หรือไม่ว่าพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ด้านใด

.....
.....

5.3.2 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศเป็นไปตามที่ผังเมืองรวมจังหวัดกำหนดไว้หรือไม่อย่างไร

.....
.....

5.3.3 การใช้ที่ดินของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างไร ส่วนใหญ่มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ทางด้านใดมากที่สุด

.....
.....

5.3.4 มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิการถือครองที่ดินบริเวณที่มีการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.3.5 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศทำให้เกิดการขาดแคลนหรือเกิดการแย่งน้ำกันระหว่างประชาชนกับผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

5.3.6 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้าและน้ำประปาของประชาชนในชุมชนหรือไม่

.....
.....

5.3.7 ก่อนที่จะมีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ไฟฟ้าและน้ำประปาในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งพอใช้ตลอดปีหรือไม่

.....
.....

5.3.8 ในอดีตในพื้นที่มีถนนกี่หลายและมีสายหลักกี่สาย สภาพถนนเป็นอย่างไร

.....
.....

5.3.9 ปัจจุบันจำนวนถนนในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ สภาพถนนดีขึ้นหรือไม่

.....
.....

5.3.10 ปัจจุบันสภาพการจราจรในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

5.3.11 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อการจราจรของประชาชนในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

5.4 ด้านคุณภาพชีวิต

5.4.1 ในอดีตประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตอย่างไร

.....
.....

5.4.2 ปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตอย่างไร

.....
.....

5.4.3 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้อาชีพและรายได้ของประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่

.....
.....

5.4.4 สถานพยาบาล โรงเรียนและสถานอนามัยในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

.....
.....

5.4.5 สถานพยาบาล โรงเรียนและสถานอนามัยในพื้นที่ มีเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

5.4.6 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์มีความเพียงพอต่อการให้บริการประชาชนในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

5.4.7 ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานีนอนมัยได้
อย่าง สะดวก สบายหรือไม่

.....
.....

5.4.8 ในพื้นที่มีพื้นที่อนุรักษ์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

.....
.....

5.4.9 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์หรือไม่

.....
.....

5.4.10 ในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์หรือไม่

.....
.....

5.4.11 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่ง
โบราณคดีและประวัติศาสตร์ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

6. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

6.1 ท่านคิดว่าการขยายตัวของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่หรือไม่อย่างไร

.....
.....

6.2 ท่านคิดว่าการขยายของธุรกิจสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะเพิ่มขึ้นอีก หรือควรจะหยุดการขยายตัว หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

6.3 ท่านคิดว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะขยายตัวไปในทิศทางใด จึงจะสามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ทรัพยากรธรรมชาติ

.....
.....

6.4 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ นั้นส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

6.5 ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจะก่อให้เกิดปัญหาด้านใดในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งบ้าง

.....
.....

6.6 ท่านมีมาตรการในรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอย่างไร เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

.....
.....

6.7 แนวทางในการใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงที่ดินของอำเภอสวนผึ้งที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

.....
.....

แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง สถานประกอบการที่พักตากอากาศ

**เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี**

.....

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ-นามสกุล.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 สถานที่..... วันที่.....

1.4 เพศ ชาย หญิง อายุ.....

1.5 วุฒิการศึกษา.....

2. นโยบายของภาครัฐ

2.1 ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์
ที่ดินของจังหวัดราชบุรี ในการเพิ่มพื้นที่ป่า พื้นที่สีเขียว รักษาป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน

.....

.....

3. สถานประกอบการที่พักตากอากาศ

3.1 ปัจจัยใดที่ทำให้ท่านเลือกทำสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี

.....

.....

3.2 การดำเนินสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ของท่าน มีความสอดคล้องกับนโยบาย
ด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐหรือไม่

.....

.....

3.3 การดำเนินสถานประกอบการที่พักตากอากาศของท่าน สอดคล้องกับวิถีชีวิตของ
ประชาชนในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4. ข้อมูลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4.1 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
ทรัพยากรกายภาพ หรือไม่ เช่น

- เกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ จากการสร้างสิ่งกีดขวาง ขวางทางน้ำหรือสร้างในพื้นที่
ลุ่มต่ำที่ไว้รับน้ำหรือไม่

.....
.....

- ทำให้สภาพพื้นที่เปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่

.....
.....

- คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำผิวดิน และใต้ดินเปลี่ยนไปหรือไม่

.....
.....

4.2 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อความหลากหลาย
ชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่หรือไม่ เช่น

- การสูญเสียพื้นที่ป่า

.....
.....

- การสูญเสียแหล่งอาหาร/แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชพรรณในท้องถิ่น

.....
.....

4.3 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์หรือไม่ เช่น

- ปริมาณการใช้น้ำของสถานประกอบการที่พักตากอากาศส่งผลกระทบต่อการใช้
น้ำของชุมชนหรือไม่

.....
.....

- น้ำที่นำมาใช้เป็นน้ำจากแหล่งเดียวกับชุมชนหรือไม่ ถ้าใช้แล้วมีการจัดการน้ำ
อย่างไร ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง

.....
.....

- มีการกำจัดของเสียจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศก่อนปล่อยออกมา
หรือไม่

.....
.....

4.4 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่หรือไม่

- อาชีพของคนในชุมชนเปลี่ยนไป รายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น หรือไม่

.....
.....

- มีการรับคนในพื้นที่เข้ามาทำงานหรือไม่

.....
.....

- พื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่รวมถึงแหล่งโบราณคดี/ ประวัติศาสตร์เปลี่ยนไปหรือไม่

.....
.....

4.5 ท่านมีการจัดบริเวณพื้นที่ในสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ของท่านให้เป็นพื้นที่สีเขียวหรือไม่และมีการจัดการกับของเสียที่เกิดจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศ
อย่างไร

.....
.....

4.6 ท่านมีมาตรการที่จะรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของสถานประกอบการที่พักตากอากาศอย่างไร

.....
.....

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5.1 ท่านคิดว่าการขยายตัวของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่หรือไม่อย่างไร

.....
.....

5.2 ท่านคิดว่าการขยายของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะเพิ่มขึ้นอีก หรือควรหยุดการขยายตัว หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.3 ทางสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ท่านมีนโยบายหรือมาตรการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.4 ท่านคิดว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะขยายตัวไปในทิศทางใด จึงจะสามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ทรัพยากรธรรมชาติ

.....
.....

5.5 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

5.6 ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจะก่อให้เกิดปัญหาด้านใดในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งบ้าง

.....
.....

5.7 ท่านมีมาตรการในรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวน
ผึ้งอย่างไร เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

.....
.....

5.8 แนวทางในการใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงที่ดินของอำเภอสวนผึ้งที่เหมาะสม
ควรเป็นอย่างไร

.....
.....

แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ผู้นำชุมชน/ ประชาชน

เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ - นามสกุล.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 สถานที่..... วันที่.....
- 1.4 เพศ ชาย หญิง อายุ.....
- 1.5 วุฒิการศึกษา.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1 ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอสวนผึ้งปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

.....
.....

2.2 ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น การเกษตร
สถานประกอบการที่พัดตากอากาศ

.....
.....

2.3 เมื่อมีสถานประกอบการที่พัดตากอากาศ เพิ่มมากขึ้นการใช้ประโยชน์ที่ดินของ
ประชาชนในพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

.....
.....

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

3.1 เมื่อมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพิ่มมากขึ้นประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ หรือไม่ อย่างไร ถ้าได้รับประโยชน์ จะได้รับด้านใดบ้าง

.....
.....

3.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวของอำเภอสวนผึ้งในอดีตเป็นอย่างไร มีรูปแบบอย่างไร

.....
.....

4. ข้อมูลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

4.1.1 ลักษณะของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเป็นอย่างไร (พื้นที่ราบน้ำท่วมขัง, พื้นที่สูง)

.....
.....

4.1.2 ปัจจุบันสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.1.3 ปริมาณน้ำและคุณภาพจากแหล่งน้ำผิวดินของอำเภอสวนผึ้งเป็นอย่างไร มีเพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่

.....
.....

4.1.4 ความสามารถในการระบายน้ำในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

4.1.5 มีเหตุการณ์น้ำท่วมรุนแรงในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง หรือไม่

.....
.....

4.1.6 เคยเกิดปัญหาน้ำท่วมขังจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือไม่

.....
.....

4.1.7 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดิน หรือไม่

.....
.....

4.1.8 ปริมาณน้ำใต้ดินเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

4.1.9 ลักษณะดินและชั้นดินในพื้นที่เป็นอย่างไร เหมาะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านใด

.....
.....

4.1.10 การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่เคยเกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

4.2.1 ความหลากหลายชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

4.2.2 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

4.2.3 มีการสูญเสียพื้นที่ป่าในบริเวณที่สร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

4.2.4 แหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งขยายพันธุ์ ของพืชและสัตว์ป่าได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

4.2.5 ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีพืชพรรณ/ สิ่งมีชีวิตที่หายากเฉพาะถิ่นหรือไม่

.....
.....

4.2.6 มีการลดลงของพืชพรรณ/ สิ่งมีชีวิตที่หายากเฉพาะถิ่นในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่

.....
.....

4.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

4.3.1 การใช้ที่ดินของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร ส่วนใหญ่มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ทางด้านใดมากที่สุด

.....
.....

4.3.2 มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิการถือครองที่ดินบริเวณที่มีการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.3.3 มีการปนเปื้อนน้ำเสียและของเสียจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ลงสู่แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอุปโภค บริโภค หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.3.4 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้เกิดการขาดแคลนหรือเกิดการแย่งน้ำกันระหว่างประชาชนกับผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

4.3.5 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า และน้ำประปาของประชาชนในชุมชนหรือไม่

.....
.....

4.3.6 ก่อนที่จะมีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ไฟฟ้าและน้ำประปาในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งพอใช้ตลอดปีหรือไม่

.....
.....

4.3.7 ในอดีตในพื้นที่ที่มีถนนที่หลายและมีสายหลักก็สาย สภาพถนนเป็นอย่างไร

.....
.....

4.3.8 ปัจจุบันจำนวนถนนในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ สภาพถนนดีขึ้นหรือไม่

.....
.....

4.3.9 ปัจจุบันสภาพการจราจรในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

4.3.10 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่ออาการจราจรของประชาชนในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

4.4 ด้านคุณภาพชีวิต

4.4.1 ในอดีตประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตอย่างไร

.....
.....

4.4.2 ปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตอย่างไร

.....
.....

4.4.3 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้อาชีพและรายได้ของประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่

.....
.....

4.4.4 สถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานอนามัยในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

.....
.....

4.4.5 สถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานอนามัยในพื้นที่ มีเพียงพอต่อความต้องการของ
ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

4.4.6 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์มีความเพียงพอต่อการให้บริการประชาชนในพื้นที่
หรือไม่

.....
.....

4.4.7 ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานอนามัยได้
อย่าง สะดวก สบายหรือไม่

.....
.....

4.4.8 ในพื้นที่มีพื้นที่อนุรักษ์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

.....
.....

4.4.9 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์
หรือไม่

.....
.....

4.4.10 ในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์หรือไม่

.....
.....

4.4.11 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่ง
โบราณคดีและประวัติศาสตร์ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5.1 ท่านคิดว่าการขยายตัวของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่หรือไม่อย่างไร

.....
.....

5.2 ท่านคิดว่าการขยายของธุรกิจสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะเพิ่มขึ้นอีก
หรือควรจะหยุดการขยายตัว หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.3 ท่านมีมาตรการที่จะรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของสถานประกอบการ
ที่พักตากอากาศ อย่างไร

.....
.....

5.4 ท่านคิดว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะขยายตัวไปในทิศทางใด จึงจะ
สามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ทรัพยากรธรรมชาติ

.....
.....

5.5 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ นั้นส่งผลกระทบต่อการใช้
ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

5.6 ท่านคิดว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะขยายตัวไปในทิศทางใด จึงจะเกิด
ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมมากที่สุด

.....
.....

แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง องค์กรพัฒนาเอกชน

เรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ-นามสกุล.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 สถานที่..... วันที่.....
- 1.4 เพศ ชาย หญิง อายุ.....
- 1.5 วุฒิการศึกษา.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1 ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอสวนผึ้งปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

.....

2.2 เมื่อมีสถานประกอบการที่พักตากอากาศ เพิ่มมากขึ้นการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

.....

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

3.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวของอำเภอสวนผึ้งในอดีตเป็นอย่างไร มีรูปแบบอย่างไร

.....

3.2 ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่ทำให้สถานประกอบการที่พักตากอากาศขยายตัวเพิ่มขึ้น

.....
.....

4. ข้อมูลผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

4.1.1 ลักษณะของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งเป็นอย่างไร (พื้นที่ราบน้ำท่วมขัง, พื้นที่สูง)

.....
.....

4.1.2 ปัจจุบันสภาพพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.1.3 ปริมาณน้ำและคุณภาพจากแหล่งน้ำผิวดินของอำเภอสวนผึ้งเป็นอย่างไร มีเพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่

.....
.....

4.1.4 ความสามารถในการระบายน้ำในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

4.1.5 มีเหตุการณ์น้ำท่วมรุนแรงในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง หรือไม่

.....
.....

4.1.6 เคยเกิดปัญหาน้ำท่วมขังจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือไม่

.....
.....

4.1.7 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำทั่วไป หรือไม่

.....
.....

4.1.8 ปริมาณน้ำใต้ดินเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง หรือไม่

.....
.....

4.1.9 ลักษณะดินในพื้นที่เป็นอย่างไร เหมาะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ด้านใด

.....
.....

4.1.10 การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่เคยเกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

4.2.1 ความหลากหลายชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

4.2.2 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายชีวภาพของระบบนิเวศในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

4.2.3 มีการสูญเสียพื้นที่ป่าในบริเวณที่สร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

4.2.4 แหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งขยายพันธุ์ ของพืชและสัตว์ป่าได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

4.2.5 ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีพืชพรรณ/ สิ่งมีชีวิตที่หายากเฉพาะถิ่นหรือไม่

.....
.....

4.2.6 มีการลดลงของพืชพรรณ/ สิ่งมีชีวิตที่หายากเฉพาะถิ่นในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่

.....
.....

4.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

4.3.1 การใช้ที่ดินของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร ส่วนใหญ่มีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ทางด้านใดมากที่สุด

.....
.....

4.3.2 มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิการถือครองที่ดินบริเวณที่มีการสร้างสถานประกอบการที่พักตากอากาศหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.3.3 มีการปนเปื้อนน้ำเสียและของเสียจากสถานประกอบการที่พักตากอากาศลงสู่แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอุปโภคบริโภคหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.3.4 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้เกิดการขาดแคลนหรือเกิดการแย่งน้ำกันระหว่างประชาชนกับผู้ประกอบการที่พักตากอากาศ หรือไม่

.....
.....

4.3.5 ในอดีตในพื้นที่มีถนนกี่หลายและมีสายหลักกี่สาย สภาพถนนเป็นอย่างไร

.....
.....

4.3.6 ปัจจุบันจำนวนถนนในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ สภาพถนนดีขึ้นหรือไม่

.....
.....

4.3.7 ปัจจุบันสภาพการจราจรในพื้นที่เป็นอย่างไร

.....
.....

4.3.8 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อการจราจรของ
ประชาชนในพื้นที่หรือไม่

.....
.....

4.4 ด้านคุณภาพชีวิต

4.4.1 ในอดีตประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตอย่างไร

.....
.....

4.4.2 ปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตอย่างไร

.....
.....

4.4.3 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ทำให้อาชีพและรายได้ของ
ประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่

.....
.....

4.4.4 สถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานอนามัยในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีเปลี่ยนไปจาก
เดิมหรือไม่ เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ

.....
.....

4.4.5 สถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานอนามัยในพื้นที่ มีเพียงพอต่อความต้องการของ
ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

4.4.6 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์มีความเพียงพอต่อการให้บริการประชาชนในพื้นที่
หรือไม่

.....
.....

4.4.7 ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาล โรงพยาบาลและสถานีนอนมัยได้
อย่าง สะดวก สบายหรือไม่

.....
.....

4.4.8 ในพื้นที่มีพื้นที่อนุรักษ์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

.....
.....

4.4.9 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์
หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.4.10 ในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์หรือไม่

.....
.....

4.4.11 การเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่ง
โบราณคดีและประวัติศาสตร์ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5.1 ท่านคิดว่าการขยายตัวของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่หรือไม่อย่างไร

.....
.....

5.2 ท่านคิดว่าการขยายของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะเพิ่มขึ้นอีก หรือควร
จะหยุดการขยายตัว หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5.3 ท่านคิดว่าสถานประกอบการที่พักตากอากาศ ควรจะขยายตัวไปในทิศทางใด จึงจะสามารถก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ทรัพยากรธรรมชาติ

.....
.....

5.4 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ นั้นส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

5.5 ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจะก่อให้เกิดปัญหาด้านใดในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งบ้าง

.....
.....

5.6 ท่านคิดว่าการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่พักตากอากาศ นั้นส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งหรือไม่

.....
.....

5.7 ท่านมีมาตรการในรับมือกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งอย่างไร เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

.....
.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวสไบทอง กัณณะ

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตรบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2554

รัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2556